

Inventarislijsten bij Bundel 3 - Wooverzoeken Derogatie - Deel A

Bijlage 2 - Inventarislijst								
Documentnr.	Datum	tijd	Soort document	Onderwerp	Beroordeling	Woo	Afzender	Ontvanger
1	30-11-2021	10:58	E-mail	RE DOMUS-21300016-v4- Aanbieding_zevende_actieprogramma_Nitraatrichtlijn_2022-2025_van_de_lidstaat_Nederland_	Deels openbaar	5.1.2.a	BuZa/LNV	LNV/BuZa
2	2-12-2021	20:24	E-mail	Fwd 7th Action Programme Nitrates Directive 2022-2025 - NL	Deels openbaar		LNV/BuZa/EC	LNV/EC/BuZa
2.a	2-12-2021		Bijlage	Cover note	Deels openbaar		LNV/BuZa/EC	LNV/EC/BuZa
2.b	2-12-2021		Bijlage	211202 Letter 7th AP Netherlands	Deels openbaar		LNV/BuZa/EC	LNV/EC/BuZa
2.c	2-12-2021		Bijlage	DOMUS-21300943-v1-7e_AP_Netherlands	Reeds openbaar https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2021/11/26/7e-nederlandse-actieprogramma-betreffende-de-nitraatrichtlijn#:~:text=De%20Nitraatrichtlijn%20heeft%20tot%20doel,van%20dien%20aard%20te%20voorkomen.		LNV/BuZa/EC	LNV/EC/BuZa
2.d	2-12-2021		Bijlage	DOMUS-21300919-v1-annex_additional_measures	Reeds openbaar https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2021/11/26/aanvullende-maatregelen-op-het-pakket-van-het-zevende-actieprogramma-nitraatrichtlijn-met-een-gebiedsgerichte-orientatie		LNV/BuZa/EC	LNV/EC/BuZa
2.e	2-12-2021		Bijlage	DOMUS-21300918-v1-CDM_qualitative_analysis	Deels openbaar		LNV/BuZa/EC	LNV/EC/BuZa

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>
Verzonden: dinsdag 30 november 2021 10:58
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: RE: DOMUS-21300016-v4-Aanbieding_zevende_actieprogramma_Nitraatrichtlijn_2022-2025_van_de_lidstaat_Nederland_

Allen,

5.1.2.E ik zal de brief digitaal door zetten.

Verder het goede nieuws dat de minister in haar ochtendstaf heeft aangegeven naar de komende landbouwrapport te willen (maandag 13/12). Alles natuurlijk onder voorbehoud van. Hoewel het dan haar afscheid zal zijn, biedt het ruimte voor een bila met Sinkevicus. Dat moeten we dan wel tijdig insteken.

Groet,

5.1.2.E

From: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minInv.nl>
Sent: dinsdag 30 november 2021 09:42
To: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minInv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>
Cc: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minInv.nl>
Subject: RE: DOMUS-21300016-v4-Aanbieding_zevende_actieprogramma_Nitraatrichtlijn_2022-2025_van_de_lidstaat_Nederland_

Hoi 5.1.2.E en 5.1.2.E

Zo te lezen was het een behoorlijk pittig gesprek gistermiddag én ligt het nog steeds op tafel!

Ik heb geen opmerkingen bij de aanvullingen in de brief. Aan de behandelmap zijn de volgende pdf-en toegevoegd:

- 7e AP
- Aanvullende maatregelen 7e AP met gebiedsgerichte oriëntatie
- CDM kwalitatieve beoordeling wijzigingen in 7e AP
- Addendum bij planMER over duurzame bouwplannen

Het planMER zonder bouwplannen en het advies van de Commissie voor de MER sturen we dan niet mee.

@ 5.1.2.E als 5.1.2.E getekend heeft, bied jij de stukken dan (digitaal) aan?

Daarnaast hebben we 5.1.2.E eerder ook beloofd de analyse van het CDM te sturen. Daarvoor zal ik een mail maken.

@ 5.1.2.E kunnen wij nog iets voorbereiden voor het vervolgesprek met 5.1.2.E ?

Groet,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minlnv.nl>

Verzonden: maandag 29 november 2021 23:34

Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minlnv.nl>

CC: '5.1.2.E' <5.1.2.E@minbuza.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minlnv.nl>; 5.1.2.E de (5.1.2.E) <5.1.2.E@minlnv.nl>

Onderwerp: DOMUS-21300016-v4-Aanbieding_zevende_actieprogramma_Nitraatrichtlijn_2022-2025_van_de_lidstaat_Nederland_

Hoi 5.1.2.E

N.a.v. het gesprek van de minister met Sinkevicius vandaag heb ik de brief aan Fink toch nog aangevuld met wat meer inhoud. **5.1. tweede lid a**

Wil jij even kijken of dit tekstje zo kan? Daarnaast zit in de bhm alleen het 7^e AP, maar moeten de bijlagen niet ook toegevoegd worden? Sinkevicius hamerde in het gesprek op de milieukundige, wetenschappelijke onderbouwing. Dus het lijkt me geen kwaad kunnen om erop te wijzen dat op grond van die onderbouwing de grondwaterdoelen wel degelijk gehaald gaan worden.

Groeten,

5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: donderdag 2 december 2021 20:24
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: Fwd: 7th Action Programme Nitrates Directive 2022-2025 - NL
Bijlagen: Cover note.pdf; 211202 Letter 7th AP Netherlands.pdf; DOMUS-21300943-v1-7e_AP_Netherlands.PDF; DOMUS-21300919-v1-annex_additional_measures.PDF; DOMUS-21300918-v1-CDM_qualitative_analysis.PDF; DOMUS-21300917-v1-effects_sustanaible_cultivation_plans.PDF

Ter info!

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: " 5.1.2.E " <5.1.2.E > @minbuza.nl>
Datum: 2 december 2021 om 18:07:15 CET
Aan: 5.1.2.E 5.1.2.E <5.1.2.E > @ec.europa.eu>
Kopie: " 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)" <5.1.2.E > @minInv.nl>
Onderwerp: FW: 7th Action Programme Nitrates Directive 2022-2025 - NL

Dear 5.1.2.E

I hope the relocation to your new office went smoothly.

For your information, please find in annex the additional information on the 7th AP which we've sent today to 5.1.2.E

Best regards,

5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E Agriculture, Nature & Food Quality

.....
 Permanent Representation of
 the Kingdom of the Netherlands to the European Union
 Embassy of the Kingdom of the Netherlands in Belgium
 4-10 Avenue de Cortenbergh | 1040 Brussels | Belgium
 .....

M + 5.1.2.E

E 5.1.2.E @minbuza.nl <5.1.2.E > @minbuza.nl>

Twitter: @ 5.1.2.E

[cid:image002.png@01D7E7A7.4ABD8CD0]

From: 5.1.2.E [redacted]@ec.europa.eu <5.1.2.E [redacted]@ec.europa.eu>
Sent: donderdag 2 december 2021 14:26
To: 5.1.2.E [redacted] <5.1.2.E [redacted]@minbuza.nl>
Cc: 5.1.2.E [redacted]@minInv.nl; 5.1.2.E [redacted] <5.1.2.E [redacted]@minbuza.nl>; 5.1.2.E [redacted]@ec.europa.eu
Subject: RE: 7th Action Programme Nitrates Directive 2022-2025 - NL

Dear 5.1.2.E [redacted]

On behalf of 5.1.2.E [redacted] we hereby acknowledge receipt of your correspondence and the attached documents.

Your letter has been transmitted to the services in charge, for the appropriate analysis and follow-up.

Best Regards,

5.1.2.E [redacted]
5.1.2.E [redacted]

[cid:image001.png@01D25522.4C7300E0]
European Commission/Directorate-General for the Environment
Avenue de Beaulieu/Beaulieuilaan 5, B-1160, Bruxelles/Brussel
+32 5.1.2.E [redacted]
5.1.2.E [redacted]@ec.europa.eu <5.1.2.E [redacted]@ec.europa.eu>
Website: <http://ec.europa.eu/environment>

Disclaimer

This message represents solely the views of its author and cannot in any circumstances be regarded as the official position of the European Commission. It is intended solely for the person to whom it is addressed and may contain confidential information.

From: 5.1.2.E [redacted] <5.1.2.E [redacted]@minbuza.nl<5.1.2.E [redacted]@minbuza.nl>>
Sent: Thursday, December 2, 2021 2:13 PM
To: 5.1.2.E [redacted] <5.1.2.E [redacted]@ec.europa.eu<mailto:5.1.2.E [redacted]@ec.europa.eu>>
Cc: 5.1.2.E [redacted]@minInv.nl<5.1.2.E [redacted]@minInv.nl>; 5.1.2.E [redacted] <5.1.2.E [redacted]@minbuza.nl<5.1.2.E [redacted]@minbuza.nl>>; 5.1.2.E [redacted] <5.1.2.E [redacted]@minbuza.nl<mailto:5.1.2.E [redacted]@minbuza.nl>>
Subject: 7th Action Programme Nitrates Directive 2022-2025 - NL

Dear Ms 5.1.2.E [redacted] da 5.1.2.E [redacted]

Please find attached a letter from [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] to [redacted]
[redacted] with a cover letter from [redacted] [redacted] [redacted]

It would be appreciated if you could hand over the letter to Ms Fink-Hooijer.

Many thanks for your cooperation.

Kind regards,

[redacted]
[redacted] to the Department for Agriculture, Nature and Food Quality

.....
Permanent Representation of the Kingdom of the Netherlands to the European Union
Kortenberglaan 4-10 | 1040 Brussels

.....
T: (+ [redacted])
M: (+ [redacted])
@: [redacted]@minbuza.nl<[redacted]@minbuza.nl>
www: NL Permrep to the
EU<[---

Help save paper! Do you really need to print this email?](https://urldefense.com/v3/__https://www.permanentrepresentations.nl/permanent-representations/pr-eu-brussels/contents/the-mission/division-of-tasks__;!!DOxrgLBm!SPCzmcuzaiDEcfiuPI9zQjgUjQgHI3N0HEqzqzpyL5tCHvWOvmdFaMZsOMuJyYr-w0ynjo5pOxKCTaEfdNFRno$>>
.....</p></div><div data-bbox=)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

2.a

Koninkrijk der Nederlanden

Europese Commissie

5.1.2.E

t.a.v. 5.1.2.E

1049 Brussel

**Agriculture, Nature and Food
Quality**

5.1.2.E

1040 Brussel

Belgie

www.minbuza.nl

T 5.1.2.E

F 5.1.2.E

5.1.2.E @minbuza.nl

Bijlage(n): 1

Datum 2 december 2021

Re Aanbieding zevende actieprogramma Nitraatrichtlijn 2022-2025 -
Nederland

Geachte 5.1.2.E

Ik heb het genoegen u hierbij een brief te sturen van 5.1.2.E
5.1.2.E betreffende het zevende actieprogramma Nitraatrichtlijn 2022-
2025 van de lidstaat Nederland.

De Permanent Vertegenwoordiger,
voor deze,

5.1.2.E

5.1.2.E

Landbouwrapad

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

5.1.2.E 5.1.2.E

5.1.2.E

Europese Commissie
1049 Brussel
België

Datum 2 december 2021

Betreft Aanbieding zevende actieprogramma Nitraatrichtlijn 2022-2025 van de lidstaat Nederland

Geachte 5.1.2.E

Hiermee bied ik u het zevende actieprogramma Nitraatrichtlijn van de lidstaat Nederland aan voor de periode 2022-2025. Hiermee voldoet Nederland aan de verplichting van artikel 5 van de Nitraatrichtlijn ten minste elke vier jaar het actieprogramma te herzien en eventueel aanpassingen te doen. Als bijlagen treft u eveneens de stukken waarop het actieprogramma is gebaseerd, waaronder in het bijzonder de milieukundige onderbouwing.

Het actieprogramma bevat een aantal substantiële aanscherpingen van het mestbeleid, waaronder de verplichting tot duurzame bouwplannen op zand- en lössgronden, de verplichting tot het aanhouden van bufferstroken langs wateren en een inperking van de toegestane uitrijdperiode van dierlijke mest op bouwland. Uit de milieukundige onderbouwing blijkt dat met de maatregelen uit het actieprogramma de doelen voor verbetering van de grondwaterkwaliteit nagenoeg overal in het land gehaald zullen worden. Voor de oppervlaktewaterkwaliteit is dat nog niet overal het geval. Uit een wetenschappelijke analyse, die is bijgevoegd bij het actieprogramma, komt naar voren dat een gebiedsspecifieke aanpak nodig is om de oppervlaktewaterkwaliteitsdoelen te realiseren. Nederland is voornemens om via een gebiedsgerichte, integrale aanpak de opgaven voor vermindering van de stikstofemissies en verbetering van Natura2000-gebieden, verbetering van de waterkwaliteit en vermindering van broeikasgasemissies in samenhang aan te pakken. Dit is een van de belangrijke onderwerpen die momenteel worden besproken bij de vorming van een nieuwe regering. Zodra hier meer duidelijkheid over is, zal ik u hierover informeren.

Op basis van dit actieprogramma zal Nederland een verzoek indienen voor derogatie van de Nitraatrichtlijn conform bijlage III, onderdeel 2, van de Nitraatrichtlijn. Ik verwacht dit verzoek op korte termijn bij u in te dienen.

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/Inv

Behandeld door

5.1.2.E

T 5.1.2.E

5.1.2.E @minlnv.nl

Ons kenmerk

DGA-PAV / 21300016

Uw kenmerk

Bijlage(n)

5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E

2.e

Postbus 47 | 6700 AA Wageningen

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Strategie, Kennis en Innovatie (SKI)
t.a.v. 5.1.2.E 5.1.2.E
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Geachte 5.1.2.E

Op uw verzoek heeft de Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM) een kwalitatieve beoordeling gegeven van de voorgestelde wijzigingen in het concept 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (7e AP) (bijlage 1).

Het 7e AP heeft tot doel nutriëntenverliezen uit de landbouw naar grondwater en oppervlaktewater te verminderen, om de doelen van de Nitraatrichtlijn te realiseren en bij te dragen aan die van de Kaderrichtlijn Water. De opgaven zijn relatief groot en dus is een effectief 7e AP nodig. Het concept 7e AP richt zich meer dan voorheen specifiek op probleemgebieden en -teelten wat betreft nutriëntenuitspoeling. Op basis van de consultatieronde heeft het ministerie van LNV wijzigingen in het concept 7e AP aangebracht, en deze wijzigingen zijn nu beoordeeld door de CDM.

De CDM beoordeelt de effecten van het gewijzigde concept 7e AP ten opzichte van het ontwerp 7e AP in het algemeen als beperkt, maar de vele wijzigingen tezamen maakt het zeer lastig om een totaal beeld van de effectiviteit te maken. De indruk ontstaat dat effectiviteit niet is toegenomen (maar dat de complexiteit wel is toegenomen), terwijl uit de milieueffectrapportage blijkt dat door de maatregelen van het concept 7e AP de doelen van de Nitraatrichtlijn nog niet worden gerealiseerd.

De CDM ondersteunt het streven om maatwerk-oplossingen te verkennen, waarbij gebiedsgericht het stikstof-, mest- en klimaatbeleid wordt geïntegreerd en het aantal verschillende maatregelen en uitzonderingen kan wordt beperkt. Essentieel daarbij blijft dat de gestelde doelen worden gerealiseerd. De focus in het 7e AP op probleemgebieden en -teelten biedt daarvoor een goede basis, vooral als de gebruiksnormen en gebruiksvorschriften op die probleemgebieden en -teelten worden afgestemd.

Ik hoop u hiermee afdoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend

5.1.2.E

5.1.2.E 5.1.2.E

cc. Mw. 5.1.2.E 5.1.2.E Ministerie van LNV
5.1.2.E PAV, Ministerie van LNV
Dr ir 5.1.2.E (5.1.2.E) CDM)

WOT Natuur & Milieu

Wettelijke
Onderzoekstaken
Natuur & Milieu

DATUM
25 november 2021

ONDERWERP
CDM-advies
'Kwalitatieve beoordeling
wijzigingen voorstel
bele dspakket 7de
Actieprogramma
Nitraatrichtlijn'

ONS KENMERK
2134468/WOTN&M/JvSE

POSTADRES
Postbus 47
6700 AA Wageningen

BEZOEKADRES
Wageningen Campus
Gebouw 101 / Bodenummer
554
Droevendaalsesteeg 3
6708 PB Wageningen

INTERNET
www.wur.nl/wotnatuurenmilieu

KvK NUMMER
09098104

CONTACTPERSOON
5.1.2.E

TELEFOON
5.1.2.E

E-MAIL
5.1.2.E

Kwalitatieve beoordeling wijzigingen voorstel beleidspakket 7de Actieprogramma Nitraatrichtlijn

Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM), 25 november 2021

Samenvatting

Het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (7e AP) heeft tot doel nutriëntenverliezen uit de landbouw naar grondwater en oppervlaktewater te verminderen. Het ontwerp 7e AP heeft in de periode van 6 september jl. tot 18 oktober jl. ter inzage gelegen. Op basis van de consultatieronde, de reacties vanuit de sectorpartijen en op basis van de uitkomsten van de aanvullende analyse voor de oppervlaktewaterkwaliteit, heeft het ministerie van LNV een groot aantal wijzigingen in dit AP voorgesteld. Het ministerie van LNV heeft aan de Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM) gevraagd om een snelle kwalitatieve beoordeling uit te voeren van de effecten van de voorgestelde wijzigingen op de waterkwaliteit ten opzichte van die van het eerdere ontwerp 7e AP.

De meeste wijzigingen in de maatregelen op het gebied van rustgewassen hebben geen of slechts een beperkt effect op de waterkwaliteit ten opzichte van de maatregelen uit het ontwerp 7e AP. De teelt van rustgewassen kan voor een deel van de bedrijven grote economische gevolgen hebben, terwijl de effecten op waterkwaliteit sterk afhankelijk zijn van de uitvoering. De CDM onderschrijft het belang van de door LNV voorgestelde mid-term review in 2024 over de toepassing van rustgewassen in de praktijk, op basis waarvan eventueel strengere maatregelen worden doorgevoerd. De CDM adviseert om vooraf criteria vast te stellen voor deze mid-term review, op basis waarvan bepaald kan worden of en wanneer er extra maatregelen moeten worden genomen.

Veel van de voorgestelde wijzigingen in de maatregelen op het gebied van vanggewassen hebben een beperkt effect op de waterkwaliteit of zijn nog onvoldoende concreet ingevuld om te kunnen beoordelen. Vanggewassen zijn effectief om nitraatuitspoeling te verminderen, vooral na de oogst van (snij)mais, mits tijdig gezaaid. De door LNV voorgestelde instelling van een commissie van wijzen die jaarlijks nagaat of inzaai van een vanggewas vóór 1 oktober haalbaar is, geeft geen stimulans aan de sector om een vanggewas tijdig te zaaien. De CDM herhaalt hier de aanbeveling uit het advies 'Afwenteling milieueffecten bij het tijdig oogsten van snijmaïs' om een werkgroep van veehouders, Cumela, veevoedingsdeskundigen en teeltdeskundigen een strategieplan (draaiboek) op te laten stellen voor het vervoegen en indikken van de snijmaïsoogst in Nederland. Het beter laten slagen van onderzaai dient ook meegenomen te worden. Zo'n werkgroep kan mogelijk wel een stimulans geven om de teelt en oogst van snijmaïs te vervroegen, en om een effectief vanggewas te kunnen telen.

De meeste wijzigingen in bemestingsmaatregelen en teeltvrije zones zijn nog niet uitgewerkt; de effecten van de wijzigingen zullen naar verwachting beperkt zijn. De CDM beoordeelt de effecten van alle voorgestelde wijzigingen in het algemeen als beperkt, maar de vele wijzigingen tezamen maakt het zeer lastig om een totaal beeld van de effectiviteit van deze wijzigingen te maken.

De CDM constateert dat het gewijzigde voorstel voor het 7e AP uit een groot aantal vaak gedetailleerde maatregelen bestaat, met veel uitzonderingen. Deze maatregelen doen recht aan het streven van minister Schouten naar maatwerk, maar maken het mestbeleid eerder complexer dan eenvoudiger. Ook de sector vraagt om maatwerk in het mestbeleid. Daarnaast wordt er gestreefd om het stikstof-, mest- en klimaatbeleid integraal en gebiedsgericht aan te pakken. Daarbij ontstaat een risico dat het beleid en bijbehorende maatregelen gedetailleerder en complexer worden, met mogelijk veel discussie over gemeten en berekende cijfers. Uiteindelijk moeten de maatregelen passen binnen de eisen van de Nitraatrichtlijn en tegelijkertijd bijdragen aan het realiseren van de doelen van Nitraatrichtlijn en Kaderrichtlijn Water. De CDM ondersteunt het traject om maatwerkmaatregelen te ontwikkelen, waarbij verschillende beleidsdossiers geïntegreerd worden. De ontwikkeling van zo'n systeem vraagt een meerjarig traject en goede samenwerking tussen de landbouwsector, overheid en wetenschap.

Inleiding

Lidstaten van de EU moeten elk vier jaar in het kader van de Nitraatrichtlijn een nieuw actieplan indienen met maatregelen om nutriëntenverliezen uit de landbouw naar grondwater en oppervlaktewater te verminderen. Het ontwerp van het 7^e actieprogramma Nitraatrichtlijn (7e AP) heeft in de periode van 6 september jl. tot 18 oktober jl. ter inzage gelegen. Op basis van de consultatieronde, de reacties vanuit de sectorpartijen en op basis van de uitkomsten van aanvullende analyses van de oppervlaktewaterkwaliteit, heeft het ministerie van LNV een groot aantal wijzigingen in dit 7^e AP doorgevoerd.

Met deze wijzigingen zoekt het ministerie van LNV een evenwicht tussen het behalen van doelen voor de waterkwaliteit (zowel Nitraatrichtlijn als Kaderrichtlijn Water) en de impact van de voorgestelde maatregelen op de landbouwsector (Bijlage 1). Voorwaarde die het ministerie van LNV stelt tot het opnemen van de voorgestelde wijzigingen in het definitieve 7e AP, is dat de alternatieve maatregelen een vergelijkbaar of beter effect hebben op de waterkwaliteit, en dat de maatregelen uitvoerbaar, controleerbaar en handhaafbaar zijn.

Het ministerie van LNV heeft aan de Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM) gevraagd om een snelle kwalitatieve beoordeling uit te voeren van de effecten van de alternatieve maatregelen op de waterkwaliteit ten opzichte van het eerdere ontwerp 7e AP. De vraag die het ministerie van LNV aan de CDM heeft gesteld is: *Wat is per alternatieve maatregel de verandering in effectiviteit op de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit ten opzichte van de maatregel in het ontwerp 7e AP?* De voorgestelde wijzigingen uit de adviesaanvraag staan in Bijlage 1.

Het betreft een spoedadvies. De beoordeling van de wijzigingen is uitgevoerd door auteurs van het PlanMER-rapport over het 7^e Actieprogramma¹: E. van Boekel, P. Groenendijk, H. Kros van Wageningen Environmental Research en W. van Dijk en G.J. Noij van Wageningen Plant Research, en door G. Velthof, de secretaris van de CDM. De voorzitter van de CDM en de CDM-leden (Bijlage 2) hebben de beoordelingen gereviewd en het advies opgesteld.

Beoordeling van de voorgestelde wijzigingen

In Bijlage 3 wordt per maatregel een beoordeling gegeven van het effect van de voorgestelde wijzigingen op de waterkwaliteit ten opzichte van de oorspronkelijke maatregel uit het concept 7^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn. Veel van de wijzigingen in de maatregelen zijn nog niet uitgewerkt en het effect op waterkwaliteit kan daardoor nog niet worden beoordeeld.

Rustgewassen

De meeste wijzigingen in de maatregelen op het gebied van rustgewassen hebben geen of slechts een beperkt effect op de waterkwaliteit ten opzichte van de oorspronkelijke maatregelen uit het ontwerp 7^e AP. De verplichting tot de teelt van een minimaal aandeel rustgewassen in de rotatie (1 : 4 of 1 : 3 in de rotatie) kan voor een deel van de bedrijven grote financiële gevolgen hebben, omdat rustgewassen minder rendabel zijn dan niet-rustgewassen. De door LNV voorgestelde mid-term review op basis waarvan eventueel strengere maatregelen worden doorgevoerd (1 : 3 rotatie met rustgewassen), past bij de aanbeveling die de CDM hierover heeft gegeven in het advies 'Sturen op

---

¹ Van Boekel, E. M. P. M., Groenendijk, P., Kros, J., Renaud, L. V., Voogd, J. C., Ros, G. H., Fujita, Y., Noij, G. J., & van Dijk, W. (2021). Effecten van maatregelen in het Zevende Actieprogramma Nitraatrichtlijn: Milieueffectrapportage op planniveau. (Rapport / Wageningen Environmental Research; No. 3108). Wageningen Environmental Research. <https://doi.org/10.18174/553651>

duurzame bouwplannen voor verbetering waterkwaliteit: “De onzekerheden in de berekende effecten zijn relatief groot. Mede daarom pleit de CDM voor een gefaseerde en gebiedsgerichte invoering van duurzame bouwplannen, afhankelijk ook van de economische effecten”². De CDM adviseert om vooraf de criteria vast te stellen voor de aangekondigde mid-term review; welke vooruitgang in milieukwaliteit (emissies, nitraat, oppervlaktewater) moet geboekt zijn om de strengere maatregelen wel/niet in te hoeven voeren? Dit vereist een intensieve monitoring van de milieukwaliteit en sturing op doelen.

Vanggewassen

Veel van de voorgestelde wijzigingen in de maatregelen op het gebied van vanggewassen hebben een beperkt effect op de waterkwaliteit of zijn nog onvoldoende concreet ingevuld om te kunnen beoordelen. Vanggewassen zijn effectief om nitraatuitspoeling te verminderen, vooral na de oogst van (snij)mais) en andere nitraatuitspoelingsgevoelige gewassen, mits tijdig gezaaid. In het 7e AP wordt voorgesteld een ‘commissie van wijzen’ in te stellen, die jaarlijks nagaat of de inzaai van een vanggewas vóór 1 oktober haalbaar is, gelet op weersomstandigheden gedurende het groeiseizoen. De voorgestelde verandering is vanuit landbouwkundig oogpunt en hoofdteelt geredeneerd plausibel, omdat de groei van een gewas door weersomstandigheden in het groeiseizoen vertraagd kan zijn. De CDM heeft eerder dit jaar over een vervroegde oogst van snijmaïs geadviseerd³.

Naarmate een vanggewas later wordt ingezaaid, zal de stikstofopname kleiner zijn en is het effect op vermindering van nitraatuitspoeling ook kleiner. Het laten bepalen door een commissie van wijzen of uitstel van de uiterste inzaaidatum (1 oktober) van een vanggewas nodig is, vanwege een verlate oogstdatum van het hoofdgewas, zal er in de praktijk toe leiden dat een vanggewas niet elk jaar vóór 1 oktober wordt ingezaaid. De sector wordt bovendien niet gestimuleerd om te streven naar het zaaien van een vanggewas vóór 1 oktober, als een ‘commissie van wijzen’ jaarlijks nagaat of 1 oktober haalbaar is als uiterste zaaidatum van een nagewas. Verwacht wordt dat deze wijziging tot een lagere daling van de nitraatuitspoeling leidt ten opzichte van de maatregel uit het concept 7e AP. De CDM adviseert ook hier om vooraf de criteria voor een eventueel uitstel van de uiterste inzaaidatum van een vanggewas door de ‘commissie van wijzen’ vast te laten stellen en hen te vragen deze te communiceren met de praktijk. Ook wordt geadviseerd om een mid-term review uit te voeren.

In het eerdere CDM-advies werd aangegeven dat de doorlooptijd van de snijmaïsoogst in Nederland gemiddeld zo’n 4 à 6 weken is, afhankelijk van de weersomstandigheden. Om jaarlijks duidelijkheid te scheppen of de snijmaïs al dan niet vóór 1 oktober geoogst moet zijn, zou de commissie van wijzen al eind augustus hierover moeten adviseren. De CDM herhaalt hier het eerder gegeven advies om een werkgroep van melkveehouders, Cumela, veevoedingsdeskundigen en teeltdeskundigen een strategieplan (draaiboek) op te laten stellen voor het vervoegen en indikken van de snijmaïsoogst in Nederland, opdat de voornoemde afwenteling wordt beperkt³. Het beter laten slagen van onderzaai dient ook meegenomen te worden. Zo’n werkgroep kan mogelijk wel een stimulans geven om de teelt en oogst van snijmaïs te vervroegen, zodat het vanggewas tijdig gezaaid kan worden, of dat onderzaai de kans krijgt om uit te groeien tot een effectief vanggewas.

Overige maatregelen

De meest wijzigingen in de bemestingsmaatregelen en teeltvrije zones zijn nog niet in detail uitgewerkt, maar de effecten van de wijzigingen zullen naar verwachting beperkt zijn (zie Bijlage 3

---

² CDM (2021) CDM-advies ‘Sturen op duurzame bouwplannen voor verbetering waterkwaliteit’

³ CDM (2021). CDM-advies ‘Afwenteling van milieueffecten bij het tijdig oogsten van snijmaïs’

voor de analyse per maatregel). Pilots en onderzoek kunnen op termijn inzichten geven die tot aanpassingen in het beleid leiden. Op korte termijn hebben pilots en onderzoek echter geen effect op de waterkwaliteit.

Totaal effect van de voorgestelde wijzigingen

De CDM beoordeelt de effecten van de wijzigingen in het algemeen als beperkt, maar de vele wijzigingen tezamen maakt het zeer lastig om een totaal beeld van de effectiviteit te maken. De indruk ontstaat dat effectiviteit niet is toegenomen, maar dat de complexiteit wel is toegenomen.

Uitdagingen voor het mestbeleid

Het ontwerp 7^e AP heeft tot een groot aantal reacties geleid, op basis waarvan er veel veranderingen zijn doorgevoerd in het ontwerp 7^e AP. Dat leidt tot de vraag of er voldoende draagvlak in de landbouwsector is om de waterkwaliteitsdoelstellingen van de Nitraatrichtlijn en Kaderrichtlijnwater te realiseren. En tot de vervolgvraag 'is het beleid wel voldoende effectief'?

Uit de PlanMER-rapportage volgt dat alleen met de meest vergaande maatregelen kan worden voldaan aan de nitraatnorm in het zandgebied in 2027. Dit geldt niet voor het lössgebied; daar wordt de nitraatnorm niet gerealiseerd in 2027. Ook volgt uit PlanMER dat met het voorgestelde pakket maximaal 60% van de KRW-waterlichamen voldoet aan de normen voor stikstof- en fosforconcentraties in 2027. Dit betekent dat voor een aanzienlijk deel van de wateren dan nog een opgave resteert om te voldoen aan de waterkwaliteitsnormen en dat minder vergaande maatregelen de opgave groter maakt. In PlanMER was het pakket maatregelen in het kader van "Duurzame bouwplannen" (teelt van rustgewassen en vanggewassen) nog niet doorgerekend. In een addendum is het effect hiervan in aanvulling op de PlanMER doorgerekend.⁴ Het doel van de nitraatrichtlijn om gebiedsgemiddeld onder alle landbouwgronden een nitraatconcentratie van lager dan 50 mg L⁻¹ te realiseren, wordt met het pakket "Duurzame bouwplannen" bereikt voor de zandgebieden, maar niet voor het lössgebied. Het effect van duurzame bouwplannen op oppervlaktewaterkwaliteit zijn niet exact te kwantificeren.

De MER-commissie heeft op 23 november jl. het toetsingsadvies over het milieueffectrapport Zevende Actieprogramma Nitraatrichtlijn opgeleverd⁵. De MER-commissie concludeert dat het doelbereik ten opzichte van de gestelde doelen nog onvoldoende is. De gekozen aanpak van het 7^e AP en eerdere actieprogramma's leidt volgens de MER-commissie niet aantoonbaar tot het op tijd halen van de gestelde milieudoelen van de Nitraatrichtlijn en de KRW in heel Nederland. De MER-commissie geeft daarnaast aan dat een integrale aanpak essentieel is, zowel voor het behalen van de doelen als om duidelijkheid te bieden aan de landbouwsector. Daarnaast constateert de commissie dat er een grote stapeling van regels en voorschriften is, wat het beleid complex en ondoorzichtig maakt.

In 2018 heeft minister Schouten een herbezinning van het mestbeleid aangekondigd⁶. Een van de redenen hiervoor was dat de mestregelgeving te gedetailleerd en te ingewikkeld is geworden,

---

⁴ WUR. Effecten van duurzame bouwplannen op nitraat in uitspoelingswater en de N- en P-belasting van oppervlaktewater. Addendum bij: "Effecten van maatregelen in het Zevende Actieprogramma Nitraatrichtlijn. Milieueffectrapportage op planniveau"

⁵ <https://www.commissiemer.nl/adviezen/3556>

⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/mest/documenten/kamerstukken/2018/10/23/kamerbrief-over-aanpak-herbezinning-mestbeleid>

waardoor de administratieve lasten voor het bedrijfsleven en de uitvoerings- en handhavingslasten voor de overheid te hoog zijn geworden, en 'mestfraude' lastig te bestrijden is. De contouren van een nieuw mestbeleid zijn inmiddels uitgewerkt; daarbij wordt gestreefd naar vereenvoudiging van het stelsel van wet- en regelgeving rond mestbeleid én naar maatwerk, waarbij recht wordt gedaan aan de verscheidenheid van bedrijven.⁷ De CDM constateert dat het gewijzigde voorstel voor het 7e AP uit een groot aantal vaak gedetailleerde maatregelen bestaat, met veel uitzonderingen, zoals bijvoorbeeld voor specifieke gewassen (langjarige gewassen, gewassen waarvoor geen vanggewas geteeld hoeft te worden), type bedrijfsmanagement (biologisch, grondgebonden veehouderij) en weersomstandigheden (commissie van wijzen voor het bepalen van de zaaidatum van een vanggewas). De gewijzigde maatregelen doen recht aan het streven naar maatwerk, maar maken het mestbeleid eerder complexer dan eenvoudiger en effectiever. De CDM vermoedt dat dit het draagvlak voor het mestbeleid in de sector eerder zal verlagen dan verhogen.

De landbouwsector wordt niet alleen geconfronteerd met uitdagingen op het gebied van waterkwaliteit, maar ook op het gebied van stikstof (biodiversiteit) en klimaat. In het kader van het stikstofdossier zijn er verkenningen uitgevoerd over effecten van krimp van de veestapel om de kritische depositie op Natura 2000 gebieden te reduceren.⁸ Als de mestproductie lager wordt dan neemt de fraudedruk af en dit zal mogelijk leiden tot minder uitspoeling van stikstof en fosfaat. Hoe groot dit effect is, is moeilijk aan te geven omdat de grootte van mestfraude en het effect daarvan op de waterkwaliteit niet bekend zijn. Vanuit het oogpunt van waterkwaliteit zijn naast een eventuele reductie van de veestapel, ook veranderingen in landgebruik van belang. Als extensivering leidt tot minder melkvee, zal mogelijk ook minder grasland nodig zijn. Omzetten van grasland naar bouwland zal leiden tot toename van nitraatuitspoeling. Als landbouwgrond uit productie wordt genomen en wordt omgezet in natuur, dan mag worden verwacht dat op termijn de waterkwaliteit verbetert. Het uit productie nemen van landbouwgronden langs beken en het omzetten van dit areaal in bufferstroken kan een forse bijdrage leveren aan de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water in het zandgebied⁹. Maatregelen die genomen worden in kader van het stikstofdossier kunnen dus bijdragen aan het realiseren van een betere waterkwaliteit.

De uitdagingen op het gebied van waterkwaliteit, stikstof en klimaat vraagt om een integrale gebiedsgerichte aanpak.¹⁰ Eerder heeft de Commissie Remkens geadviseerd over de afrekenbare stoffenbalans, een instrument dat op bedrijfsniveau de input en output van nutriënten (inclusief de emissies naar het milieu) in beeld brengt¹¹. Het door de sector gevraagde maatwerk in het kader van het mestbeleid (Bijlage 3) en de vraag om integraal en gebiedsgericht stikstof-, mest- en klimaatbeleid biedt perspectieven om het beleid effectiever en eenvoudiger te maken en draagvlak in de landbouwsector te creëren. Een deel van de middelvoorschriften uit het 7^e AP zullen mogelijk niet meer nodig zijn als er een effectief en robuust beleid gebaseerd op maatwerk is ontwikkeld, dat draagvlak heeft in de sector, wetenschappelijk onderbouwd is en geborgd en gehandhaafd kan worden. Er bestaat echter ook een risico dat zo'n systeem met afrekenbare balansen en emissies te gedetailleerd en complex wordt, met veel discussie over gemeten en berekende cijfers. Ook moet

---

⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/09/08/kamerbrief-contouren-toekomstig-mestbeleid>

⁸ Kamerbrief Voortgang stikstofproblematiek. <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-landbouw-natuur-en-voedselkwaliteit/documenten/kamerstukken/2021/11/12/kamerbrief-voortgang-stikstofproblematiek>

⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-landbouw-natuur-en-voedselkwaliteit/documenten/rapporten/2021/11/12/bijlage-9---wur-memo-kansen-stikstofaanpak-voor-krw>

¹⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-landbouw-natuur-en-voedselkwaliteit/documenten/rapporten/2021/11/12/bijlage-6---wenr-rapport-gebiedsgerichte-verkenning-van-de-verdere-aanpak-stikstof>

¹¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/06/08/niet-alles-kan-overal>

zo'n systeem van de afrekenbare stoffenbalans voldoen aan de vereisten vanuit de Nitraatrichtlijn. Het MINAS-systeem, net zoals de afrekenbare stoffenbalans gebaseerd op input en output, is bijvoorbeeld in 2003 gesneuveld omdat er met dit systeem geen recht werd gedaan aan de vereisten en criteria van de Nitraatrichtlijn.

De CDM ondersteunt het traject om maatwerk te verkennen en te ontwikkelen, waarbij ook de verschillende beleidsdossiers geïntegreerd worden. De ontwikkeling van zo'n systeem vraagt een meerjarig traject en goede samenwerking tussen de landbouwsector, overheid en wetenschap.

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Commissie Deskundigen Meststoffenwet
t.a.v. 5.1.2.E
Wageningen Environmental Research
Postbus 47

5.1.2.E

Datum **- 23 NOV. 2021 -**
Betreft Adviesaanvraag kwalitatieve beoordeling wijzigingen voorstel
beleidspakket 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn

Geachte 5.1.2.E

Het 7^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn (7^e AP) heeft tot doel nutriëntenverliezen uit de landbouw naar grondwater en oppervlaktewater te verminderen. Het ontwerp 7^e AP¹ heeft van 6 september jl. tot 18 oktober jl. ter inzage gelegen. Op basis van de consultatieronde bij het ontwerp 7^e AP en de nadere bespreking met stakeholders hierbij, de addendum op de milieueffectrapportage² en op basis van de verwachte uitkomsten van de aanvullende analyse voor de oppervlaktewaterkwaliteit, zijn een aantal wijzigingen tot stand gekomen.

Met deze wijzigingen wordt een evenwicht gezocht tussen het behalen van doelen voor de waterkwaliteit en de impact op de landbouwsector. Voorwaarde tot het opnemen van deze wijzigingen in het definitieve 7^e AP is dat deze alternatieve maatregelen een vergelijkbaar of beter effect hebben op de waterkwaliteit en uitvoerbaar, controleerbaar en handhaafbaar zijn.

Ten aanzien van een mogelijk veranderend effect op de waterkwaliteit door de alternatieve maatregelen ten opzichte van het eerdere ontwerp 7^e AP verzoek ik de Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM) een kwalitatieve beoordeling te doen. In de bijlage van deze brief (bijlage 1) vind u de voorgestelde wijzigingen in de maatregelen ten opzichte van het ontwerp 7^e AP. Graag zou ik de CDM willen vragen om het volgende inzichtelijk te maken:

Wat is per alternatieve maatregel de verandering in effectiviteit op de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit ten opzichte van de maatregel in het ontwerp 7^e AP?

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/09/06/consultatie-en-milieueffectrapportage-voor-het-7e-actieprogramma-nitraatrichtlijn>

² Effecten van duurzame bouwplannen op nitraat in uitspoelingswater en de N- en P-belasting van oppervlaktewater. Addendum bij: "Effecten van maatregelen in het Zevende Actieprogramma Nitraatrichtlijn. Milieueffectrapportage op planniveau" Groenendijk en van Boekel, 15 oktober 2021. Wordt naar verwachting eind november 2021 openbaar gemaakt.

Directoraat-generaal Agro
Directie Strategie, Kennis en
Innovatie

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/Inv

Behandeld door
5.1.2.E

Ons kenmerk
DGA-SKI / 21291685

Uw kenmerk

Bijlage(n)
Bijlage 1

Directoraat-generaal Agro
Directie Strategie, Kennis en
Innovatie

Ons kenmerk
DGA-SKI / 21291685

Ik verzoek de CDM om dit advies uiterlijk 25 november 2021 uit te brengen. U kunt het advies tevens richten aan 5.1.2.E 5.1.2.E van de directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit. Voor inhoudelijke informatie over dit verzoek kunt u contact opnemen met 5.1.2.E en 5.1.2.E
5.1.2.E

Hoochachtend, **5.1.2.e**

5.1.2.E

5.1.2.E
5.1.2.E

5.1.2.E

Bijlage 2. Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM)

Samenstelling van de Commissie Deskundigen Meststoffenwet

Leden	Plantaardige productiesystemen	Prof.dr.ir. M.K. van Ittersum Wageningen Universiteit
	Diervoeding	Dr.ir. J. Dijkstra Wageningen Universiteit
	Governance of agrobiodiversity	Prof.dr. H.A.C. Runhaar Universiteit Utrecht en Wageningen Universiteit
	Bedrijfseconomie	Prof.dr.ir. A.G.J.M. Oude Lansink Wageningen Universiteit
	Watersystemen en Global Change	Prof.dr.ir. C. Kroeze Wageningen Universiteit
	Beleidsformaties voor duurzame samenleving	Dr. M.A. Wiering Radboud Universiteit Nijmegen
	Milieutechnologie en Resource use	Prof. dr.ir. E. Meers Universiteit Gent
	Precisielandbouw/Smart Farming	Dr.ir. C.G. Kocks, AERES Hogeschool
	Bodem en nutriëntenmanagement	Prof.dr.ir. O. Oenema (tevens voorzitter) Wageningen Universiteit
Secretaris		Dr.ir. G.L. Velthof Wageningen Environmental Research
Adviseur	Planbureau voor de Leefomgeving	Dr.ir. J.J.M. van Grinsven PBL, Den Haag

Bijlage 3. Beoordeling van effect van wijziging van maatregelen uit het concept 7^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn op de waterkwaliteit. De tabel met de kolommen Maatregel, Paragraaf in ontwerp 7^e AP, Paragraaf in definitief 72 AP, Ingangsdatum, Verandering t.o.v. ontwerp en Reden is door het ministerie van LNV aan de CDM verstrekt als bijlage. De CDM heeft per maatregel een beoordeling van het effect op waterkwaliteit uitgevoerd.

Maatregel	Paragraaf in ontwerp 7e AP	Paragraaf in definitief 7 ^e AP	Ingangs datum*	Verandering t.o.v. ontwerp	Reden
Rotatie met rustgewassen	5.2.2.2	5.2.2.2	1-1-2023	Verplichte rotatie van 1:4 per 2023 en 1:3 per 2027 gaat alleen gelden op zand- en lössgronden. Deze geldt op zand- en lössgronden, zoals aangegeven in het ontwerp 7 ^e AP, op alle percelen, dus ook bij graasdierhouders.	Effect op klei- en veen voor grondwater en oppervlaktewater is zeer beperkt (MER en addendum MER) – en daarom niet proportioneel qua impact op de bedrijfsvoering.

Beoordeling van het effect door de CDM

Deze verandering heeft waarschijnlijk een beperkt effect op de waterkwaliteit ten opzichte van het concept 7e AP.

De CDM heeft hierover eerder geadviseerd. In het CDM-advies 'Sturen op duurzame bouwplannen voor verbetering waterkwaliteit' staat: "De verbetering van de waterkwaliteit in de kleiregio's en de veenregio's zijn relatief klein, omdat de gevraagde aanpassingen in bouwplan en oogsttijdstippen daar relatief beperkt zijn, en de samenstelling van het bouwplan en de teelt van vanggewassen daar minder grote effecten hebben op de waterkwaliteit."

Van belang hierbij is wat er met het areaal 'niet-rustgewassen' op klei- en veen gronden gebeurt (tot 67% van het bedrijfsareaal). Waarschijnlijk zal door het lagere saldo van de rustgewassen een verdere intensivering optreden met meer 'niet-rustgewassen' om het saldo-verlies enigszins te compenseren (mogelijk kan er ook een verschuiving van teelten van het zand- en lössgebied naar het klei- en veengebied optreden. Het totaal effect kan hierdoor mogelijk toch negatief uitvallen.

Referenties

CDM (2021) CDM-advies 'Sturen op duurzame bouwplannen voor verbetering waterkwaliteit'. <https://www.wur.nl/web/file?uuid=ee3be188-7308-4158-83e2-798e18d9c303&owner=497277b7-cdf0-4852-b124-6b45db364d72&contentid=603883&elementid=19057032>

Rotatie met rustgewassen	5.2.2.2	5.2.2.2	1-1-2023	Biologische teelt uitzonderen van deze verplichting.	Stimulering biologische teelt en staande praktijk om tot goede rotatie te komen vanuit belang bodemkwaliteit. Door de lagere input in de biologische landbouw, is het risico op nutriënten uitspoeling en afspoeling gemiddeld lager dan bij reguliere teelten. Biologische teelt stimuleren, kan hieraan bijdragen.
<p>Beoordeling van het effect door de CDM</p> <p>Door het beperkte areaal biologische landbouw (ongeveer 4% van het totaal landbouwareaal; Bron: CBS Statline) en het relatief geringe nutriëntengebruik in de biologische landbouw zal deze verandering slechts een beperkt effect hebben op de waterkwaliteit.</p> <p>Door de lagere input van nutriënten is risico op uitspoeling meestal kleiner in de biologische landbouw dan reguliere landbouw. Maar dit hoeft niet altijd zo te zijn; door gebruik van organische meststoffen (waardoor stikstof kan vrijkomen door mineralisatie in perioden waarin geen stikstofopname door gewas plaatsvindt) en stikstofbinding door vlinderbloemigen kan ook de nitraatuitspoeling in de biologische landbouw hoog zijn. Bij een toenemend areaal biologische teelten is het dus van belang om het effect hiervan op nitraatuitspoeling te monitoren.</p> <p><u>Referenties</u></p> <p><i>Chris Koopmans, Ilse Geijzendorffer, Leen Janmaat, Burret Schurer, Joost Sleiderink, Jan de Wit en Jan-Paul Wagenaar (2021) SWOT-analyse van de biologische landbouw met kansen voor stimulering Een QuickScan voor beleid. https://www.louisbolk.nl/sites/default/files/publication/pdf/swot-analyse-van-de-biologische-landbouw-met-kansen-voor-stimulering.pdf</i></p>					
Rotatie met rustgewassen	5.2.2.2	5.8	1-1-2026	Tijdens de mid-term review (2024) zal beoordeeld worden of invoering van de strengere maatregelen per 2027 (1:3 gewasrotatie) benodigd is, gelet op de actuele ontwikkeling van de waterkwaliteit op dat moment, de stikstofmaatregelen, de maatwerkaanpak	1:3 heeft veel impact voor de sector. Met de maatwerkaanpak van de sector kan veel bereikt worden als veel agrariërs zich actief inzetten. Daarmee hoeft de 1:3 niet noodzakelijk te zijn. Dit stimuleert de agrariërs zich actief in te zetten voor doelbereik.

				van de sector en de vrijwillige aanpak in de DAW.	
Beoordeling van het effect door de CDM					
<p>Deze verandering past bij het advies dat de CDM hierover eerder heeft gegeven. In het CDM-advies 'Sturen op duurzame bouwplannen voor verbetering waterkwaliteit' staat hierover: "De onzekerheden in de berekende effecten zijn relatief groot. Mede daarom pleit de CDM voor een gefaseerde en gebiedsgerichte invoering van duurzame bouwplannen, afhankelijk ook van de economische effecten"</p> <p>Als uit de mid-term review in 2024 blijkt dat aanvullende maatregelen moeten worden genomen om de nitraatuitspoeling te beperken, dan kunnen andere (aanvullend) gebieden worden aangewezen voor een 1:3 teelt van rustgewassen. Het is raadzaam om de criteria vast te stellen voor de aangekondigde mid-term review; welke vooruitgang in milieukwaliteit (emissies, nitraat, oppervlaktewater) moet geboekt zijn om de strengere maatregelen (1 : 3 rotatie) wel/niet in te hoeven voeren. Dit vereist een intensieve monitoring van de milieukwaliteit en sturing op doelen. De implementatie van een dergelijke aanpak vergt een lange aanloop en implementatietijd.</p>					
Rotatie met rustgewassen bij langjarige teelten	5.2.2.2.	5.2.2.2	1-1-2023	Langjarige teelten die langer op het land staan dan de maximale cyclus van rustgewassen, worden uitgezonderd van deze verplichting.	Consultatie inbreng. Hiermee wordt de maatregel verfijnd. Het toepassen van rustgewassen in teelten die ≥ 4 (of per 2027 ≥ 3) jaar op het land staan, is niet mogelijk zonder het gewas vroegtijdig te vernietigen.
Beoordeling van het effect door de CDM					
<p>Dit is een groep van verschillende soorten gewassen: boom- en fruitteelt, asperges, en in bepaalde rotaties ook aardbeien, rabarber, artisjok en rozen. Het areaal van deze gewassen is beperkt. Het risico op nitraatuitspoeling varieert (ook afhankelijk van het nutriëntenmanagement). De stikstofgiften in de boom- en fruitteelten in de open grond zijn relatief beperkt. Vermoedelijk zou het vroegtijdig afbreken van de langjarige teelten tot meer uitspoeling leiden. Het effect van de voorgestelde verandering op de waterkwaliteit is naar verwachting beperkt.</p>					
Vanggewassen - wintergewassen	5.2.2.3	5.2.2.3	1-1-2023	Onder de groep wintergewassen welke uitgezonderd worden van de eis tot vanggewassen zullen gaan vallen meerjarige teelten en gewassen met een bewezen hoge stikstofbenutting in het najaar/winter. De volgende teelten kunnen hier onder vallen: gras,	Voor sommige teelten is het toepassen van een vanggewas onmogelijk i.v.m. teelt gedurende de winter. Daarnaast zijn er gewassen die of heel weinig nutriënten achter laten (suikerbieten) of meer

				wintergranen, meerjarige teelten, wintergroenten, bloembollen die in najaar worden gepoot, suikerbieten en mogelijk zetmeelaardappelen. Voor voederbieten wordt nog advies uitgevraagd. De definitieve lijst (o.a. voor wintergroenten) zal worden opgesteld door de CDM. De sector zal worden verzocht relevante gegevens over specifieke gewassen aan te dragen ten behoeve van het opstellen van de lijst.	nutriënten opnemen in het najaar dan een vanggewas (zetmeelaardappelen). De sector wordt gevraagd hun onderzoeksresultaten te delen, zodat de deze meegenomen kunnen worden door de CDM. Hiermee kan gefundeerd tegemoet gekomen worden aan de zorgen uit de sector en wordt zoveel mogelijk gegevens gebruikt.
<p>Beoordeling van het effect door de CDM</p> <p>Het effect van de verandering is nu niet te beoordelen, omdat het niet duidelijk is hoe deze verandering (bij welke gewassen) wordt ingevuld. Het is inderdaad te verwachten dat gewassen waarvan de stikstofopname nog voldoende hoog doorloopt in de herfst een vergelijkbaar (of hoger) effect hebben als een vanggewas dat voor 1 oktober is ingezaaid.</p> <p>Suikerbieten zijn nog in staat om stikstof op te nemen na oktober (zo'n 15 kg N per ha). Bij zetmeel- en consumptieaardappelen speelt dat voor een goede afharding van de knol het loof in een onrijp stadium (rond begin september) moet worden doodgespoten om voor 1 oktober te kunnen oogsten. Hierdoor wordt de herverdeling van N vanuit loof naar aardappel onderbroken en daalt de stikstofopname in de knol met circa 20-25 kg N per ha in vergelijking met een normaal afgerijpt gewas dat in oktober of begin november wordt geoogst. In die situatie is een vanggewas dus niet effectief. Voor een effectief vanggewas na aardappel moet de rassenkeuze worden afgestemd op een vroege oogst zodat het gewas tijdig op een natuurlijke wijze kan afrijpen en er geen onrijp loof met daarin veel N in de bodem terechtkomt.</p> <p>Voor andere gewassen, zoals wintergroenten of bloembollen, is de het de vraag of er voldoende stikstofopname plaatsvindt in het najaar om het effect van het vanggewas te compenseren.</p>					
Vanggewassen – commissie van wijzen	5.2.2.3	5.2.2.3	Medio 2022	De inzaaidatum voor vanggewassen na mais blijft behouden, wel zal gewerkt gaan worden met een commissie van wijzen die jaarlijks kijkt of de 1 oktober haalbaar is, gelet op weersomstandigheden gedurende het groeiseizoen.	Motie TK en consultatie inbreng.

Beoordeling van het effect door de CDM

De groei van een vanggewas in het najaar is afhankelijk van de temperatuur en daglengte. Naarmate een vanggewas later wordt gezaaid, zal de stikstofopname lager zijn en is het effect op vermindering van nitraatuitspoeling lager. De voorgestelde verandering is vanuit landbouwkundig oogpunt en hoofdteelt geredeneerd plausibel, omdat de groei van een gewas door weersomstandigheden vertraagd kan zijn. Uitstel van de inzaaidatum van het vanggewas op basis van de oogstdatum van het hoofdgewas, zal er toe leiden dat een vanggewas niet elk jaar vóór 1 oktober wordt gezaaid. Ten opzichte van het concept 7e AP betekent dit dat de nitraatuitspoeling minder kan worden beperkt door een vanggewas. Het weer heeft een groot effect op de nitraatuitspoeling, en op de effectiviteit van een vanggewas om de uitspoeling te verminderen.

De CDM heeft eerder dit jaar over een vervroegde oogst van snijmais geadviseerd. Het oogsten van onrijpe snijmais kost voederwaarde en dus geld. Onrijpe mais in het rantsoen geeft risico op pensverzuring bij melkvee, leidt mogelijk tot een vermindering van de melkgift per koe, en verhoogt de methaanemissie per koe en per geproduceerde kg melk. De overgang tussen onrijpe en rijpe snijmais is geleidelijk; voornoemde effecten nemen toe naarmate de snijmais onrijper wordt geoogst. Verder moet worden benadrukt dat een vroegere oogst kan worden gestuurd via een gerichte rassenkeuze (telen van zeer vroege tot ultravroege rassen) waardoor negatieve effecten op de kwaliteit van het voer kunnen worden beperkt of voorkomen. Wel zal doorgaans de opbrengst van zeer vroege rassen wat lager zijn door de kortere groeidiur. De CDM heeft geadviseerd om een werkgroep van melkveehouders, Cumela, veevoedingsdeskundigen en teeltdeskundigen een strategieplan (draaiboek) op te laten stellen voor het vervoegen en indikken van de snijmaisooft in Nederland, opdat de voornoemde afwenteling wordt beperkt. Het beter laten slagen van onderzaai dient ook meegenomen te worden. De voorgestelde commissie van wijzen uit het gewijzigde 7^e AP is er niet op gericht om het vanggewas op tijd in te zaaien. De vraag is of er nog wel een stimulans is voor de sector om te streven naar het zaaien van een vanggewas vóór 1 oktober, als een commissie van wijzen jaarlijks nagaat of een uiterste zaaidatum van het nagewas op 1 oktober haalbaar is.

In het CDM-advies werd ook aangegeven dat de doorlooptijd van de snijmaisooft zo'n 4 à 6 weken is, afhankelijk van de weersomstandigheden. Om jaarlijks duidelijkheid te scheppen of de snijmais al dan niet vóór oktober geoogst moet zijn, zou de commissie van wijzen al eind augustus hierover moeten adviseren. Is er dan voldoende jaar-specifieke informatie beschikbaar om een advies op te stellen, of wordt het advies gebaseerd op voorgaande jaren?

Referentie

CDM (2021). CDM-advies 'Afwenteling van milieueffecten bij het tijdig oogsten van snijmais'

Vanggewassen – gedifferentieerde gebruiksnorm	5.2.2.3	5.2.2.3	1-1-2023	Voor niet-mais gewassen en niet winterteelten geldt dat inzaai van een vanggewas per 1 oktober gestimuleerd wordt. Bij latere inzaai, zal de gebruiksnorm voor het volgende jaar gekort worden (gedifferentieerde	Consultatie inbreng en inbreng sector. Dit stimuleert goede inzet van vanggewassen en compenseert risico's op uitspoeling bij teelten waarbij inzaai niet tijdig gelukt is. De genoemde korting is afgeleid van het effect van een vanggewas bij tijdige inzaai
---	---------	---------	----------	---	---

				gebruiksnorm). Bij inzaai na 1 november (of geen inzaai) geldt de maximale korting. Indien op 1 november geen vanggewas ingezaaid is, geldt de maximale korting. Het vanggewas dient tot minimaal 1 februari te blijven staan. Bij de vaststelling van de definitieve kortingen zal een advies van de CDM worden opgevraagd.	(maximale korting staat gelijk aan maximale opname vanggewas). Desondanks kan hierdoor wel meer uitspoelen in de winter en najaar – daarvoor wordt gecorrigeerd door de hieronder genoemde aanvullende maatregelen.
Beoordeling van het effect door de CDM					
Dit is een mogelijkheid om het effect van late of geen inzaai van vanggewassen te compenseren. Het uiteindelijke effect is afhankelijk van de hoogte van de korting op bemesting die plaats vindt en of het effect van deze korting vergelijkbaar is met het effect van een inzaai van een vanggewas. Dit moet nader worden onderzocht, maar het moet mogelijk zijn om deze verandering dusdanig in te vullen dat er geen negatief effect op de waterkwaliteit optreedt ten opzicht van het inzaaien van een vanggewas voor 1 oktober, conform het concept 7e AP.					
Vanggewassen – N-gebruiksnorm	5.2.2.3	5.2.2.3	1-1-2023	Stikstofgebruiksnorm voor groenbemesters voor niet-vlinderbloemige groenbemesters die voor 1/9 gezaaid zijn en geteeld worden na graan- en graszaad en koolzaad niet schrappen, maar wel updaten.	Motie TK en consultatie inbreng. Na deze teelten (CDM-advies) is beperkte bemesting nodig om een (niet-vlinderbloemige) groenbemester/vanggewas goed te laten groeien omdat er bijna geen nutriënten over zijn na de hoofdteelt. Kan meegenomen worden in update gebruiksnormen (5.4.2.2).
Beoordeling van het effect door de CDM					
De CDM heeft eerder geadviseerd over groenbemesters (zie referenties). CDM concludeerde hierin onder andere					
<ul style="list-style-type: none"> Als het doel van de teelt van een groenbemester/vanggewas enkel verlaging van de nitraatuitspoeling is, is er geen reden het vanggewas te bemesten. Bij andere doeleinden zoals extra aanvoer van organische stof of aaltjesbestrijding is voldoende groei nodig en kan een stikstofbemesting zinvol zijn. Dit hangt af van de hoeveelheid minerale N in de bodem die het voorgaande gewas nalaat en de mineralisatie van N uit diverse organische 					

bronnen in de periode dat het vanggewas N opneemt. Het laatste betreft mineralisatie van N uit de dierlijke mest die voor of in het voorjaar is toegediend, de mineralisatie van N uit de verse ondergewerkte gewasresten van het hoofdgewas en de mineralisatie van N uit de bodemorganische stof.

- Bemesting zal vooral nodig zijn na graangewassen, ook omdat de N-nalevering uit gewasresten van graan als gevolg van de hogere C/N-verhouding gemiddeld genomen laag is.

Het vervangen van de maatregel “geen gebruiksnorm voor een groenbemester” door de maatregel “beperkte bemesting” kan tot een hogere nitraatuitspoeling leiden voor gewassen die veel minerale stikstof na de oogst achter laten. Het risico op nitraatuitspoeling is lager voor gewassen die weinig minerale stikstof nalaten, zoals de gewassen die bij deze wijziging worden genoemd (graan, graszaad en koolzaad).

Referenties:

CDM (2017) CDM-advies ‘Groenbemers’

https://www.wur.nl/upload_mm/4/9/9/d03b24ad-cf93-4604-9dca-b1844c05d7f8_1705577_Oene%20Oenema.pdf

https://www.wur.nl/upload_mm/c/8/1/6b63d919-1690-4f07-981a-07b3b6a3e7f1_1705577_Oene%20Oenema%20bijlage%201.pdf

CDM (2017) CDM-advies ‘Aanvullende vragen Groenbemers’

https://www.wur.nl/upload_mm/4/c/f/1d09bf13-c3ae-4e53-a2df-3e969e8236b3_1733887%20Oene%20Oenema.pdf

https://www.wur.nl/upload_mm/7/4/e/16907737-af71-4d81-81d1-d6860c0d1c18_1733887%20Oene%20Oenema%20bijlage%201.pdf

Vanggewassen – 100% Aanvullend	5.2.2.3	5.2.2.3	1-1-2023	Inzaai van een vanggewas wordt per 2023 verplicht op 100% (i.p.v. 60%) van het areaal op zand en löss.	Om mogelijk verminderde milieuresultaten te ondervangen door wijzigingen in 5.2.2.3 en om de handhaafbaarheid te verbeteren. Hiermee wordt de impact vanaf 2023 maximaal en vervalt de aanlooperperiode. Hiermee wordt sneller het maximale effect van deze maatregel bereikt en wordt de impact op grondwater (en daarmee uiteindelijk ook oppervlaktewater) versnelt vergroot.
-----------------------------------	---------	---------	----------	--	--

Beoordeling van het effect door de CDM

<p>Als het vanggewas tijdig wordt ingezaaid bij gewassen die uitspoelingsgevoelig zijn (en dus veel minerale N achterlaten) en waarbij de N-opname in het oogstproduct vanaf 1 oktober beperkt tot gering is, dan heeft deze maatregel een groter effect op verbetering waterkwaliteit dan de maatregel uit het concept actieprogramma, omdat de maatregel dan op 100% in plaats van 60% wordt geïmplementeerd). Echter, als de inzaaidatum veel later wordt, omdat het hoofdgewas niet tijdig kan worden geoogst (en de commissie van wijzen hierover heeft geadviseerd), dan zal deze maatregel een relatief beperkt effect hebben. Er wordt dan een niet-effectief vanggewas op een grote areaal ingezaaid.</p>					
Percentage rustgewas voor graasdierbedrijven	5.2.2.4		1-1-2023	<p>In de nadere uitwerking van grondgebondenheid zal aan de hand van het aantal dieren of mestproductie dat een bedrijf heeft, bepaald worden over hoeveel grasland het bedrijf dient te beschikken, waarvan een aandeel permanent grasland op bedrijfsniveau. Er zal hiervoor een tijdspad worden gedefinieerd om in te groeien naar het einddoel per 2027, waarbij een aanzienlijk deel van de geproduceerde mest door een bedrijf dient te kunnen worden afgezet op grasland (waarvan een aandeel permanent) waarover het bedrijf beschikt. Dit zal gaan gelden voor melkveebedrijven en voor rundvleesveehouderij bedrijven met zoog- of weidekoeien. In het kader van de invoering van spoor 1 grondgebondenheid wordt komende maanden nader uitgewerkt hoe deze (permanent) graslandeis aan grondgebondenheid eruit komt te zien en welke verdere fasering hier precies bij hoort. Hiermee wordt deels invulling gegeven aan spoor 1 van het toekomstige mestbeleid en het uitgangspunt van 100%</p>	<p>Motie TK en consultatie inbreng.</p> <p>Dit zorgt voor een betere koppeling met de grondgebondenheid eisen zoals voorzien van het toekomstige mestbeleid (koppeling grondgebondenheid en grasland). Ook zorgt het voor vereenvoudiging van handhaving en uitvoerbaarheid en het lost het probleem voor stalgehouden runderen op (vleesstieren)</p>

				grondgebondenheid op melk- en rundveebedrijven.	
Beoordeling van het effect door de CDM					
<p>Het effect op waterkwaliteit van deze maatregel is moeilijk te beoordelen. Hiervoor moet de maatregel nader worden beschreven.</p> <p>Als deze maatregel er toe leidt dat het areaal grasland groter wordt en het areaal bouwland (zowel rustgewassen als niet-rustgewassen) kleiner of als er relatief meer mest naar grasland gaat dan naar bouwland ten opzichte van het concept ontwerp actieplan, dan leidt deze maatregel waarschijnlijk tot minder nitraatuitspoeling omdat nitraatuitspoeling uit bouwland hoger is dan uit grasland.</p>					
Najaarsbemesting aanpassen Aanvullend	nvt	5.4.2.2	1-1-2023	De najaarsbemesting (bemesten na 1/8) wordt voor bouwland beperkt tot maximaal 60 kg N/ha uit dunne fractie dierlijke mest en drijfmest.	Inbreng sector als alternatief. Om mogelijk verminderde milieuresultaten te ondervangen door wijzigingen in 5.2.2.3. Ook draagt dit bij aan een verbetering van de grondwaterkwaliteit en de oppervlaktewaterkwaliteit. Hiermee wordt de mest gerichter ingezet en het “dumpen” van mest ten behoeve van een lege mestkelder voorkomen.
Beoordeling van het effect door de CDM					
<p>Dit is een maatregel die ongewenst opvullen van gebruiksnormen (“leegrijden van de mestkelder”) kan beperken. Hierdoor is het risico op uit- en afspoeling van stikstof en fosfaat door najaarsbemesting kleiner dan uit het concept Actieprogramma. Om effectiviteit te vergroten zou deze maatregel alleen moeten worden toegepast op gewassen (incl. groenbemesters) die in het najaar nog stikstof en fosfaat kunnen opnemen.</p>					
Uitrijdseizoen verschuiven Aanvullend	nvt	5.4.3.3	1-1-2023	De start van het uitrijdseizoen van drijfmest en dunne fractie dierlijke mest wordt voor bouwland verlaat met een maand (toegestaan vanaf 15 maart i.p.v. 15 februari). Hierbij kunnen vroege teelten worden aangewezen waar deze verschuiving niet (volledig) zal gelden (CDM stelt lijst op).	Inbreng sector als alternatief. Om mogelijk verminderde milieuresultaten te ondervangen door wijzigingen in 5.2.2.3. Hierdoor wordt de mest op zo'n moment toegepast dat het ontkiemende gewas de vrij komende nutriënten uit de mest kan opnemen. Daarmee vermindert de uitspoeling. Dit vermindert ook het “dumpen” van mest ten behoeve van een

				Hiermee kan de aanmeldplicht voor maïsteelt vervallen, waardoor de administratieve last verminderd.	lege mestkelder. Ook draagt dit bij aan een verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit in alle gebieden. Hiermee wordt gericht bemest.
Beoordeling van het effect door de CDM					
<p>Er is geen bemestingstechnische reden om dierlijke mest tussen 15 februari en 15 maart toe te dienen. Het effect van de maatregel op uit- en afspoeling is sterk afhankelijk van de weeromstandigheden, maar gemiddeld genomen zal het later toedienen van dierlijke mest in het vroege voorjaar het risico op uit- en afspoeling naar het grond- en oppervlaktewater beperken. Het is echter de vraag of deze maatregel voldoende effect heeft op de nitraatuitspoeling naar het grondwater om aanpassing in de regels over vanggewassen (5.2.2.3) te compenseren. Nitraatuitspoeling treedt met name op bij de minerale stikstof die in het najaar nog in de bodem aanwezig is. Bij voorjaarsbemesting kan ook nitraatuitspoeling naar grondwater optreden, maar deze nitraat zal, afhankelijk van de bewortelingsdiepte, veelal nog in de wortelzone aanwezig blijven en kan door het gewas worden opgenomen.</p>					
Maatwerkeraanpak	nvt	5.2.3	Nntb	In afstemming tussen sector, LNV, I&W, RVO en NVWA wordt komende periode een maatwerkplan opgesteld, waarbij boeren kunnen kiezen om deel te nemen aan dit maatwerkplan als alternatief spoor voor de generieke maatregelen uit het 7 ^e AP (met name duurzame bouwplannen). Daarvoor wordt eerst vastgesteld (1) welke punten verder uitgewerkt moeten worden, (2) welk proces wordt doorlopen om daarin te voorzien, (3) aan welke criteria moet worden voldoen om de uitwerking te doen slagen (handhaafbaar, controleerbaar, uitvoerbaar en gelijk of beter effect waterkwaliteit) en (4) wanneer we een 'go / no go'-besluit nemen of het voorstel voldoende is	Uitkomst sector overleg & motie TK.

				uitgewerkt om het daadwerkelijk op te nemen in het beleid (en zo nodig in wet- en regelgeving).	
Beoordeling van het effect door de CDM					
<p>Er is nog geen invulling gegeven aan Maatwerk aanpak, dus er kan geen beoordeling worden gegeven over het effect op waterkwaliteit. Een voordeel van maatwerk is dat een boer maatregelen kan nemen die het best bij zijn bedrijf passen. Maatwerk betekent echter niet dat het realiseren van de doelstellingen gemakkelijk wordt. Afhankelijk van hoe maatwerk aanpak wordt ingevuld, kunnen er grote verschillen ontstaan in maatregelen tussen bedrijven. Voor maatwerk zijn indicatoren nodig waarop gestuurd kan worden, zoals gegevens over bemesting, toepassing van specifieke maatregelen, een berekend stikstofoverschot en/of metingen van nitraat in grond- en oppervlaktewater of minerale stikstof in de bodem na de oogst. Deze indicatoren moeten wetenschappelijk onderbouwd worden en voldoende geborgd kunnen worden. Maatwerk biedt perspectieven voor het vereenvoudigen van het mestbeleid, maar kan er toe leiden dat het mestbeleid complexer en minder robuust wordt. Dit is afhankelijk hoe maatwerk wordt ingevuld. Een berekening van het stikstofoverschot op een bedrijf is eenvoudiger dan het meten van minerale N na de oogst op elk perceel op een bedrijf.</p>					
Gebiedsgericht bepalen welke aanvullende inrichtingsmaatregelen benodigd zijn voor doelbereik voor oppervlakte-waterkwaliteit	nvt		1-1-2024	In aansluiting op de gebiedsgerichte analyse uit de DAW en in afstemming met de Waterschappen wordt bekeken welke inrichtingsmaatregel voor stikstof en fosfor effectief en benodigd zijn om doelbereik voor de oppervlaktewaterkwaliteit te bereiken (bijvoorbeeld helofytenfilters, natte bufferstroken, ijzerdrains).	Op basis van aanvullende analyse voor de oppervlaktewaterkwaliteit. Dit zal gebiedsgericht bijdragen aan het behalen van de doelen voor de oppervlaktewaterkwaliteit voor de landbouwopgave.
Beoordeling van het effect door de CDM					
<p>Deze wijziging van de maatregel is nog niet ingevuld en kan daardoor niet worden beoordeeld. Het toepassen van maatregelen als helofytenfilters, natte bufferstroken en ijzerdrains boven op de maatregelen uit het 7^e Actieprogramma kunnen bijdragen aan verdere verbetering van de waterkwaliteit. Dit betekent ook dat op waterkwaliteitsdoelen gestuurd wordt in plaats van voorschriften. ^{5.1.2E} deze aanvullende analyse zijn gerichte metingen nodig, en is gerichte monitoring nodig die thans meestal nog niet beschikbaar is. De doorlooptijd om dit alsnog te ontwikkelen bedraagt een aantal jaren.</p>					
Update N-gbn en N-werkingscoëfficiënt	5.4.2.2	5.4.2.3	1-1-2023	Meenemen gebruiksnorm groenbemesters en gebruiksnorm teelten	

				die vanuit voedselkwaliteit beperkt zijn in gebruik dierlijke mest.	
Beoordeling van het effect door de CDM					
<p>Als er een stikstofgebruiksnorm wordt toegekend aan een groenbemesters dan neemt het risico op uitspoeling toe ten opzichte van de maatregel uit het ontwerp actieprogramma (geen gebruiksnorm).</p> <p>Een verbod (of beperking) van gebruik van dierlijke mest op teelten waar gebruik van mest uit oogpunt van voedselkwaliteit limiterend is, heeft alleen een positief effect indien dit op bedrijfsniveau leidt tot een lagere norm dierlijke mest. In het mestbeleid is de gebruiksnorm dierlijke mest voor bedrijven nu 170 kg N per ha, behalve op bedrijven met een derogatie (230 of 250 kg N per ha). Er wordt nu geen onderscheid gemaakt naar gewassen bij de gebruiksnorm dierlijke mest.</p>					
Teeltvrije zones – leidraad	5.4.3.1		1-1-2023	In de leidraad wordt ook specifiek als criterium opgenomen of een water nog een opgave heeft.	Motie TK, consultatie inbreng en verfijning maatregel.
Beoordeling van het effect door de CDM					
<p>Met “een opgave heeft” wordt waarschijnlijk bedoeld dat alleen teeltvrije zones worden ingericht als het water niet aan de waterkwaliteitsdoelstellingen voldoet. Indien aan de waterkwaliteitsdoelstellingen wordt voldaan, hoeft dan waarschijnlijk geen teeltvrije zone worden ingericht. Bij dit criterium moet worden meegewogen of de waterkwaliteit blijvend voldoet aan de doelstellingen als deze maatregel niet wordt toegepast, dus ook als bemesting, gewas of landgebruik wijzigt.</p>					
Teeltvrije zones - grasland	5.4.3.1		1-1-2023	<p>In de leidraad als criterium opnemen dat voor graslandpercelen waar kruidenrijk grasland wordt toegepast in de teeltvrije zone, een beperking geldt van maximaal 1 meter (behalve bij KRW-waterlichamen en ecologisch kwetsbare waterlopen).</p> <p>Op de teeltvrije zone is beweiding toegestaan.</p>	<p>Inbreng sector. Hiermee worden met name grondgebonden en extensievere boeren die nu deelnemen aan de ANIb pakketten ontzien. Dit kan daarmee het grasland areaal en de biodiversiteit stimuleren. Vanuit waterkwaliteit geldt wel dat een 1 meter teeltvrije zone minder effectief is dan een 2 meter teeltvrije zone. Indirect heeft het wel een positieve invloed, omdat kruidenrijke stroken alleen in standgehouden kunnen</p>

					<p>worden op extensief beweide en bemeste percelen.</p> <p>Omdat beweiding in de regel over het gehele perceel plaatsvindt, wordt toegestaan dat de teeltvrije zone voor beweiding wordt gebruikt.</p>
<p>Beoordeling van het effect door de CDM</p> <p>Het effect van een 1 meter versus 2 meter teeltvrij zone op belasting van het oppervlaktewater met stikstof en fosfaat zal beperkt zijn. Het is te verwachten dat de stikstof- en fosfaatuitspoeling uit kruidenrijk grasland lager is dan uit grasland met gangbaar management, omdat kruidenrijk grasland op de extensievere bedrijven wordt geteeld.</p> <p>Het effect van deze maatregel zal naar verwachting beperkt zijn. Wel is het belangrijk om nader onderzoek te verrichten naar uitspoeling uit kruidenrijk grasland, omdat het niet is uit te sluiten dat het areaal kruidenrijk grasland zal toenemen.</p>					
Teeltvrije zones - grondgebondenheid	5.4.3.1	5.4.1.4	1-1-2023	De wet Verantwoorde en grondgebonden groei melkveehouderij wordt ingetrokken. Daarbij wordt de formulering in de fosfaatbank voor grondgebondenheid zodanig ingevuld dat teeltvrije zones niet meetellen. Voor de mestplaatsingsruimte wordt de teeltvrije zone wel afgetrokken van de beschikbare ruimte.	Dit voorkomt dat bedrijven die nu grondgebonden zijn in grote problemen komen door de correctie van teeltvrije zones bij de berekening van de mestplaatsingsruimte en grondgebondenheid. Bij het ingroeitraject voor spoor 1 wordt dit meegenomen.
<p>Beoordeling van het effect door de CDM</p> <p>Deze maatregel betekent dat voor berekening van het aantal dieren binnen grondgebondenheid, het totaal areaal wordt meegeteld en dat voor berekening van mestplaatsingsruimte het areaal zonder teeltvrije zones wordt berekend. ^{5.1.2E} laatste betekent dat dezelfde hoeveelheid mest per ha landbouwgrond (exclusief teeltvrije zone) kan worden toegediend dan in de situatie zonder teeltvrije zone. Het risico op uitspoeling in beide situaties is dus hetzelfde.</p> <p>Het aantal dieren gebaseerd op het areaal met teeltvrije zone is hoger dan op het areaal zonder teeltvrije zone. Dit betekent dat bij deze definitie van grondgebondenheid er meer dieren gehouden kan worden dan als de teeltvrije zone niet wordt meegerekend bij grondgebondenheid. Of dit leidt tot</p>					

<p>meer uitspoeling is afhankelijk van het aandeel teeltvrije zones op een bedrijf, de mestplaatsingsruimte en -overschot. Het risico op uitspoeling zou kunnen toenemen, maar het vraagt een nadere studie om dit uit te zoeken.</p> <p>Het effect van deze maatregel op de waterkwaliteit is sterk afhankelijk van het aandeel teeltvrije zones in het totaal areaal van een bedrijf. Naar verwachting is het effect op waterkwaliteit ten opzichte van het ontwerp AP beperkt.</p> <p>Dit is een maatregel die tot complexiteit en inconsequentie leidt in het mestbeleid: grondgebondenheid wordt gebaseerd op een ander areaal dan de mestplaatsingsruimte.</p>					
Verruiming uitrijddatum vaste storrijke mest	5.4.3.2	5.4.3.2	1-1-2023	<p>Verruiming met twee weken van 1 september naar 15 september wordt niet doorgevoerd i.v.m. vergroot risico op uitspoeling nutriënten (TCB-advies 'Uitstel uitrijdverbod vaste mest vanwege neerslag in regio Zuid-Limburg 2021').</p> <p>Daarnaast wordt de maatregel specifiek gericht op storrijke vaste mest, in aansluiting op het CDM-advies 'Effecten van mesttoediening op regenwormen als voedsel voor weidevogels', 17-09-2020.</p>	Wetenschappelijk inzicht en verfijning maatregel. Hiermee wordt de maatregel gefocust op storrijke vaste mest, de meest geschikte mestsoort voor verbetering van de bodem en weidevogels. Tevens wordt door de maatregel niet uit te breiden tot 15 september een vergroot risico op uitspoeling beperkt.
<p>Beoordeling van het effect door de CDM</p> <p>Deze maatregel leidt tot een kleiner risico op uitspoeling van stikstof en fosfaat, maar het effect zal beperkt zijn omdat het verschil maar twee weken betreft en het risico op uitspoeling uit storrijke mest beperkt is (ten opzichte van drijfmest en kunstmest). Ook de hoeveelheid stro-rijke mest is relatief beperkt.</p>					
Kwetsbare drinkwaterwinningen	5.4.5			Overeenkomstig het besluit van het Landelijk Bestuurlijk Overleg wordt de huidige bestuursovereenkomst verlengd tot 1 januari 2023. Uiterlijk 1 juli 2022 wordt besloten over het al dan niet voortzetten van de bestuursovereenkomst.	Afspraak in Landelijk Bestuurlijk Overleg

Beoordeling van het effect door de CDM					
Duidelijke criteria ontbreken voor de beoordeling van het succes van de bestuursovereenkomst. Het registreren van het aantal geïnteresseerden en het aantal deelnemers aan gebiedsprocessen garandeert nog geen verlaging van de nitraatconcentratie.					
Pilot Doelgericht werken voor betere waterkwaliteit	5.2.2.1	Nvt	Nvt	Deze pilot kan vervallen. Dit gaat op in de maatwerkeraanpak.	Uitkomst sector overleg
Beoordeling van het effect door de CDM					
Er wordt geen effect verwacht.					
Pilot BedrijfsEigen Stikstofnorm	5.5.2.2	5.5.2.1	7 ^e AP	Uitgebreide evaluatie in 2022.	
Beoordeling van het effect door de CDM					
Een evaluatie van een pilot heeft geen effect op de waterkwaliteit.					
Pilot Mineralenconcentraat	nvt	5.5.4.5	7 ^e AP	Uit 6 ^e AP overnemen	Vooruitlopend op de landenspecifieke oplossing waarover overeenstemming met de EC wordt gezocht, is het nodig deze pilot tot dat moment te verlengen.
Beoordeling van het effect door de CDM					
Het is belangrijk om inzicht te hebben in het risico van toepassing van mineralenconcentraten en de daarbij vrijkomende dikke fractie van gescheiden mest op de uitspoeling van nitraat en fosfaat naar grond- en oppervlaktewater. Grootschalig gebruik van mineralenconcentraten als kunstmestvervanger kan leiden tot verschuivingen in de mestmarkt in Nederland en daarmee tot effecten op uitspoeling. Eerder onderzoek naar mineralenconcentraten duidt op een beperkt risico op extra uitspoeling ten opzichte van kunstmest.					
<i>Referentie</i>					

<p>Velthof, G. L., Ehlert, P. A. I., Schroder, J. J., Curth-van Middelkoop, J. C., W. van Geel & G. holshof (2020). Application of Mineral Concentrates from Processed Manure. In E. Meers, G. Velthof, E. Michels, & R. Rietra (Eds.), Biorefinery of Inorganics: Recovering Mineral Nutrients from Biomass and Organic Waste (pp. 260) https://doi.org/10.1002/9781118921487.ch5-5</p>					
Kennisontwikkeling	5.6.2		7e AP	<p>Onderzoek aanvullend naar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het aspect van stikstofbenutting van onder andere suikerbieten, aardappelen en cichorei een prominentere plek geven in veredelingsprogramma's - stikstofefficiëntie van bemesting verhogen door inzet van precisielandbouw, zoals rijenbemesting bij suikerbieten & cichorei en bijbemesting bij aardappelen 	Aangedragen door ketenpartijen
<p>Beoordeling van het effect door de CDM</p> <p>Onderzoek naar stikstofbenutting en veredeling is het meest relevant voor aardappelen, omdat suikerbieten en cichorei in het algemeen al vrij efficiënt zijn. Bij de berekeningen die in het kader van mestbeleid worden uitgevoerd wordt uitgegaan van Goede Landbouw Praktijk, maar er wordt niet uitgegaan van technieken als rijenbemesting en bijmestsystemen. Eerdere onderzoek hebben laten zien dat hiermee de bemesting met 15-20% kan worden verlaagd zonder opbrengstderving. Echter, benadrukt moet worden dat op zand- en lössgronden de stikstofgebruiksnorm al 5-30% onder het N-bemestingsadvies ligt. In zo'n situatie zal het effect van N-efficiency verhogende maatregelen naar verwachting lager zijn.</p>					

Effecten van duurzame bouwplannen op nitraat in uitspoelingswater en de N- en P-belasting van oppervlaktewater.

Addendum bij: "Effecten van maatregelen in het Zevende Actieprogramma Nitraatrichtlijn. Milieueffectrapportage op planniveau"

1. Inleiding

In het ontwerp Zevende Actieprogramma Nitraat worden regels aangekondigd voor transitie naar een meer duurzame landbouw door middel van de teelt van meer rustgewassen en de teelt van vanggewassen. Hiermee worden verschillende doelen nagestreefd: een verbetering van de waterkwaliteit en de bodemkwaliteit en een vergroting van de biodiversiteit. De Commissie Deskundige Meststoffenwet heeft op 3 september 2021 het advies 'Sturen op duurzame bouwplannen voor verbetering waterkwaliteit' (CDM, 2021) uitgebracht waarin de verwachting wordt uitgesproken dat dergelijke bouwplannen een substantiële bijdrage kunnen leveren aan de vermindering van de nitraatuitspoeling. Belangrijk om hierbij aan te geven is dat het grootste deel van de verwachte reductie van nitraatuitspoeling wordt veroorzaakt door de theoretische aanname dat op al het bouwland op 1 oktober een vanggewas is ingezaaid en dat het verhogen van het aandeel rustgewassen een klein effect had. De CDM merkt op dat de introductie zeer ingrijpend is en beveelt een stapsgewijze aanpak aan.

In het ontwerp van het 7^e Actieprogramma (Min van LNV en Min van I&W, 2021) is de maatregel *Duurzame* bouwplannen opgenomen. Onder een Duurzaam bouwplan wordt in dit kader verstaan: een vruchtwisseling op een bedrijf met minimaal 33% aan rustgewassen en de teelt van vanggewassen na alle open teelten die vroeg genoeg worden geoogst om het inzaaien van een vanggewas zinvol te laten zijn. Voor een perceel dat wordt gebruikt voor de teelt van mais of akker- en tuinbouwgewassen zal een regel gaan gelden dat minimaal eenmaal in de drie jaar een rustgewassen moet worden geteeld. De definitie van een Duurzaam bouwplan wijkt hiermee af van de definitie die is gehanteerd in het CDM advies (CDM, 2021).

De introductie van deze maatregel wordt met een groeipad ingevoerd, met een verplicht eindniveau per 2027 (Min van LNV en Min van I&W, 2021):

- Rustgewassen in de rotatie 1x in de 3 jaar op alle percelen met referentiedatum 2023;
- Vanggewassen na de hoofdteelt op 100% van het areaal op zand en lössgronden;
- Minimaal 70% rustgewas op het areaal in gebruik bij graasdierbedrijven waarvan minstens de helft permanent grasland (> 5 jaar)

In de PlanMER van het Zevende Actieprogramma (Van Boekel et al, 2021) zijn wel analyses uitgevoerd van de afzonderlijke effecten van maatregelen maar is geen effect bepaald van het pakket met de combinatie van een vruchtwisselingsregel en de teelt van vanggewassen. Gevraagd is om het pakket "Duurzame bouwplannen" in een aanvulling op de PlanMER alsnog door te rekenen.

2. Aanpak

Het eerste onderdeel van het pakket Duurzame Bouwplannen is een rotatie van rustgewassen 1x in de drie jaar. Voor de definitie van rustgewassen is uitgegaan van de conceptlijst in het GLB (Tabel 1).

Tabel 1. Conceptlijst met rustgewassen in het GLB (Bron LNV).

Rustgewassen			
Wintergerst	Lijnzaad	Veldbeemdgras	overige granen ('oer granen' (Emmer enz)
Zomergerst	Luzerne	Vezelvlas	Grasland, tijdelijk met kruiden
Graszaad	Raapzaad	Wortelpeterselie	Grasland, tijdelijk gras/klaver
Haver	Rietzwenkgras	Peterselie	Grasland, tijdelijk
Hennepvezel	Rogge	Blauwmaanzaad	Blijvend grasland *
Italiaans raaigras	Sorghum	Rode klaver	
Karwijzaad	Winter tarwe	Witte klaver	
Engels raaigras	Zomer tarwe	Miscanthus	
Winter koolzaad	Teff	Spelt	
Zomer koolzaad	Triticale	Quinoa	

* Blijvend grasland is grond met een overheersend natuurlijke of ingezaaide vegetatie van grassen of andere kruidachtige voedergrassen. De grond moet minimaal 5 jaar niet in de vruchtwisseling zijn opgenomen. Is het grasland korter dan 5 jaar niet in de vruchtwisseling opgenomen? Dan zien we het als bouwland en noemen het tijdelijk grasland.

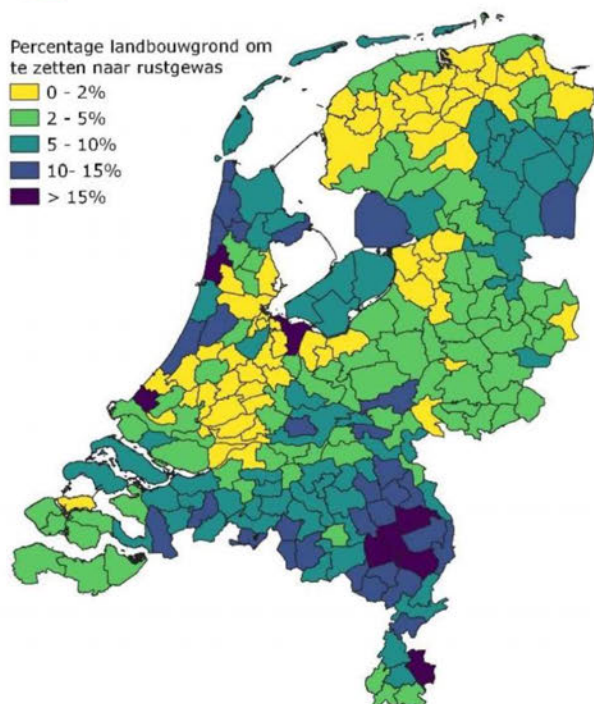
Voor het bepalen van het effect van Duurzame bouwplannen op de nitraatconcentraties in het grondwater is inzicht nodig in het areaal waarop de maatregel betrekking heeft. Voor 2019 is aan de hand van de perceelinformatie in de BasisRegistratie 2019 en de koppeling van percelen aan bedrijfsnummers het oppervlak berekend dat werd beteeld met rustgewassen en met niet-rustgewassen. Per bedrijf is verondersteld dat bij een oppervlakpercentage lager dan 33% aan rustgewassen het deel boven 67% aan niet-rustgewassen wordt omgezet naar rustgewassen. Het totale landbouwareaal in Nederland dat hiermee gemoeid is bedraagt ca 100 000 ha en voor de zand- en lössregio ruim 59 000 ha (Tabel 2).

Tabel 2. Oppervlak aan niet-rustgewassen dat bij duurzame bouwplannen wordt omgezet naar rustgewas.

Regio	Oppervlak niet-rustgewas dat bij duurzame bouwplannen wordt omgezet naar rustgewas (ha)	Percentage van het landbouwareaal
Zand Noord	17079	5.2%
Zand Midden	11914	3.4%
Zand Zuid	27008	10.4%
Löss	3283	9.2%
Zand + lössregio	59284	6.1%

Figuur 1 geeft een beeld van de ligging van de gronden waar het landbouwareaal met niet-rustgewassen wordt omgezet naar rustgewassen. Voor het berekenen van het effect van Duurzame Bouwplannen is gerekend met het Landelijk Waterkwaliteitsmodel, LWKM (van der Bolt et al., 2021). In bijlage 1 is een overzicht gegeven van de modelaanpak en de aannames die zijn gehanteerd.

De oppervlakten grasland, mais en akker- en tuinbouwgewassen, uitgesplitst in rustgewassen en niet-rustgewassen en het oppervlak dat bij de maatregel 'duurzame bouwplannen' wordt omgezet is weergegeven in tabel 3. Hierbij is het schaalniveau van de beheergebieden van de waterschappen aangehouden zodat meer inzicht wordt verkregen in de ruimtelijke verdeling van het areaal dat wordt omgezet en sluit daarnaast beter aan op de landschappelijke verschillen tussen de gebieden in relatie tot de stikstof- en fosforbelasting van het oppervlaktewater.

Figuur 1 Percentage landbouwgrond in een landbouwdeelgebied van het Landelijk Waterkwaliteitsmodel (Van der Bolt et al, 2021) om te zetten naar rustgewassen bij de maatregel "Duurzame bouwplannen"

Tabel 3. Oppervlakten grasland, maisland en akker- en tuinbouwgewassen onderscheiden naar rustgewassen en niet-rustgewassen (ha) per beheergebied van waterschappen en het oppervlak dat bij duurzame bouwplannen wordt omgezet.

Beheergebied	Gewas Gras	Mais	AT rustgewas	AT niet rustgewas	Omzetting Mais -> Gras	AT Niet rust -> AT Rust
Aa en Maas	45950	30076	1947	16103	1732	3924
Amstel, Gooi en Vecht	23012	1062	242	809	13	86
Brabantse Delta	38488	16555	9674	30172	592	4434
De Dommel	33937	20450	1268	12051	984	2849
De Stichtse Rijnlanden	38015	3647	288	2716	61	537
Delfland	8557	200	68	217	1	20
Groot Salland	64017	13193	422	1765	316	260
Hollands Noorderkwartier	70189	5941	8431	37107	11	7102
Hollandse Delta	14652	1770	12343	25729	13	2265
Hunze en Aa's	40912	13103	30271	54969	123	7026
Noorderzijlvest	55953	6202	16490	22307	32	1632
Peel en Maasvallei	25648	16419	2846	22898	612	5342
Reest en Wieden	51554	15170	2364	12113	167	2531
Regge en Dinkel	56594	19872	619	3450	877	642
Rijn en IJssel	85892	28159	2318	8080	786	1530
Rijnland	28116	1572	3125	10909	16	2115
Rivierenland	83713	12239	6554	19649	246	3349
Roer en Overmaas	16117	8418	5382	13538	93	2055
Scheldestromen	23641	6758	41810	59092	115	4571
Schieland & Krimpenerwaard	12622	320	833	1435	2	50
Vallei & Eem	33803	7990	259	1372	387	241
Velt en Vecht	28962	10540	3713	17967	217	3493
Veluwe	40747	8261	458	2093	170	367
Wetterskip Fryslân	198986	20386	7063	18228	73	1958
Zuiderzeeland	16365	4441	16791	58683	8	8786
Totaal	1136443	272743	175582	453453	7648	67164

Voor de waterschappen met het merendeel kleigrond bedraagt het areaal van de niet-rust AT-gewassen dat omgezet zou moeten worden naar rustgewassen 8% (Scheldestromen) tot 15% (Zuiderzeeland). Voor de waterschappen op de zandgronden met de meest intensieve bouwplannen bedraagt areaal van de niet-rust AT-gewassen dat omgezet zou moeten worden naar rustgewassen tot 23% (Peel en maasvallei) of 25% (Aa en [5.1.2.E](#)).

Het tweede onderdeel van de maatregel Duurzame bouwplannen is de teelt van vanggewassen na de oogst van akker- en tuinbouwgewassen. Dit is geïmplementeerd door de opname van nutriënten uit de bodem door een vanggewas te simuleren en vervolgens de biomassa met de opgenomen nutriënten bij het onderploegen weer aan de bodem toe te dienen. Deze bron van nutriënten heeft een effect op de opname door het volggewas. In het huidige gebruiksnormenstelsel wordt nog geen rekening gehouden met de hoeveelheid stikstof die beschikbaar komt voor het hoofdgewas bij onderwerken van het vanggewas. Bij de herziening van de stikstofgebruiksnormen zal hiermee rekening worden gehouden. Voor het bepalen van het effect van de vanggewassen in deze notitie wordt hier al wel rekening mee gehouden. Dit is verrekend door de bemestende waarde van het vanggewas te verminderen met de mestgiften op het volggewas. Deze bemestende waarde is geschat op ca 27 kg ha⁻¹ stikstof, ervan uitgaande dat gemiddeld per 1 oktober een vanggewas ingezaaid kan zijn. Conform de uitgangspunten die in WOGWOD worden aangehouden wordt verondersteld dat van de 27 kg ha⁻¹ stikstof 60% door een volggewas wordt opgenomen (16 kg ha⁻¹). Na de oogst van granen kan eerder een vanggewas zijn ingezaaid, maar het oogsttijdstip van veel rooivruchten valt later dan 1 oktober. Met het oogsttijdstip per gewas kon geen rekening gehouden worden in de berekeningen. Ook is geen rekening is gehouden met het mogelijk remmende effect van een vanggewas op de afspoeling van water en het oppervlakkig transport van nutriënten. Het effect van een vanggewas op de P-belasting van oppervlaktewater is daarmee mogelijk onderschat.

Ondanks dat vanggewassen niet verplicht worden voor de kleiregio zijn voor de kleigronden twee opties doorgerekend: 1) voor de situatie dat geen verplichting tot een vanggewas na de hoofdteelt geldt (volgens Ontwerp Zevende Actieprogramma) en 2) dat na de hoofdteelt wel een vanggewas wordt geteeld.

Het derde onderdeel (minimaal 70% rustgewas op het areaal in gebruik bij graasdierbedrijven waarvan minstens de helft permanent grasland) is niet in de modelberekening verdisconteerd. Gegevens ontbreken om hiervan een nauwkeurige analyse voor uit te kunnen voeren. Omdat verondersteld is dat melkveebedrijven ook in 2027 derogatie kunnen aanvragen en dat hiervoor de voorwaarde van minimaal 80% van het areaal als grasland blijft gelden, wordt geschat dat het effect van het derde onderdeel op de uit- en afspoeling gering zal zijn.

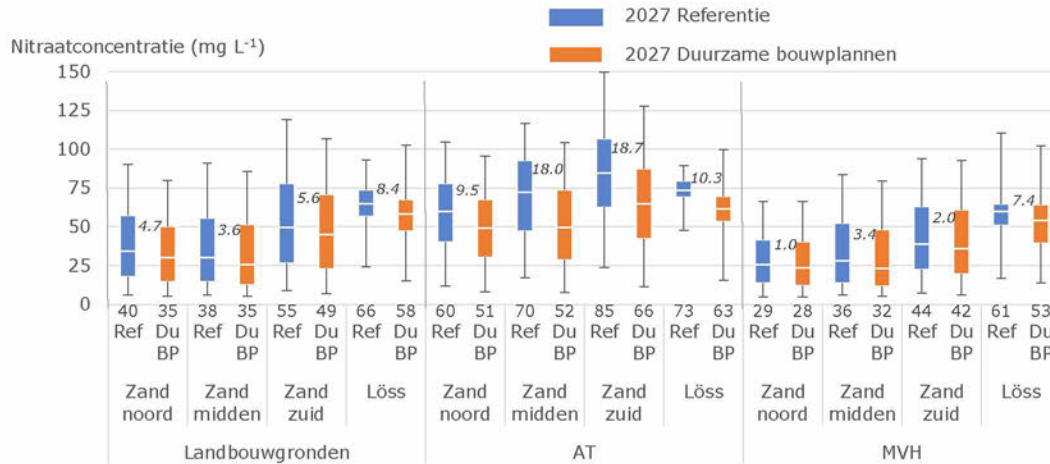
3. Resultaten

Het is op basis van de modelresultaten niet mogelijk een onderscheid te maken tussen de afzonderlijke effecten van het omzetten van niet-rustgewassen naar rustgewassen en van de teelt van vanggewassen. In paragraaf 3.1 (nitraatconcentraties grondwater) en paragraaf 3.2 (stikstofbelasting naar het oppervlaktewater) is het effect van het totale pakket weergegeven.

3.1 Nitraatconcentraties in het grondwater

De effecten van de duurzame bouwplannen worden geanalyseerd door de resultaten te vergelijken met die van de Referentie 2027 waarbij uitgegaan wordt van een voortzetting van de huidige regelgeving en autonome ontwikkeling (Figuur 2).

De gebiedsgemiddelde nitraatconcentraties worden in het pakket Duurzame Bouwplannen voor Zand-Noord, Zand-Midden en Zand-Zuid berekend op 35, 35 en 49 mg L⁻¹. Voor het lössgebied wordt nog steeds een nitraatconcentratie hoger dan 50 mg L⁻¹ berekend: 58 mg L⁻¹.

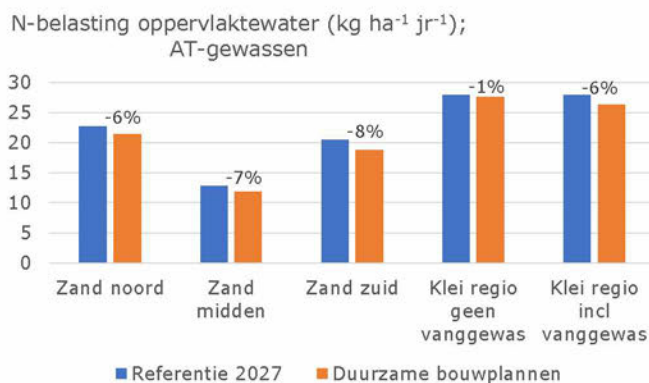

Figuur 2 Vergelijking van berekende nitraatconcentraties in de scenario's Referentie 2027 (Ref) en Duurzame Bouwplannen (Du BP) voor landbouwgronden gemiddeld, akker- en tuinbouw (AT) en melkveehouderij (MVH). Getallen onder de horizontale as zijn gebiedsgemiddelde nitraatconcentraties. Getallen tussen de vlakken duiden het effect van het scenario Duurzame Bouwplannen aan ten opzichte van het scenario Referentie 2027.

Voor de AT-sector wordt een veel groter effect berekend dan voor de melkveehouderijsector. De verschuiving in arealen maisland naar grasland binnen deze sector is beperkt en voor snijmaïs op zand- en lössgrond geldt al een verplichting tot het inzaaien van een vanggewas voor 1 oktober. Voor de akker- en tuinbouw in Zand-noord en het lössgebied wordt een verlaging van de nitraatconcentratie van ca 10 mg L⁻¹ berekend en in Zand-midden en in Zand-zuid een verlaging van 18 mg L⁻¹. In Zand-noord en Zand-midden wordt voor de akker- en tuinbouwsector een gemiddelde nitraatconcentratie berekend van ca 50 mg L⁻¹. In Zand-zuid en het lössgebied ligt de concentratie onder deze gewassen nog boven 50 mg L⁻¹.

3.2 Belasting van oppervlaktewater

Het effect op de N-belasting van oppervlaktewater is weergegeven voor de zandregio's en voor de kleiregio. Voor de veenregio is het effect van duurzame bouwplannen heel gering omdat de bouwplannen nagenoeg niet gewijzigd worden en deze gronden voor het overgrote deel begroeid zijn met grasland. Voor het lössgebied beperken de effecten zich tot een klein gebied in de beekdal. Het Landelijk Waterkwaliteitsmodel geeft voor dit gebied met een beperkt areaal nog geen betrouwbare resultaten. De verschillende kleigebieden zijn samengevat tot de kleiregio als geheel omdat de onzekerheden in de bron "achtergrondbelasting" voor afzonderlijke kleigebieden nog een rol speelt bij het beoordelen van de effecten in deze individuele gebieden.

Figuur 3 Vergelijking van berekende N-belasting van oppervlaktewater in het scenario's Referentie 2027 (Ref) en de maatregel Duurzame Bouwplannen voor de akker- en tuinbouwgewassen. Getallen duiden het effect van Duurzame Bouwplannen aan ten opzichte van het scenario Referentie 2027.

Voor de zandgebieden wordt een vermindering van de N-belasting van oppervlaktewater berekend van 6 – 8% en een vermindering van ca 1% voor de kleiregio als geheel. Als na de hoofdteelten in de kleiregio ook een vanggewas geteeld wordt zou de N-belasting van oppervlaktewater nog met enkele procenten kunnen afnemen. Het percentage van 6% in figuur 3 is een maximumwaarde omdat verondersteld is dat na alle hoofdgewassen een vanggewas geteeld zou kunnen worden. In de praktijk is een vanggewas na een laat geoogst gewas weinig effectief. Als na een hoofdteelt in een bepaald jaar wintertarwe volgt is een vanggewas in de betreffende winter ook niet aan de orde en is het gebiedsgemiddelde effect van een vanggewas kleiner dan berekend in figuur 3 is weergegeven.

Voor de graslandpercelen verandert er bij deze maatregel niets. Het gemiddelde voor landbouw is dus lager dan het berekende effect voor akker- en tuinbouwgewassen. Gemiddeld voor landbouw neemt de N-belasting van oppervlaktewater af met respectievelijk 2%, 0% en 2% in Zand-noord, Zand-midden en Zand-zuid en met 0,5 - 3% in de kleiregio.

De effecten van de duurzame bouwplannen op de P-belasting van oppervlaktewater zijn niet exact te kwantificeren, maar zijn naar schatting kleiner dan de effecten op de N-uitspoeling. Uit de PlanMER van het Zevende Actieprogramma Nitraatrichtlijn (Van Boekel et al, 2021) is gebleken dat het geschatte effect van een aantal vrijwillige maatregelen uit het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW-maatregelen) op de P-belasting van het oppervlakteater meer dan helft kleiner is dan het effect op de N-belasting van het oppervlaktewater.

Het uiteindelijke effect van Duurzame Bouwplannen op de P-belasting van het oppervlaktewater wordt beïnvloed door een aantal processen en kan zowel resulteren in een afname van de P-belasting, maar ook een toename. Er zijn een aantal factoren die tot een verlaging in de uit- en afspoeling van fosfaat kunnen leiden:

- Fosfaatbodemoverschotten op grasland zijn gemiddeld iets lager dan op bouwland. Op melkveebedrijven was in de periode 2017 – 2019 het fosfaatbodemoverschot bijna 10 kg ha⁻¹ P2O5 lager dan op akkerbouwbedrijven (agrimatie.nl). Een bouwplan met een hoger aandeel grasland heeft een gemiddeld lager fosfaatbodemoverschot dan een bouwplan met een lager aandeel grasland;
- Door een bodembedekking buiten het groeiseizoen van het hoofdgewas neemt de kans op oppervlakkige afstroming af;
- Een jaarlijkse teelt van een vanggewas leidt tot een iets hoger gehalte aan organische stof in de bodem met een gunstig effect op de bodemstructuur waardoor de infiltratiecapaciteit toeneemt.

Factoren die tot een verhoging van de uit- en afspoeling van fosfaat zouden kunnen leiden bij duurzame bouwplannen zijn:

- Om het saldoverlies vanwege een kleiner areaal aan niet-rustgewassen te compenseren zal een groter deel van dit areaal met hoog financieel renderende gewassen worden beteeld. Dergelijke boomteelten, bollenteelten en groenteteelten gaan vaak gepaard met hoge nutriëntenoverschotten.
- Bij de groei van een vanggewas wordt fosfaat aan de minerale bodempool onttrokken. Na het onderploegen van het vanggewas komt de fosfaat weer terug in de bodem, maar in een organisch gebonden pool. Het is niet duidelijk of dit tot een grotere mobiliteit van in bodemwater opgeloste fosfor leidt.

3.3 Resultaten nitraatconcentraties grondwater in grondwaterbeschermingsgebieden

Voor de beoordeling van het effect van duurzame bouwplannen op de nitraatconcentratie in grondwaterbeschermingsgebieden is allereerst nagegaan of het gemiddelde bouwplan in een grondwaterbeschermingsgebied voldoet aan het criterium van minimaal 33% rustgewassen (Tabel 4).

Tabel 4 Overzicht van de gebiedsarealen, de arealen landbouwpercelen en de arealen grasland, mais en akker- en tuinbouw (AT onderscheiden naar rustgewassen en niet-rustgewassen)) volgens BRP-2019 in de 34 grondwaterbeschermingsgebieden en het percentage landbouwgewassen dat wordt aangemerkt als rustgewas.

Provincie	Grondwater-Beschermings-gebied	Gebieds-Oppervlak (ha)	Oppervlak in BRP-2019 (ha)				% Rust-gewas		Rust-gewas $\geq$ 33% ?
			Landbouw	Gras	Mais	AT Niet Rust	AT Rust		
Drenthe									
	Havelterberg	1299	500	245	105	131	19	53%	Ja
	Noordbargeres/ Valtherbos								
	Valtherbos	2465	1414	284	120	715	294	41%	Ja
	Gasselte	844	323	46	14	204	60	33%	~Ja
	Leggeloo	121	92	45	15	32	0	49%	Ja
Overijssel									
	Archemerberg	702	140	50	64	6	20	50%	Ja
	Herikerberg	649	241	173	66	0	1	73%	Ja
	Wierden	1069	640	448	161	28	1	70%	Ja
	Hooge Hexel	565	316	209	97	9	0	66%	Ja
	Manderheide en Manderveen	909	542	344	145	32	31	67%	Ja
	Holten	485	146	90	47	5	3	65%	Ja
Gelderland									
	Olden Eibergen	557	402	247	133	21	0	62%	Ja
	Dinxperlo	227	153	115	17	21	0	75%	Ja
	Haarlo	292	214	149	58	6	1	70%	Ja
	t Klooster	864	409	250	120	30	9	63%	Ja
N-Brabant									
	Vessem	1877	761	225	229	275	32	34%	~Ja
	Helvoirt	191	59	15	1	26	17	54%	Ja
	Gilze	165	97	27	37	29	4	32%	~Ja
	Bergen op Zoom	651	73	55	16	1	2	77%	Ja
	Nuland	750	188	44	106	29	9	28%	Nee
	Roosendaal	544	284	164	49	65	5	60%	Ja
	Gilzerbaan	2757	919	439	267	191	22	50%	Ja
	Waalwijk	1016	155	135	2	18	0	87%	Ja
Limburg									
<i>Limburg-löss</i>									
	Heer-Vroendaal	2196	1421	452	220	401	348	56%	Ja
	De Dommel	1550	1065	435	151	328	151	55%	Ja
	De Tombe	812	514	169	87	137	121	56%	Ja
	IJzeren Kuilen	1123	608	195	63	183	167	60%	Ja
	Roodborn	1564	1248	411	164	312	362	62%	Ja
	Craubeek	488	418	71	51	180	115	45%	Ja
	Waterval	632	335	142	32	84	77	65%	Ja
<i>Limburg-zand</i>									
	Beegden	520	294	68	31	158	37	36%	Ja
	Bergen	690	114	33	5	43	33	58%	Ja
	Breehei	1178	737	151	83	474	29	24%	Nee
	Grubbenvorst	568	299	62	52	140	44	36%	Ja
	Heel	1163	446	137	59	200	50	42%	Ja
	Mookerheide	394	96	78	6	1	11	93%	Ja

In twee van de 34 grondwaterbeschermingsgebieden is het areaal rustgewas volgens de BasisRegistratie 2019 kleiner dan 33%. In drie gebieden is het percentage gelijk aan of bijna gelijk aan 33%. In het grondwaterbeschermingsgebied Nuland zou $(33\% - 28\%) \times 188 \text{ ha} = 13 \text{ ha}$ omgezet moeten worden in een rustgewas en in het grondwaterbeschermingsgebied Breehei is dit $(33\% - 24\%) \times 737 \text{ ha} = 66 \text{ ha}$.

Het areaal dat bij de maatregel "Duurzame bouwplannen" wordt omgezet naar rustgewassen is dus heel beperkt en het effect ervan op de nitraatconcentratie zal daarmee ook beperkt zijn.

In bijlage 9 van de PlanMER Zevende Actieprogramma Nitraatrichtlijn (Van Boekel et al, 2021) zijn de resultaten van het Landelijk Waterkwaliteitsmodel vertaald naar de grondwaterbeschermingsgebieden aan de hand van overeenkomsten tussen perceelskenmerken en kenmerken van de rekeneenheden (gewas, bodemtype, grondwaterstand, regio).

In de betreffende modelanalyse is ook een schatting gemaakt van het effect van DAW-maatregelen. Deze DAW-maatregelen betreffen de teelt van een vanggewas en aanvullend de toepassing van andere maatregelen die behoren bij een goede landbouwpraktijk (volledige milieukundige optimalisatie van mestsoorten, mestgiften, bemestingstijdstippen en precisielandbouw). Vervolgens is een schatting gemaakt van de implementatiegraad van de maatregelen. Geschat is dat op 75% van de landbouwpercelen in de grondwaterbeschermingsgebieden alle maatregelen genomen zullen worden.

De maatregel Duurzame bouwplannen vertoont overlap (o.a. de inzet van vanggewassen) met de maatregel DAW-maatregelen en de effecten zijn daarom niet optelbaar. De belangrijkste verschillen zijn:

1. De maatregel "Duurzame bouwplannen" gaat uit van een wijziging van het bouwplan. In het DAW-pakket wordt het bouwplan constant gehouden.
2. Het DAW-pakket gaat bevat naast de vanggewassen ook andere maatregelen (rijenbemesting mais, scherpere timing mesttoediening door vergrootte mestopslag, etc.) die tot hogere benutting van meststoffen en daarmee tot een daling van het stikstofbodemoverschot leiden.
3. De maatregel "Duurzame bouwplannen" gaat uit van 100% implementatie, aangezien de maatregel verplicht wordt gesteld in het Ontwerp van het Zevende Actieprogramma. In het DAW-pakket met wordt verondersteld dat het volledige pakket op 75% van de landbouwpercelen worden uitgevoerd omdat dit vrijwillige maatregelen betreft.
4. In het scenario met het DAW-pakket is ook nog een korting op de N-gebruiksnorm verdisconteerd bij de maatregel *Korting N-gebruiksnorm bij intensief bouwplan op gebiedsniveau* (Scenario B en C in Van Boekel et al, 2021).

Aan de hand van de kenmerken van de landbouwpercelen in de grondwaterbeschermingsgebieden zijn de met het LWKM berekende nitraatconcentraties aan de grondwaterbeschermingsgebieden toegekend. Omdat de resultaten van het LWKM alleen op grovere ruimtelijke schaal betrouwbaar zijn, zijn de effecten op de nitraatconcentraties in het grondwater in de grondwaterbeschermingsgebieden geaggregeerd per provincie. De effecten worden in Tabel 5 per provincie getoond.

Tabel 5. Overzicht van de gebiedsgewogen gemiddelde afname van de berekende nitraatconcentraties onder landbouwgronden in de 34 grondwaterbeschermingsgebieden (Van Boekel et al, 2021) en het effect van Duurzame bouwplannen ten opzichte van de maatregel "Korting N-gebruiksnorm bij AT-gewassen en niet rustgewassen".

Provincie	Aantal grondwater beschermingsgebieden		Berekende gebiedsgewogen gemiddelde afname van de nitraatconcentraties onder landbouwgronden (mg L ⁻¹)			
	Totaal aantal	NO ₃ < 50 mg L ⁻¹	Na-ijleffect ²	Effect N-korting bij AT-gewassen ³ en niet-rustgewassen en DAW-maatregelen	Effect Duurzame bouwplannen	
		N-korting + DAW-maatregelen				Duurzame bouwplannen
Drenthe	4	2	2	3	7	5
Overijssel	6	4	3	10	7	4
Gelderland	4	2	2	10	7	5
Noord-Brabant	8	1	0	12	13	8
Limburg	12	0 ⁴ - 7 ⁵	0 ⁴ - 7 ⁵	8	7	7
Totaal	34	9 - 16	7 - 14			

1. Aantal grondwaterbeschermingsgebieden met een berekende nitraatconcentratie kleiner dan 50 mg L⁻¹ onder landbouwgronden

2 Het na-ijleffect treedt op door de vertraging in effecten van maatregelen op het maaiveld naar de diepte waarop de nitraatconcentraties gemeten worden en de landbouwkundige historie en ontwikkelingen. In bijlage B5.3 van het rapport (van Boekel et al., 2021) wordt dit nader aangeduid

3. Berekend als gemiddelde van scenario B waarin een korting bij AT-gewassen wordt opgelegd aan een uitspoelingsgevoelig gewas als in het voorgaande jaar ook een uitspoelingsgevoelig gewas is geteeld en scenario C waarin aan niet-rustgewassen een korting van de stikstofgebruiksnorm wordt opgelegd

4. Bij stikstofbemesting volgens gebruiksnormen van het 6^e Actieprogramma

5. Bij een N-bodemoverschotten die ca. 20 kg ha⁻¹ lager zijn dan berekend bij stikstofbemesting volgens gebruiksnormen.

Het effect van Duurzame bouwplannen is kleiner dan het effect van de N-korting + DAW-maatregelen omdat bij de Duurzame bouwplannen geen rekening is gehouden met het extra effect van het pakket aan maatregelen waarmee een goede landbouwpraktijk wordt nagestreefd. Geschat wordt dat door de Duurzame bouwplannen een verlaging van de nitraatconcentraties wordt bereikt van 4 - 8 mg L⁻¹ ten opzichte van de situatie bij continuering van het Zesde Actieprogramma met ontwikkelingen in de veestapel en landgebruik (Van Boekel et al, 2021) en bij bemesting volgens de gebruiksnormen.

In Overijssel voldoen drie grondwaterbeschermingsgebieden aan de norm van 50 mg L⁻¹ en in Noord-Brabant voldoet geen enkel grondwaterbeschermingsgebied aan de norm. Het aantal grondwaterbeschermingsgebieden dat gemiddeld aan de norm van 50 mg L⁻¹ voldoet bij het pakket Duurzame bouwplannen (7-14) is lager dan voor het scenario in de PlanMER van het Zevende Actieprogramma met N-kortingen voor AT-gewassen gecombineerd met een pakket aan DAW-maatregelen (9 - 16).

In het merendeel van de grondwaterbeschermingsgebieden is grasland in combinatie snijmais de voornaamste teelt. De Duurzame bouwplannen hebben daar weinig effect op. Voor de grondwaterbeschermingsgebieden met een hoog aandeel akker- en tuinbouwgewassen wordt wel een verlaging van de nitraatconcentratie berekend, maar deze vermindering is onvoldoende om het aantal gebieden met een nitraatconcentratie lager of gelijk aan 50 mg L⁻¹ te laten toenemen.

3.4 Conclusies

Effecten pakket Duurzame bouwplannen

- Het effect van het pakket Duurzame bouwplannen op de nitraatconcentraties in het grondwater zijn voor de AT-sector groter dan voor de melkveehouderij omdat de verschuiving van het areaal maisland naar grasland beperkt is en voor snijmais op zand- en lössgrond al een verplichting geldt voor de inzaai van een vanggewas voor 1 oktober.
- De duurzame bouwplannen resulteren in een verlaging van de nitraatconcentraties in het grondwater voor de akker- en tuinbouw met ca. 10 mg L⁻¹ voor Zand-Noord en het lössgebied en ca. 18 mg L⁻¹ voor Zand-midden en Zand-Zuid;
- Het effect op de N-belasting van het oppervlaktewater in de veengebieden is gering omdat de bouwplannen nagenoeg niet wijzigen en voor het lössgebied beperken de effecten zich tot de beekdalen. Voor de kleigebieden wordt voor de akker- en tuinbouwgewassen een effect berekend van maximaal 6% met de veronderstelling dat na alle hoofdgewassen een vanggewas geteeld zou kunnen worden. Omdat in de praktijk een vanggewas na een late oogst weinig effectief is en omdat vanggewassen in de kleigebieden niet verplicht gaat worden, zal het gebiedsgemiddelde effect kleiner zijn. Voor de zandgebieden wordt een verlaging van 6-8% berekend voor de akker- en tuinbouw.
- Het effect van duurzame bouwplannen op de P-belasting van het oppervlaktewater zijn niet exact te kwantificeren, de P-belasting kan door verschillende factoren/processen zowel toenemen als afnemen.

Doelbereik Nitraatrichtlijn

Het doel van de nitraatrichtlijn om gebiedsgemiddeld onder alle landbouwgronden een nitraatconcentratie van lager dan 50 mg L⁻¹ te realiseren wordt met het pakket Duurzame bouwplannen bereikt voor de zandgebieden Noord, Midden en Zuid. Voor het lössgebied wordt de norm van 50 mg L⁻¹ nog overschreden.

Grondwaterbeschermingsgebieden

De afname van de nitraatconcentraties in de 34 grondwaterbeschermingsgebieden bij het pakket Duurzame Bouwplannen wordt op termijn berekend op 4-8 mg L⁻¹. Voor 7 van de 34 grondwaterbeschermingsgebieden resulteert dit in een concentratie onder landbouwgronden lager of gelijk aan 50 mg L⁻¹.

4. Referenties

CDM, 2021. 'Sturen op duurzame bouwplannen voor verbetering waterkwaliteit'. Commissie Deskundige Meststoffenwet.

https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2021/09/06/cdm-advies-sturen-op-duurzame-bouwplannen-voor-verbetering-waterkwaliteit/2127199_CDM+advies_Sturen+op+duurzame+bouwplannen+voor+verbetering+waterkwaliteit.pdf

Van Boekel, E., P. Groenendijk, J. Kros, L. Renaud, J.C. Voogd, G. Ros, Y. Fujita, G.J. Noij en W. van Dijk, 2021. Effecten van maatregelen in het zevende Actieprogramma Nitraatrichtlijn. Milieueffectrapportage op planniveau. Wageningen, Wageningen Environmental Research, Rapport 3108.

Bolt, F.J.E. van der, E.M.P.M. van Boekel, W. Kuindersma, L. V. Renaud, P. Groenendijk, H. Kros, J. van de Roovaart, A. Marsman. 2021. Het landelijk waterkwaliteitsmodel. Versie 1.2. Wageningen, Wageningen Environmental Research, Rapport in prep..

Min van LNV en Min van I&W, 2021. Ontwerp 7^e Nederlandse actieprogramma betreffende de Nitraatrichtlijn (2022 – 2025). Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2021/09/06/consultatie-en-milieueffectrapportage-voor-het-7e-actieprogramma-nitraatrichtlijn/Ontwerp+7e+AP_v1.pdf

Bijlage 1: modelaanpak

Voor het berekenen van het effect van de Duurzame bouwplannen is gebruik gemaakt van het Landelijk Waterkwaliteitsmodel, LWKM (van der Bolt et al., 2021). In deze bijlage worden de uitgangspunten en aannames kort toegelicht.

In figuur 1 is de ligging van de gronden waar het landbouwareaal met niet-rustgewassen wordt omgezet naar rustgewassen weergegeven. Vervolgens is voor de 239 landbouwdeelgebieden van het Landelijk Waterkwaliteitsmodel het areaal snijmais berekend dat zou moeten worden omgezet naar grasland en voor akker- en tuinbouw het areaal niet-rustgewassen dat zou moeten worden omgezet naar rustgewassen. Hierbij is er voor gekozen om snijmais alleen om te zetten naar grasland en de niet-rust akker- en tuinbouwgewassen om te zetten naar granen. De verandering van de teelt leidt daarmee niet tot een verandering in het areaal melkveehouderij of het areaal akker- en tuinbouw. Voor bedrijven die naast AT-gewassen ook snijmais telen en waar een deel van de niet-rust gewassen moet worden omgezet naar rustgewassen zijn eerst de niet-rust AT-gewassen omgezet naar granen. Hiermee werd bij bijna alle bedrijven waar een wijziging van het teeltplan zou moeten plaatsvinden aan de voorwaarde van minimaal 33% rustgewassen voldaan.

Voor de uitspoelingsberekeningen gaat het Landelijk Waterkwaliteitsmodel uit van 3 typen landbouwgewassen: gras, mais en akker- en tuinbouw. Voor de berekening van de bemesting en de gewasopname wordt de groep akker- en tuinbouwgewassen opgesplitst in 22 gewastypen. De onderlinge verhouding tussen de arealen tussen deze 22 gewastypen is bepalend voor de gemiddelde bemesting en de gemiddelde gewasopname van de groep akker- en tuinbouwgewassen. Een verschuiving in de arealen van niet-rustgewas naar rustgewas leidt tot een lager gemiddeld stikstofoverschot op de bodembalans. Voor akker- en tuinbouw zijn duurzame bouwplannen in het model geïmplementeerd door een verschuiving van de arealen tussen de 22 gewastypen.

Het onderscheid naar het areaal maisteelt en het areaal akker- en tuinbouwgewassen dat wordt omgezet is het beheergebied van de waterschappen is weergegeven in Tabel 3. Deze arealen zijn verkregen op basis van de oppervlakten van de gewassen in het Landelijk Waterkwaliteitsmodel (Van der Bolt et al, 2021) en wijken daarmee af van de arealen in de Basisregistratie percelen zoals weergegeven in tabel 2. In het LWKM zijn de arealen afgeleid van de LGN7-kaart. Voor de effecten van de maatregel zijn de verhoudingen tussen de arealen van belang.

Aangezien het model uitgaat van vaststaande arealen grasland en maisland kan de maatregel "Duurzaam bouwplan" niet worden opgelegd door verschuiving van arealen in de modelinvoer, maar wordt een nabewerking op de modeluitvoer toegepast. De gebiedsgemiddelde waarden voor de nitraatuitspoeling en de N- en P-belasting van het oppervlaktewater zijn bepaald door een correctie uit te voeren op de arealen grasland en mais in een gebied. De berekende gebiedsgemiddelde nitraatconcentratie en de N- en P-belasting van het oppervlaktewater zijn vervolgens vergeleken met de gebiedsgemiddelde nitraatconcentratie voor de referentiesituatie.

Van: [REDACTED] <[REDACTED]> @minbuza.nl>
Verzonden: donderdag 2 december 2021 22:36
Aan: [REDACTED] ([REDACTED])
Onderwerp: RE: ondertekende brief DGA aanbieding 7e AP

Brief is door!

From: [REDACTED] ([REDACTED]) <[REDACTED]> @minInv.nl>
Sent: donderdag 2 december 2021 12:07
To: [REDACTED] <[REDACTED]> @minbuza.nl>
Cc: [REDACTED] [REDACTED] ([REDACTED]) <[REDACTED]> @minInv.nl>; [REDACTED] ([REDACTED]) <[REDACTED]> @minInv.nl>; [REDACTED] ([REDACTED]) <[REDACTED]> @minInv.nl>
Subject: ondertekende brief DGA aanbieding 7e AP

Hoi [REDACTED]

Hierbij de ondertekende brief voor aanbieding van het 7^e AP en de daarbij behorende stukken voor verdere doorgeleiding aan DG Fink.

Dank en groet,

[REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: woensdag 8 december 2021 00:32
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E
 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: FW: Nitraat - Stand van Zaken
Bijlagen: Fiche Nitraatrichtlijn.docx

Ter info

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: woensdag 8 december 2021 00:32
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) @minaz.nl; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>
Onderwerp: RE: Nitraat - Stand van Zaken

Allen,

Bijgevoegd een A4-tje ter voorbereiding op de gesprekken. We kunnen morgenochtend even bespreken of dit in de behoefte voorziet.

Groeten,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>
Verzonden: dinsdag 7 december 2021 19:55
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E)
 <5.1.2.E@minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>
Onderwerp: RE: Nitraat - Stand van Zaken

Dank, ik neem dat A4 mee naar Brussel vrijdag. Laat weten als tussentijds ontwikkelingen zijn. Nb. Kan je in dat A4 ook even de technische betitelingen in het Engels meenemen? Naam vd groep, verordening etc? Dan weet ik zeker dat het goed over komt! Thx. 5.1.2.E

Verzonden met BlackBerry Work

(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minlnv.nl>
Datum: dinsdag 07 dec. 2021 7:31 PM
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minlnv.nl>
Kopie: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>; 5.1.2.E
 <5.1.2.E@minaz.nl>
Onderwerp: Re: Nitraat - Stand van Zaken

Dank 5.1.2.E ! Ik maak vanavond wel een A4-tje

Groeten

5.1. tweede lid a

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 7 dec. 2021 om 19:14 heeft [REDACTED] ([REDACTED]) <[REDACTED]@minInv.nl> het volgende geschreven:

Bedankt weer [REDACTED]! Ik heb minister op de hoogte gebracht van de tussenstand. Tot morgen!
Groet, [REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 7 dec. 2021 om 18:42 heeft [REDACTED] <[REDACTED]@minbuza.nl> het volgende geschreven:

Beste [REDACTED] en [REDACTED]

5.1. tweede lid a [REDACTED]
- [REDACTED]
- 5.1. tweede lid a [REDACTED] = 5.1. tweede lid a [REDACTED]
5.1. tweede lid a [REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]

Nog steeds geen time slot gekregen voor de bila. Heb voorgesteld het direct na afloop van de ochtendsessie te doen, zodat 5.1.2.E zich daarna volledig op vis kan richten.

Wat we concreet nodig hebben is een A-4tje met een duidelijke boodschap wat de minister wil bereiken. Dat is concreet:

1. In januari, zodra details van het Regeerakkoord bekend zijn, met elkaar in gesprek gaan over de bijdrage die de nieuwe plannen leveren aan de nitraatproblematiek;
2. Afspraak maken dat als daaruit voldoende vertrouwen ontstaat in de aanpak, een verkorte/snellere besluitvormingsprocedure (fast track) zal worden zodat een derogatie nog op tijd en zinvol is (d.w.z. besluitvorming uiterlijk in juni 2022).

Als we de adviesnota aan de minister iets omwerken (met een korte toelichting voor een niet ingewijde hoe de goedkeuringsprocedure eruit ziet), dan zijn we er, volgens mij.

@ 5.1.2.E lukt jou dat of wil je dat ik de nota vanavond omwerk en dan mail voor bespreking morgenochtend?

Overigens kan 5.1.2.E morgenochtend niet bij het gesprek zijn (fout van mijn kant), maar 5.1.2.E praat hem vandaag of morgen bij.

Groet,

5.1.2.E

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Opzet

Met wie: Kabinetschef Von der Leyen, Timmermans, Sinkevicius

Gesprek op verzoek van: LNV

Doelstellingen/deliverables

- Benadrukken belang derogatie Nitraatrichtlijn voor NL. [*derogation of the Nitrates Directive*]
- Voorstellen procesafpraak zodat na aantreden nieuw kabinet versneld procedure tot derogatieverlening via het Nitraatcomité [*Nitrates Committee*] doorlopen kan worden, zodat dit voor 2022 nog zin heeft (d.w.z. besluitvorming uiterlijk in juni).

Achtergrond

- EC heeft besloten dat NL wordt geagendeerd in het Nitraatcomité van 15 december ihkv procedure derogatie Nitraatrichtlijn. Dit is een grote tegenvaller voor NL.
- Nitraatrichtlijn schrijft voor dat max. 170 kg stikstof uit dierlijke mest per hectare mag worden toegepast. Met derogatie mogen boeren, onder voorwaarden, 230 of 250 kg stikstof per hectare toepassen. Hier maken ca. 18.000 boeren gebruik van. Huidige derogatie eindigt 31 dec 2021.
- ENVI heeft aangegeven het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (7^e AP), dat de beleidsmaatregelen bevat in het mestbeleid voor de komende 4 jaar, onvoldoende te vinden en te wachten op de maatregelen die een nieuw kabinet zal nemen totdat de procedure zal worden voortgezet.
- NL onderkent dat extra maatregelen nodig zijn. Met 7^e AP worden de doelen voor grondwaterkwaliteit cf. Nitraatrichtlijn vrijwel overal behaald (behalve in lössgebied, zuiden van Limburg) maar voor oppervlaktewaterkwaliteit (cf. Kaderrichtlijn Water) nog niet.
- NL staat aan vooravond nieuw kabinet, waarbij grote transitie in de landbouw op tafel ligt. Substantiële middelen (≥ 20 mrd.) voor integrale, gebiedsgerichte aanpak stikstof, waterkwaliteit en klimaat. Sluit goed aan bij ambities EC ikv F2F.
- NL begrijpt dat het voor de EC belangrijk is te kunnen zien waar het nieuwe kabinet mee komt. Aangeven dat we nu nog niet zover zijn, maar goede hoop heeft dat dit in januari wel kan.
- Het opschorten en naar achter schuiven van de besluitvormingsprocedure omtrent derogatie van de Nitraatrichtlijn brengt serieuze risico's met zich mee:
  - Als er niets gebeurt zou besluitvorming over derogatie nu op zijn vroegst in september kunnen plaatsvinden, wat de facto neerkomt op geen derogatie in 2022 (want het uitrijdseizoen eindigt half september).
  - Geen derogatie betekent achteruitgang als het gaat om waterkwaliteit, klimaat en agrobiodiversiteit, met name doordat bedrijven grasland zullen omzetten in bouwland.
  - Leidt tot grote onrust in de sector vanwege forse stijging mestafzetkosten, grote druk op de mestmarkt terwijl dit evident negatief effect heeft op de doelen van zowel de NL overheid als van de EC.
  - Leidt tot verlies van draagvlak voor de ambitieuze plannen voor de systeemverandering van de sector t.b.v. de transitie naar een duurzame landbouw. Daardoor begint een nieuwe regering cq. nieuwe minister op achterstand.
  - Potentiële, substantiële bijdrage die NL zou kunnen leveren aan de Green Deal-doelstellingen komt daarmee ook in gevaar (incl. Farm-to-Fork, Biodiversiteitsstrategie etc.).
- NL stelt voor om samen met EC naar een (proces)oplossing te zoeken.

Voorgestelde oplossing:

  - In januari, zodra details van het Regeerakkoord bekend zijn, met elkaar in gesprek gaan over de bijdrage die de nieuwe plannen leveren aan de nitraatproblematiek;

- Afspraak maken dat als daaruit voldoende vertrouwen ontstaat in de aanpak, een verkorte/snellere besluitvormingsprocedure zal worden zodat een derogatie nog op tijd en zinvol is (d.w.z. besluitvorming uiterlijk in juni 2022).
- Concreet zou bijvoorbeeld afgesproken kunnen worden dat NL in eerste Nitraatcomité van 2022 (februari/maart) twee i.p.v. een presentatie mag geven, zodat stemming kan plaatsvinden in het daaropvolgende Nitraatcomité. Mogelijk alternatief is dat een extra Nitraatcomité wordt gepland tussen maart en juni.

Toelichting

- Het Nitraatcomité bestaat uit de EC (voorzitter) en de lidstaten. De EC bepaalt als voorzitter de agenda.
- Op grond van de Nitraatrichtlijn moeten vier stappen in het Nitraatcomité worden doorlopen om te komen tot derogatie van de Nitraatrichtlijn:
  1. Presentatie lidstaat over milieusituatie (waterkwaliteit)
  2. Presentatie lidstaat over tot nu toe gevoerd beleid
  3. Presentatie lidstaat over nieuw te voeren beleid (actieprogramma voor 4 jaar)
  4. Presentatie EC over voorgenomen derogatieverstrekking aan lidstaat, waarna stemming plaatsvindt in het Nitraatcomité. Stemming is een advies van lidstaten aan EC om de voorgenomen derogatie wel of niet te verstrekken (Nitraatcomité neemt zelf dus geen besluit, dat doet het College van Commissarissen)
- Er zijn vier Nitraatcomités per jaar. Procedure tot derogatieverlening duurt dus ca. een jaar.
- NL heeft in Nitraatcomité van september jl. de eerste presentatie ihkv deze procedure gegeven. Indien NL in Nitraatcomité van december de tweede presentatie had kunnen geven (zoals door ons bepleit) waren in 2022 dus nog twee Nitraatcomités nodig en zou besluitvorming omstreeks juni plaatsvinden. Dat is dus al ruim in het mestuitrijdseizoen, wat voor boeren al de nodige onzekerheid met zich brengt.
- Nu NL niet geagendeerd is voor het Nitraatcomité van december, zou de hele procedure een kwartaal doorschuiven – indien een nieuw kabinet met een overtuigend plan komt zodat de EC de procedure alsnog voortzet. Dan zou besluitvorming in september plaatsvinden. Dat is echter praktisch zinloos omdat de toegestane periode waarin mest op het land mag worden gebracht half september eindigt. Hiermee is derogatie voor 2022 dus in feite uit beeld, met de bovengenoemde nadelen van dien.
- Gevolg is dat ook als een nieuw kabinet met een overtuigend plan komt voor transitie landbouw in NL – wat de verwachting is – derogatie voor 2022 alsnog niet mogelijk zou zijn, waardoor het nieuwe kabinet direct op grote achterstand komt te staan bij het realiseren van de – ook door de EC – gewenste transitie in de landbouw. Met bovenstaand procesvoorstel wordt beoogd dit te voorkomen.

Van: [redacted] <[redacted]@minbuza.nl>
Verzonden: donderdag 27 januari 2022 22:33
Aan: [redacted] ([redacted]); [redacted]; [redacted] ([redacted]); [redacted]; [redacted] ([redacted])
CC: [redacted] ([redacted]); [redacted]; [redacted]@minienw.nl'
Onderwerp: RE: 3/02, 9h30-11h30- Mtg between DG ENV D1 and NL authorities

Allen,

Van de kant van DG ENV zullen bij het gesprek aanwezig zijn:

- [redacted] [redacted] Land Use and Management
- [redacted] [redacted] [redacted] Soil protection and sustainable land use
- [redacted] implementation of the Nitrates Directive
- [redacted] (remote), [redacted] Nitrates Directive

Groet,

[redacted]

From: [redacted]
Sent: donderdag 27 januari 2022 18:57
To: [redacted] ([redacted]) <[redacted]@minlnv.nl>; [redacted] [redacted] ([redacted]) <[redacted]@minlnv.nl>; [redacted] ([redacted]) <[redacted]@minlnv.nl>
Cc: [redacted] ([redacted]) <[redacted]@minlnv.nl>; [redacted] <[redacted]@minbuza.nl>; [redacted]@minienw.nl' <[redacted]@minienw.nl>
Subject: RE: 3/02, 9h30-11h30- Mtg between DG ENV D1 and NL authorities

Rond 8u30 afspreken op Schuman kan ook! Ik weet wel een leuk tentje richting ENV waar we (goede) koffie kunnen drinken.

Als het goed is, hebben jullie inmiddels allemaal een verzoek tot registratie en een QR-code ontvangen. Alleen [redacted] moet ik nog aanmelden.

Groet,

[redacted]

From: [redacted] ([redacted]) <[redacted]@minlnv.nl>
Sent: donderdag 27 januari 2022 18:51
To: [redacted] <[redacted]@minbuza.nl>; [redacted] [redacted] ([redacted]) <[redacted]@minlnv.nl>; [redacted] [redacted] ([redacted]) <[redacted]@minlnv.nl>
Cc: [redacted] ([redacted]) <[redacted]@minlnv.nl>; [redacted] <[redacted]@minbuza.nl>; [redacted]@minienw.nl' <[redacted]@minienw.nl>
Subject: RE: 3/02, 9h30-11h30- Mtg between DG ENV D1 and NL authorities

Hoi [redacted]

Vanuit IenW zal [redacted] deelnemen.

Je idee om woensdag te eten is een hele goede, maar ik verwacht dat we donderdag de eerste trein nemen. Dan zijn we rond 8.30u op Schuman en zouden we dan het gesprek kunnen doornemen.

Groet,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E> @minbuza.nl>

Verzonden: donderdag 27 januari 2022 11:41

Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E> @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E> @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E> @minlnv.nl>

CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E> @minlnv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E> @minbuza.nl>

Onderwerp: FW: 3/02, 9h30-11h30- Mtg between DG ENV D1 and NL authorities

Beste collega's,

Afspraak is bevestigd, in Brussel! Ik heb vooralsnog doorgegeven dat 5.1.2.E en ikzelf deelnemen aan de vergadering en hoogstwaarschijnlijk iemand van I&W (graag z.s.m. een naam).

Er van uitgaande dat jullie woensdag eind van de middag richting Brussel komen, is het een idee om samen wat te gaan eten en het gesprek nog een keer door te nemen?

Groet,

5.1.2.E

From: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E> @ec.europa.eu>

Sent: donderdag 27 januari 2022 11:21

To: 5.1.2.E <5.1.2.E> @minbuza.nl>

Cc: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E> @ec.europa.eu>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E> @ec.europa.eu>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E> @ec.europa.eu>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E> @ec.europa.eu>

5.1.2.E <5.1.2.E> @ec.europa.eu>

Subject: 3/02, 9h30-11h30- Mtg between DG ENV D1 and NL authorities

Dear 5.1.2.E

Thank you for your quick reaction. Yes, the physical mtg is possible (**9h30-11h30 in our premises: avenue d'Auderghem 19, 1040 Brussels – building name is BRE 2**).

In order to proceed with the registration in our internal Visitors System, I would need the exact names of the participants from your side.

Please note that all external participants should have with them a Covid certificate (either EU digital covid certificate or proof of recovery from covid or negative test pcr – issued not more than 72 hours) and the ID cards.

Once I received from you the name of participants I will send you the invitation.

Don't hesitate to contact me if you have a question.

Kind regards,

5.1.2.E

From: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>
Sent: Thursday, January 27, 2022 9:29 AM
To: 5.1.2.E, 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@ec.europa.eu>
Subject: RE: Request for meeting

Dear 5.1.2.E

I let you know in the course of today as we have a prep meeting later on.

Would it be feasible to have a physical meeting in Brussels? Furthermore, given the complexity of the issue I would suggest to take sufficient time to discuss the matter.

Best regards,

5.1.2.E

From: 5.1.2.E, 5.1.2.E <5.1.2.E@ec.europa.eu>
Sent: donderdag 27 januari 2022 09:17
To: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>
Subject: FW: Request for meeting

Dear 5.1.2.E

I'm dealing with mtg preparation. Could you pls let me know who exactly will attend from NL side (except you and 5.1.2.E).

Thank you and I wish you a good day.

5.1.2.E

5.1.2.E, 5.1.2.E

5.1.2.E, 5.1.2.E

European Commission
Directorate-General for the Environment
Unit D.1 – Land Use & Management

Avenue d'Auderghem 19
1040 Brussels, Belgium

+32 [redacted]
[redacted] [redacted] @ec.europa.eu

From: [redacted] <[redacted]@minbuza.nl>
Sent: Tuesday, January 25, 2022 9:37 PM
To: [redacted] [redacted] ([redacted]) <[redacted]@ec.europa.eu>
Cc: [redacted] [redacted] ([redacted]) <[redacted]@ec.europa.eu>; [redacted]
[redacted] <[redacted]@ec.europa.eu>
Subject: RE: Request for meeting

Dear [redacted]

I can confirm the meeting on February 3, 9h30.

Best

[redacted]

[redacted]
[redacted]

.....
Permanent Representation of the Kingdom
of the Netherlands to the European Union
Embassy of the Kingdom of the Netherlands
in Belgium
4-10 Avenue de Cortenbergh | 1040 Brussels | Belgium
.....

M + [redacted]
E [redacted] @minbuza.nl
Twitter: @ [redacted]

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: [redacted] <[redacted]@minbuza.nl>
Datum: dinsdag 25 jan. 2022 7:00 PM
Aan: [redacted] [redacted] <[redacted]@ec.europa.eu>

Kopie: 5.1.2.E 5.1.2.E <5.1.2.E @ec.europa.eu>, 5.1.2.E
5.1.2.E 5.1.2.E @ec.europa.eu>

Onderwerp: RE: Request for meeting

Dear 5.1.2.E

Thanks for the proposal. I'll check it with 5.1.2.E and let you know asap.

By the way, we had a constructive discussion this afternoon with DG Fink-Hooijer and the 4 DGs of the ministry of Agriculture, Nature and Good Quality of the Netherlands on the new comprehensive National Programme Rural Areas.

Best regards,

5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E

.....
Permanent Representation of the Kingdom
of the Netherlands to the European Union
Embassy of the Kingdom of the Netherlands
in Belgium
4-10 Avenue de Cortenbergh | 1040 Brussels | Belgium
.....

M + 5.1.2.E
E 5.1.2.E @minbuza.nl
Twitter: @ 5.1.2.E

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E <5.1.2.E @ec.europa.eu>
Datum: dinsdag 25 jan. 2022 2:10 PM
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E @minbuza.nl>
Kopie: 5.1.2.E 5.1.2.E <5.1.2.E @ec.europa.eu>, 5.1.2.E
5.1.2.E <5.1.2.E @ec.europa.eu>
Onderwerp: RE: Request for meeting

Dear 5.1.2.E

We can propose a meeting on **3 Feb at 9:30** which should give you some time to send us a list of the legal proposals and actions that will be adopted by the new government sufficiently in advance of the meeting so we can have a focused discussion that day.

Please let me know if that would suit you and your colleagues.

Regards

5.1.2.E

From: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>
Sent: Thursday, January 20, 2022 3:27 PM
To: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@ec.europa.eu>
Subject: RE: Request for meeting
Importance: High

Thank you 5.1.2.E Given the short time frame available, a meeting next week would be highly appreciated.

Best,

5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E

.....
Permanent Representation of the Kingdom
of the Netherlands to the European Union
Embassy of the Kingdom of the Netherlands
in Belgium
4-10 Avenue de Cortenbergh | 1040 Brussels | Belgium
.....

M + 5.1.2.E
E 5.1.2.E @minbuza.nl
Twitter: @ 5.1.2.E

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E <5.1.2.E@ec.europa.eu>
Datum: donderdag 20 jan. 2022 2:23 PM
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>
Onderwerp: RE: Request for meeting

Dear [REDACTED]
I will get back to you asap.

[REDACTED]

From: [REDACTED] <[REDACTED]@minbuza.nl>
Sent: Tuesday, January 18, 2022 3:39 PM
To: [REDACTED] [REDACTED] (ENV) <[REDACTED]@ec.europa.eu>
Subject: Request for meeting
Importance: High

Dear [REDACTED]

First of all I would like to wish you a happy and health new year. I'm looking forward to continue the cooperation with you and your staff also this coming year.

Following the pleasant meeting our new minister Staghouwer yesterday had with Commissioner Sinkevičius, we ([REDACTED] myself) would appreciate having a follow-up meeting shortly to present the National Programme Rural Areas, incl. a transition fund of € 25 bn, as well as our proposal for an addendum to AP7 and to discuss the next steps.

Given the limited time available, I would suggest to have a digital meeting soon, to followed by an physical meeting in a couple of weeks. Could you please indicate some time slots at which you would be available?

Best regards,

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED] *Agriculture, Nature & Food Quality*

.....
Permanent Representation of
the Kingdom of the Netherlands to the European Union
Embassy of the Kingdom of the Netherlands in Belgium
4-10 Avenue de Cortenbergh | 1040 Brussels | Belgium
.....

M + [REDACTED]
E [REDACTED]@minbuza.nl
Twitter: @ [REDACTED]

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden,

wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>
Verzonden: dinsdag 1 februari 2022 15:57
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: RE: spreeklijn Rutte - von der Leyen
Bijlagen: Gespreksfiche nitraat.docx
Urgentie: Hoog

Dag 5.1.2.E

Afgestemd met onze 5.1.2.E 5.1.2.E en op basis van jouw aanzet heb ik bijgevoegde spreeklijn uitgewerkt.

MP heeft niet veel tijd, onderwerpen passeren snel de revue. 5.1.2.E verwacht dat uiteindelijk alleen de 3 bullets in groter lettertype zullen worden gebruikt (en overige uiteindelijk zullen worden geschrapt).

Ik ga er vanuit dat jullie dit via 5.1.2.E of andere kanalen insteken bij AZ/PM.

Geef ons een seintje als dat is gebeurd (of zet mij in cc), zodat wij vanuit de PV CIE kunnen informeren.

Groet,

5.1.2.E

From: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minInv.nl>
Sent: dinsdag 1 februari 2022 10:38
To: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>
Cc: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minInv.nl>
Subject: spreeklijn Rutte - von der Leyen

Hoi 5.1.2.E

Hierbij de 1^e opzet spreeklijn tbv gesprek van Rutte, linkje met economische ontwikkeling is opgenomen.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

.....
 Team Mest
 Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
 Bezuidenhoutseweg 73 2594 AC Den Haag
 Postbus 20401 2500 EK Den Haag

.....
T 5.1.2.E
BGG 5.1.2.E
E 5.1.2.E @minInv.nl
 Flexplek: A Noord 4^e verdieping

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Opzet

Met wie: President Ursula Von der Leyen

Gesprek op verzoek van: LNV

Doelstellingen/deliverables

- **Preemptive strike:** Voorzitter EC in de context van de bredere visie van de Coalitie op de economische ontwikkeling in NL informer over de Nationale Aanpak Landelijk Gebied (incl. transitiefonds van € 25 mrd.), en aangeven dat daarvoor op onderdelen (lees: nitraatderogatie) steun van CIE nodig is. Dit m.o.o. mogelijke escalatie in komende weken.

Achtergrond

- NL is met CIE (DG ENV) in onderhandeling over hernieuwing van de nitraatderogatie. De derogatie is essentieel voor het draagvlak van de sector bij de implementatie van het Nationaal Programma Landelijk Gebied.
- Om de derogatie voor de NLse landbouwsector zinvol te laten zijn is het belangrijk dat CIE deze uiterlijk 1 juni a.s. verleent.
- In december heeft CIE het aanvraagproces on-hold gezet omdat ze er onvoldoende vertrouwen in heeft dat met het door NL ingediende 7^e Nitraatactieplan (NAP) de waterkwaliteitsdoelstellingen in 2027 worden gehaald.
- Voormalig MLNV heeft in december met succes bij Milieucommissaris Sinkevičius gepleit om NL de gelegenheid te geven om op basis van het nieuwe coalitieakkoord aan te geven wat NL aanvullend op het 7e NAP(via addendum) gaat doen om de doelstellingen te gaan halen.
- Op 17 januari jl. zijn MLNV en de milieucommissaris overeengekomen (en bevestigd door een DG-overleg op 25 januari) dat:
  - a. op technisch niveau verder besproken wordt of en hoe het coalitieakkoord i.c. het Nationaal Programma Landelijk Gebied bijdraagt aan het behalen van de doelstellingen,
  - b. met oog op en akkoord over een addendum bij het 7e NAP op 21 februari (Landbouw- en Visserijraad).
- Op 3 februari vindt in Brussel een technisch overleg plaats.

Spreekpunten

- [Tackling the nitrogen pollution crisis is one of the priorities of the new government and the available nitrogen space is a key determinant for the economic development in the Netherlands.
- At the same time the excess nitrogen deposition has negatively affected the natural environment in the Netherlands.]
- The new Coalition agreed to set-up and implement an ambitious National Programme for Rural Areas.
- This programme takes an integrated, holistic approach, not only addressing the issue of nitrogen deposition but also national and European targets for and the challenges associated with water quality, soil, climate and biodiversity. An approach that is not

possible without a considerable reduction in the emission of nitrogen as well as nitrate.

- [The implementation of the programme is supported by a transition fund of € 25 bn.
- The programme represents a radical, irreversible systemic transformation of our agricultural sector towards a sustainable sector.]
- We will need the cooperation of the Commission to make the implementation of the programme a success, for example when it comes to the renewal of the nitrate derogation.

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>
Verzonden: dinsdag 28 juni 2022 17:02
Aan: 5.1.2.E@minInv.nl
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E@minvws.nl;
 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E; 5.1.2.E
Onderwerp: RE: timeslots overleggen derogatie met Brussel door SG

Hi 5.1.2.E

Ik heb met secretariaat van Samsom uitgebreid de mogelijkheden verkend. Enige mogelijkheid vóór 6 juli lijkt dinsdag 5 juli om 13u00. Niet ideaal voor de SG heb ik begrepen, maar wel een optie?

Groet,

5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E to the Department for Agriculture, Nature and Food Quality

.....
 Permanent Representation of the Kingdom of the Netherlands to the European Union
 Kortenberglaan 4-10 | 1040 Brussels

.....
 T: (+5.1.2.E)

M: (+5.1.2.E)

@: 5.1.2.E @minbuza.nl

www: [NL Permrep to the EU](#)

.....

From: 5.1.2.E@minInv.nl <5.1.2.E@minInv.nl>
Sent: maandag 27 juni 2022 16:47
To: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>
Cc: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minInv.nl>;
 5.1.2.E@minvws.nl; 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>; 5.1.2.E@minInv.nl
Subject: RE: timeslots overleggen derogatie met Brussel door SG

Hallo 5.1.2.E

Dat gaat helaas niet lukken. De SG zit dan midden in een werkbezoek. Vanaf 18u zit hij in de auto terug naar huis of om 09.30u zou het kunnen.

Anders even bellen om een moment te zoeken?

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E & 5.1.2.E
Secretariaat Secretaris-Generaal LNV, Jan-Kees Goet
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag
E-mail: 5.1.2.E @minlnv.nl
Telefoon: 5.1.2.E | 5.1.2.E
Mobiel: 5.1.2.E | 5.1.2.E

Als u een bezoek brengt aan het Ministerie, dient u in het bezit te zijn van een geldig legitimatiebewijs.

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E @minbuza.nl>
Verzonden: maandag 27 juni 2022 15:48
Aan: 5.1.2.E @minlnv.nl
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E @minvws.nl; 5.1.2.E <5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minbuza.nl>
Onderwerp: RE: timeslots overleggen derogatie met Brussel door SG

Dag 5.1.2.E

Voor de digitale meeting met Kabinetschef Diederik Samsom, waarover we vanochtend telefonisch spraken, is het voorstel: 5 juli om 15.00 of 16.00 uur.
Past dat in de agenda van de SG?

Groet,

5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E to the Department for Agriculture, Nature and Food Quality

.....
Permanent Representation of the Kingdom of the Netherlands to the European Union
Kortenberglaan 4-10 | 1040 Brussels

.....
T: (+ 5.1.2.E)
M: (+ 5.1.2.E)
@: 5.1.2.E @minbuza.nl
www: [NL Permrep to the EU](https://nl.permrep.org/)
.....

From: 5.1.2.E <5.1.2.E @minbuza.nl>
Sent: maandag 27 juni 2022 11:26
To: 5.1.2.E @minlnv.nl
Cc: 5.1.2.E @minlnv.nl; 5.1.2.E @minlnv.nl; 5.1.2.E @minvws.nl; 5.1.2.E <5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minbuza.nl>
Subject: RE: timeslots overleggen derogatie met Brussel door SG

Beste allen,

Zoals zojuist met secretariaat SG, 5.1.2.E besproken zal ik de afspraak met CIE/ 5.1.2.E bevestigen voor 4 juli om 17:00 uur.

Vanuit de Commissie zal er een Webex aangemaakt worden, ik verneem graag welke emailadressen ik kan doorgeven.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

5.1.2.E to the Department for Agriculture, Nature and Food Quality

.....
Permanent Representation of the Kingdom of the Netherlands to the European Union
Kortenberglaan 4-10 | 1040 Brussels

.....
T: (+ 5.1.2.E

M: (+ 5.1.2.E

@: 5.1.2.E @minbuza.nl

www: [NL Permrep to the EU](#)

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl >

Verzonden: maandag 27 juni 2022 09:14

Aan: 5.1.2.E @minInv.nl

CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl >

Onderwerp: RE: timeslots overleggen derogatie met Brussel door SG

Hi 5.1.2.E en 5.1.2.E

De gesprekken lijken iets meer in de tijd naar achter te schuiven. Je kan de reservering van morgen er in ieder geval uit halen, we verwachten dat het niet eerder dan tweede helft deze week/volgende week zal zijn. 5.1.2.E (zie cc) heeft contact met de PV en zodra we iets meer weten over de timeslots aan de andere kant, komen we direct weer bij jullie op de lijn!

Groeten,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E @minInv.nl < 5.1.2.E @minInv.nl >

Verzonden: maandag 27 juni 2022 08:49

Aan: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) 5.1.2.E @minInv.nl >

CC: 5.1.2.E @minInv.nl

Onderwerp: RE: timeslots overleggen derogatie met Brussel door SG

Urgentie: Hoog

Beste 5.1.2.E

Is er iets bekend over onderstaande gesprekken?

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E / 5.1.2.E

Secretariaat 5.1.2.E **Goet, Secretaris-Generaal**
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag
E-mail: 5.1.2.E [@minlnv.nl](mailto:5.1.2.E@minlnv.nl)
Telefoon: 5.1.2.E | 5.1.2.E
Mobiel: 5.1.2.E | 5.1.2.E

Als u een bezoek brengt aan het Ministerie, dient u in het bezit te zijn van een geldig legitimatiebewijs.

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minlnv.nl>
Verzonden: woensdag 22 juni 2022 10:56
Aan: '5.1.2.E@minbuza.nl' <5.1.2.E@minbuza.nl>
CC: 5.1.2.E @minlnv.nl; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minlnv.nl>; 5.1.2.E @minvws.nl' <5.1.2.E@minvws.nl>
Onderwerp: timeslots overleggen derogatie met Brussel door SG

Dag 5.1.2.E

Zoals net even besproken heb ik contact gehad met het secretariaat van de SG. Zij kunnen de volgende timeslots vrij maken:

- Morgen/donderdag 23 juni van 10.30-11.30
- Vrijdag 24 juni tussen 09.00-09.30
- Dinsdag 28 juni tussen 13.15-13.45

Ik app het je ook even en ik neem ook gelijk het secretariaat van onze SG mee in de CC. Mochten we er met deze timeslots niet uitkomen, dan kunnen we met de secretariaten aan jullie kant en die van ons even kijken waar we als alternatieve mogelijkheden op uit kunnen komen.

Veel dank!

5.1.2.E

5.1.2.E |
5.1.2.E *Transitieteam Landelijk Gebied en Biograndstoffen*
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit |
Directie Plantaardige Argoketens en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
5.1.2.E | 5.1.2.E [@minlnv.nl](mailto:5.1.2.E@minlnv.nl)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard

ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht

te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>
Verzonden: woensdag 29 juni 2022 13:53
Aan: MinisterLNV
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E@minvws.nl;
5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E
Onderwerp: RE: Timeslot overleg derogatie Minister - Sinkevicius

Dag 5.1.2.E

10:30 uur is helaas niet mogelijk voor de Commissaris. Wel om 11:00 uur, is de Minister dan beschikbaar?

Groet,

5.1.2.E

5.1.2.E

Assistant to the Department for Agriculture, Nature and Food Quality

.....
Permanent Representation of the Kingdom of the Netherlands to the European Union
Kortenberglaan 4-10 | 1040 Brussels

.....
T: (+ 5.1.2.E)
M: (+ 5.1.2.E)
@: 5.1.2.E @minbuza.nl
www: [NL Permrep to the EU](#)

From: 5.1.2.E <5.1.2.E@minInv.nl>
Sent: woensdag 29 juni 2022 11:15
To: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>
Cc: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minInv.nl>;
5.1.2.E@minvws.nl; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minInv.nl>; 5.1.2.E
<5.1.2.E@minbuza.nl>
Subject: RE: Timeslot overleg derogatie Minister - Sinkevicius

Beste 5.1.2.E

Is het mogelijk om 6 juli 10.30 uur te plannen in plaats van 10.00 uur met minister Sinkevicius? Onze minister heeft een afspraak tot 10.30 uur die moeilijk te verzetten is.

Ik hoor graag van je.

Vriendelijke groet,

5.1.2.E

Secretariaat minister LNV, Henk Staghouwer

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>
Verzonden: dinsdag 28 juni 2022 11:40

Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minlnv.nl>;
5.1.2.E@minvws.nl; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minlnv.nl>; 5.1.2.E
<5.1.2.E@minbuza.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>

Onderwerp: Timeslot overleg derogatie Minister - Sinkevicius

Beste 5.1.2.E/5.1.2.E,

Voorstel vanuit het Kabinet Sinkevicius voor een digitale meeting met Minister: 6 juli om 10:00 uur.
Verneem graag of ik kan bevestigen.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E *to the Department for Agriculture, Nature and Food Quality*

.....
Permanent Representation of the Kingdom of the Netherlands to the European Union
Kortenberglaan 4-10 | 1040 Brussels

.....
T: (+5.1.2.E)
M: (+5.1.2.E)
@: 5.1.2.E@minbuza.nl
www: [NL Permrep to the EU](#)
.....

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>
Verzonden: woensdag 6 juli 2022 14:33
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); '5.1.2.E (5.1.2.E)'
Onderwerp: URGENT: Derogatie - terugkoppeling 5.1.2.E

Urgentie: Hoog

Dag 5.1.2.E

Ik heb net contact gehad met 5.1.2.E mede omdat mijn contact bij Kabinet Timmermans (5.1.2.E) mij zei dat ENV niet met een nieuwe aanvullende voorwaarde was gekomen. Dat had ENV hem ten minste verteld.

5.1. tweede lid a

5.1.2.E

- [Redacted]

- [Redacted]

- 5.1. tweede lid a 5.1.2.E 5.1. tweede lid a

- 5.1. tweede lid a

- 5.1. tweede lid a

Ik kan het technisch niet overzien, maar hoop dat bovenstaande toelichting iets lucht geeft.

Overleg met Timmermans gaat niet lukken, Diederik Samson is wel beschikbaar (niveau SG?)

Hartelijke groet,

5.1.2.E

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: [redacted] <[redacted]@minbuza.nl>
Verzonden: woensdag 13 juli 2022 14:26
Aan: [redacted] ([redacted]); [redacted]@minvws.nl'; [redacted] ([redacted])
Onderwerp: RE: aanvullingen conceptmail EC over brief aan Parlement

Dag [redacted]

Prima mail! Heb nog een paar kleine tekstsuggesties.

Groet,

[redacted]

From: [redacted] ([redacted]) <[redacted]@minlnv.nl>
Sent: woensdag 13 juli 2022 13:32
To: [redacted]@minvws.nl' <[redacted]@minvws.nl>; [redacted] ([redacted]) <[redacted]@minlnv.nl>; [redacted] <[redacted]@minbuza.nl>
Subject: aanvullingen conceptmail EC over brief aan Parlement

Hoi [redacted] en [redacted]

Alle stukken tbv de MR zijn naar de Ministers en die stuur ik jullie zo toe. Hopelijk reageren beide ministers vandaag nog. Ondertussen hierbij alvast de conceptmail van de SG aan DG ENVI. Ons idee is dat [redacted] en [redacted] een afschrift van de mail krijgen. Ik hoop dat deze mail snel na akkoord van beide ministers uit kan. Evt aanvullingen zijn welkom.

Dank weer,

[redacted]

Dear [redacted]

Last week the communication [to our Parliament](#) on the derogation was one of the topics of the meeting of Commissioner Sinkevicius and Minister Staghouwer. Following that discussion I want to inform you that we have prepared the enclosed letter to our National Parliament on the state of play on the derogation of the Nitrates Directive (the letter is in Dutch).

In the letter the formal procedure is explained via the scheduled Nitrates Committee on September 15th and the formal decision by the College of Commissioners. Furthermore our National Parliament will be informed partially on the conclusions of our discussion, ^{5.1. tweede lid a} [redacted]

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

- 5.1. tweede lid a

-

The letter to Parliament has been put on the agenda of the Council of Ministers for this coming **Friday July 15th, 2022**. If the Council adopts the letter it will be send to our Parliament af the end of that day.

If you have any comments ~~on this~~, please let me know ~~on short term notice~~ [at your earliest convenience](#).

In the [meantime](#) we will continue our [process](#). (Vraag: welk process?)

Best regards,

5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

5.1.2.E [redacted]

5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>

vrijdag 15 juli 2022 10:24

5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E

(5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E)

CC:

5.1.2.E (5.1.2.E)

Onderwerp:

FW: Draft communication to parliament

Hierbij ter informatie de analyse van de PV-jurist.

From: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>

Sent: vrijdag 15 juli 2022 09:50

To: 5.1.2.E <5.1.2.E [redacted]>

Cc: 5.1.2.E <5.1.2.E [redacted]>

Subject: RE: Draft communication to parliament

Dag 5.1.2.E

Ik ben afgelopen periode niet aangesloten geweest bij de gesprekken tussen NL en de CIE. Ik kan dus ook niet goed beoordelen of wat in de brief is opgenomen daarbij aansluit of niet. Maar als ik de mail van de CIE goed lees, dan sluit het daar niet bij aan [redacted]

1. [redacted]
2. [redacted]
3. [redacted]

[redacted]

5.1. tweede lid a

Wanneer ga je met vakantie? Ik ben zelf volgende week vrij, maar 25 juli weer op kantoor. In die week weer eens keer bijpraten?

Groeten, 5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E

Permanent Representation of the Kingdom of the Netherlands to the EU
Kortenberglaan 4-10 | 1040 Brussels | Belgium

Tel: + 5.1.2.E

Mail: 5.1.2.E @minbuza.nl

From: 5.1.2.E <5.1.2.E t@minbuza.nl>
Sent: vrijdag 15 juli 2022 07:43
To: 5.1.2.E <5.1.2.E @minbuza.nl>
Cc: 5.1.2.E 5.1.2.E @minbuza.nl>
Subject: RE: Draft communication to parliament

Dank. Ik zou de suggesties van de Cie serieus nemen. 5.1.2.a

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E <5.1.2.E l@ec.europa.eu>
Datum: vrijdag 15 jul. 2022 12:48 AM
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minvws.nl>
Kopie: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>, 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minvws.nl>, 5.1.2.E <5.1.2.E @minbuza.nl>, 5.1.2.E 5.1.2.E <5.1.2.E @ec.europa.eu>, 5.1.2.E 5.1.2.E <5.1.2.E @ec.europa.eu>, 5.1.2.E 5.1.2.E <5.1.2.E @ec.europa.eu>, 5.1.2.E @ec.europa.eu>, 5.1.2.E 5.1.2.E <5.1.2.E @ec.europa.eu>, 5.1.2.E @ec.europa.eu>, 5.1.2.E @ec.europa.eu>
Onderwerp: RE: Draft communication to parliament

5.1.2.E

It is not for the Commission to comment on the choices of the Dutch Government about how and what to

communicate to the national parliament and the stakeholders. This falls entirely under the competence of the Dutch Government, who will be responsible of its declarations.

5.1. tweede lid a

5.1. tweede lid a

5.1. tweede lid a

Kind regards,

5.1.2.E

-----Original Message-----

From: 5.1.2.E (5.1.2.E) 5.1.2.E @minvws.nl>

Sent: 5.1.2.E 14, 2022 6:25 PM

To: 5.1.2.E 5.1.2.E (ENV) <5.1.2.E @ec.europa.eu>

Cc: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E <5.1.2.E @minvws.nl>;

5.1.2.E minbuza.nl

Subject: Draft communication to parliament

5.1.2.E

Last week the communication on the derogation was one of the topics of the meeting of Commissioner Sinkevicius and Minister Staghouwer. As explained by the Minister, our national Parliament has asked for an update and we need to give clarity to farmers about the ongoing manure season as well. As promised, I herewith send you the draft letter to our National Parliament on the state of play on the derogation of the Nitrates Directive (the letter is in Dutch).

In the letter the formal procedure is explained via the scheduled Nitrates Committee on September 15th and the formal decision by the College of Commissioners. Probationary to this decision making process, our National Parliament will be informed about the following:

- * for the year 2022 we expect that the size and conditions of the derogation will remain the same as in the previous decision for 2020-2021, which means that farms with at least 80% grassland may use up to 230 kilograms of nitrogen from animal manure per hectare in the central and southern sand area and in the loess area and up to 250 kilograms in other parts of the Netherlands;
- * as of 2023 the derogation will be significantly different.

The letter to Parliament has been put on the agenda of the Council of Ministers for tomorrow. If the Council adopts the letter it will be send to our Parliament at the end of that day.

I know the time schedule is tight and my apologies for that, if you have any comments on this please let me know on short time notice.

In the meantime we will continue our process.

Best regards,

5.1.2.E

Verzonden met BlackBerry Work

([https://urldefense.com/v3/ http://www.blackberry.com ;!!DOxrgLBm!BiFuyIUGQfk4qdRbDdnp8NwkryYLLb6x85QXdM2m6ggg9q6ojwCdQSPioOzYpnKV-d0Z_QBwZz1XKi2uCnQ2RwuoH2TeQ\\$](https://urldefense.com/v3/http://www.blackberry.com;!!DOxrgLBm!BiFuyIUGQfk4qdRbDdnp8NwkryYLLb6x85QXdM2m6ggg9q6ojwCdQSPioOzYpnKV-d0Z_QBwZz1XKi2uCnQ2RwuoH2TeQ$))

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Bijlage 2 - Inventarislijst								
Documentnr.	Datum	tijd	Soort document	Onderwerp	Beroordeling	Woo	Afzender	Ontvanger
1	24-2-2022	11:47	E-mail	Antw Twee vragen AZ over derogatie	Deels openbaar		LNV	LNV
2	29-6-2022	7:18	E-mail	RE BWO derogatie notitie	Deels openbaar		AZ/LNV	AZ/LNV
3	4-7-2022	12:04	E-mail	RE na te zenden notitie na gesprekken SG LNV - vandaag 14.30u reactie	Deels openbaar		AZ/LNV	LNV/BuZa/AZ
4	5-7-2022	13:42	E-mail	RE Terugkoppeling gesprek SG - Samsom	Deels openbaar	5.1.2.i	AZ/LNV	LNV/BuZa/AZ/VWS
5	6-7-2022	20:49	E-mail	RE Text proposals draft derogation decision	Deels openbaar		EC/LNV	LNV/VWS/BuZa/EC
6	7-7-2022	19:46	E-mail	RE terugkoppeling gesprek MLNV-Sinkevicius	Deels openbaar	5.1.2.i	AZ/LNV	LNV/BuZa/AZ/VWS
7	13-7-2022	18:55	E-mail	RE concept TK brief derogatie	Deels openbaar		AZ/LNV	LNV/AZ
8	14-7-2022	13:44	E-mail	DOMUS-22317194-v15- TK_brief_Stand_van_zaken_onderhandelingen_met_de_Europese_Commissie_over_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn	Deels openbaar		AZ	LNV
8.a	14-7-2022		Bijlage	DOMUS-22317194-v15- TK_brief_Stand_van_zaken_onderhandelingen_met_de_Europese_Commissie_over_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_	Reeds openbaar https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/07/15/stand-van-zaken-onderhandelingen-met-de-europese-commissie-over-derogatie-van-de-nitraatrichtlijn		AZ	LNV
9	14-7-2022	14:11	E-mail	RE DOMUS-22317194-v15- TK_brief_Stand_van_zaken_onderhandelingen_met_de_Europese_Commissie_over_derogatie_van_de_Nitraatricht	Deels openbaar		AZ/LNV	LNV/AZ
10	23-8-2022	19:22	E-mail	RE bullets = zoiets	Deels openbaar		AZ/VWS	VWS/AZ/LNV
10.a	23-8-2022		Bijlage	BBB nitraatcomite			AZ/VWS	VWS/AZ/LNV
11	25-8-2022	19:17	E-mail	RE Spreeklijn derogatie MR	Deels openbaar		AZ/LNV	LNV/AZ
12	29-8-2022	9:42	E-mail	Geweigerd_ Kennismaken en kort bijpraten	Deels openbaar		AZ	LNV

13	12-9-2022	16:34	E-mail	RE Feitelijke vraag - aanvulling tijdlijn - vandaag naar TK, graag zsm reactie	Deels openbaar		AZ	AZ/BuZa/LNV
14	13-9-2022	7:43	E-mail	RE QenA tijdlijn voor debat morgen	Deels openbaar		AZ/BuZa	BuZa/AZ/LNV
14.a	13-9-2022		Bijlage	Spreeklijn tijdlijn_def [5.1.2.e]	Deels openbaar		AZ/BuZa	BuZa/AZ/LNV

Van: [redacted] ([redacted])
Verzonden: donderdag 24 februari 2022 11:47
Aan: [redacted] ([redacted]); [redacted] [redacted] ([redacted]); [redacted] ([redacted])
Onderwerp: Antw: Twee vragen AZ over derogatie

Prima! Ik kan me voorstellen dat [redacted] AZ het beste kan bijpraten, maar dat zal ik zo nog even met [redacted] overleggen en komen we nog even bij je op terug!
 Groet, [redacted]

Van: [redacted] ([redacted]) <[redacted]>@minInv.nl>
Datum: 24 februari 2022 om 11:40:38 CET
Aan: [redacted] ([redacted]) <[redacted]>@minInv.nl>, [redacted] [redacted] ([redacted]) <[redacted]>@minInv.nl>, [redacted] ([redacted]) <[redacted]>@minInv.nl>
Onderwerp: Twee vragen AZ over derogatie
Prioriteit: Hoog

Dag allen,

Ik kreeg telefoon van AZ ([redacted]) over de procedure rondom de derogatie. Zij had twee verzoeken:

- Of MLNV morgen in de MR mondeling iets kan zeggen over het proces rondom de derogatie, en het gesprek met de Europese Commissie later in de middag (16.30u). Dit soort dingen worden vaker mondeling in de MR toegelicht en is dus niet ongebruikelijk. **Is dat wat jullie betreft ook prima? Dan geef ik dat aan in de krokettenlunch (=voorbereidend MR-bespreking) van 12.00**

- Ze willen graag betrokken worden bij de brief morgen. Ze werden een beetje onrustig hoe groot dit nu daadwerkelijk is en hoe de Kamerbrief eruit gaat zien die we vrijdag sturen. Ik heb aangegeven dat de Kamerbrief afhangt van uitkomsten gesprek morgenmiddag. Met name bij het scenario waarin we niet op het Nitraatcomité zouden komen wil men graag meelesen op de Kamerbrief en de wijze waarop we dat op gaan schrijven. Ik kan me voorstellen dat het ook zou kunnen helpen als [redacted] bijvoorbeeld even met [redacted] belt om ze ook mondeling mee te nemen. **Ben jij hiervoor in de gelegenheid [redacted]?**

Groet,
 [redacted]

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>
Verzonden: woensdag 29 juni 2022 07:18
Aan: 5.1.2.E ; 5.1.2.E
CC: 5.1.2.E ; 5.1.2.E ; 5.1.2.E @minInv.nl
Onderwerp: RE: BWO derogatie notitie

Nb. is er ook een inbel link voor het BWO?

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>
Datum: dinsdag 28 jun. 2022 11:00 PM
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minInv.nl>
Kopie: 5.1.2.E <5.1.2.E@minInv.nl>, 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>, 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>, 5.1.2.E @minInv.nl <5.1.2.E@minInv.nl>
Onderwerp: RE: BWO derogatie notitie

Hoi 5.1.2.E

Dank voor het toesturen van het stuk, geeft een heldere beschrijving van de problematiek en de knelpunten waar we tegenaan lopen. Het helpt bij de bespreking morgen!
 Hierbij vast een aantal aandachtspunten, opmerkingen en vragen bij de notitie, misschien een beetje kort dag in aanloop naar het BWO morgen, maar leek ons goed dit vast te delen.

- Graag morgen een nadere toelichting op het (vervolg)proces, de tijdslijn, go-nogo-momenten en op welk moment een eventuele escalatie naar de MP aan de orde zou zijn. Lijkt ons ook goed dit op papier te zetten.
- We lezen in de notitie dat ingestemd zou kunnen worden met de derogatie, mits voldaan is aan drie voorwaarden. De vraag die dit oproept is (i) hoe haalbaar/realistisch die voorwaarden zijn ('het eerlijke verhaal') en (ii) hoe hard die voorwaarden voor ons zijn.
- Vervolgens wordt in de notitie geschetst dat EC/Milieu nog een aantal aanvullende eisen heeft, waarbij op sommigen wel al kan worden 'toegegeven', op sommige (nog) niet.
 Vraagpunt is:
  - (i) in hoeverre er überhaupt nog onderhandelingsruimte is op deze eisen en
  - (ii) of er nog ruimte zit op de eisen die volgens de notitie niet ingewilligd zouden kunnen worden. Voorbeeld: de 10% fysieke controles door de NVWA: van belang om een goede onderbouwing te hebben waarom dit niet zou kunnen; en is het wel mogelijk om een inspanningsverplichting richting 10% af te geven, of te gaan voor 7% of 8%?
- Het lijkt ons in de gesprekken met de Cie handiger om uit te stralen dat je er als NL alles aan wilt doen om de derogatie te behouden, en dus aan te geven dat je – met heel veel moeite – tegemoet kunt komen aan (een deel van) de eisen van de Cie.
 We maken het misschien iets te 'plat' maar het zou heel overzichtelijk zijn als we een matrix hebben van de 3 voorwaarden die MLNV heeft (met kleuren rood / oranje / groen) en de eisen die de CIE stelt (met dezelfde kleuren). Dan heb je in één overzicht waar nog onderhandelingsruimte wordt gezien en waar de inzet op gepleegd moet worden.

- Bij de consequenties van 'geen overeenstemming': het is lastig te begrijpen dat derogatie positief bijdraagt aan waterkwaliteit; dat zou beter moeten worden toegelicht, want het roept de vraag op waarom we de derogatie dan niet krijgen. Verder zouden we de bullit van de infractieprocedure als eerste noemen, want die is politiek (zeer) verstrekkend.
- Het lijkt ons goed als er uiteindelijk 1 (Engelstalig) A4-tje is, met de ambtelijke inzet en waarmee de gesprekken op DG/DG-niveau gevoerd kunnen worden en die mogelijk (ambtelijk) ook achtergelaten kan worden.

Groet, mede namens 5.1.2.E

5.1.2.E

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
Datum: dinsdag 28 jun. 2022 9:35 AM
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>
Kopie: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
Onderwerp: BWO derogatie notitie

Beste 5.1.2.E

Hierbij de notitie voor het BWO van morgenochtend over derogatie.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>
Verzonden: maandag 4 juli 2022 12:04
Aan: 5.1.2.E ; 5.1.2.E
CC: 5.1.2.E ; '5.1.2.E@minbuza.nl'; 5.1.2.E
 5.1.2.E
Onderwerp: RE: na te zenden notitie na gesprekken SG LNV - vandaag 14.30u reactie

Dank 5.1.2.E voor 14:30 gaat mij niet lukken helaas maar alle vertrouwen dat eea er goed in staat. Kunnen jullie mij/ons kopie van de definitieve versie geven zoals 5.1.2.E die verstuurd? Ik zie dat we vandaag ook meteen terugkoppeling hebben staan, fijn! Dus tot straks, dan praten we verder.

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E@minInv.nl]
Verzonden: maandag 4 juli 2022 11:53
Aan: 5.1.2.E
CC: 5.1.2.E ; '5.1.2.E@minbuza.nl'; 5.1.2.E
Onderwerp: na te zenden notitie na gesprekken SG LNV - vandaag 14.30u reactie

Beste 5.1.2.E en 5.1.2.E

Hierbij de notitie die we hebben opgesteld om na de gesprekken van de 5.1.2.E LNV te kunnen verzenden. Mochten jullie hierop willen reageren dan graag voor vanmiddag 14.30u.

Dank,

5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
 This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>
Verzonden: dinsdag 5 juli 2022 13:42
Aan: 5.1.2.E; '5.1.2.E@minbuza.nl'; 5.1.2.E a;
5.1.2.E; 5.1.2.E; '5.1.2.E@minvws.nl'; 5.1.2.E
5.1.2.E; 5.1.2.E; 5.1.2.E
5.1.2.E; 5.1.2.E; 5.1.2.E
Onderwerp: RE: Terugkoppeling gesprek SG - Samsom

Wat is de planning voor deze call beste mensen...?

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E @minlnv.nl]
Verzonden: vrijdag 1 juli 2022 20:09
Aan: 5.1.2.E; '5.1.2.E@minbuza.nl'; 5.1.2.E; 5.1.2.E;
5.1.2.E; 5.1.2.E; '5.1.2.E@minvws.nl'; 5.1.2.E; 5.1.2.E
5.1.2.E; 5.1.2.E; 5.1.2.E; 5.1.2.E; 5.1.2.E
5.1.2.E
Onderwerp: Terugkoppeling gesprek SG - Samsom
Tijd: dinsdag 5 juli 2022 13:30-14:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.
Locatie: Microsoft Teams-vergadering

Beste genodigde,

Hierbij de MS-Teamsuitnodiging voor terugkoppeling van het gesprek SG - Samsom.

Met vriendelijke groeten,

5.1.2.E
5.1.2.E 5.1.2.E

.....
Directie Plantaardige Agroketen en Voedselkwaliteit (PAV)
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AN | DEN HAAG | 4 A-Noord C06
Postbus 20401 | 2500 EK | DEN HAAG
.....

T 5.1.2.E
M 5.1.2.E 5.1.2.E
E 5.1.2.E @minezk.nl
www.rijksoverheid.nl/lnv

Werkdagen: ma, di, wo, do, vrij
Let op! Bij bezoek aan het ministerie dient u in het bezit te zijn van een geldig legitimatiebewijs.

Microsoft Teams-vergadering

Deelnemen op uw computer of via de mobiele app

[Klik hier om deel te nemen aan de vergadering](#)

Of neem deel met een vergaderings-id

Vergaderings-id: 5.1.2.1

Wachtwoordcode: 5.1.2.1

Deelnemen met een apparaat voor videovergaderingen

dictu@m.webex.com

Videovergaderings-id: 5.1.2.1

[Alternatieve VTC-instructies](#)

Of deelnemen via telefoon (alleen audio)

5.1.2.1 Netherlands, Amsterdam

Id voor telefonische vergadering: 5.1.2.1

[Een lokaal nummer zoeken](#) | [Pincode opnieuw instellen](#)

[Meer informatie](#) | [Opties voor vergadering](#)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: [REDACTED] <[REDACTED]> @ec.europa.eu
Verzonden: woensdag 6 juli 2022 20:49
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED] @minvws.nl'; [REDACTED];
[REDACTED] @minbuza.nl'; [REDACTED]
Onderwerp: RE: Text proposals draft derogation decision

Dear [REDACTED]

Thank you for this but unfortunately this is not in line with what was agreed between the Commissioner and the Minister today.

Have a nice evening,

[REDACTED]

From: [REDACTED] <[REDACTED]> @minlnv.nl
Sent: [REDACTED] 6, 2022 8:19 PM
To: [REDACTED] <[REDACTED]> @ec.europa.eu
Cc: [REDACTED] @minvws.nl' <[REDACTED]> @minvws.nl'; [REDACTED]
<[REDACTED] @minlnv.nl>; [REDACTED] @minbuza.nl' <[REDACTED]> @minbuza.nl
Subject: Text proposals draft derogation decision

Dear [REDACTED]

As agreed upon this morning please find attached our text proposals for the draft derogation decision.

We are of course willing to explain. You can contact us this evening and we can have a digital meeting tomorrow.

Herewith our phone numbers:

[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]

We talked about it yesterday and I understand the difficulty on your side of sharing the draft derogation decision, but it would be most helpful on our side if you could share it with us.

Best regards,

[REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you

are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>
Verzonden: donderdag 7 juli 2022 19:46
Aan: 5.1.2.E ; 5.1.2.E ;
 '5.1.2.E@minbuza.nl'; 5.1.2.E ; 5.1.2.E ; 5.1.2.E
 5.1.2.E ; '5.1.2.E@minvws.nl'; 5.1.2.E ; 5.1.2.E
 5.1.2.E ; 5.1.2.E ; 5.1.2.E ; 5.1.2.E
 5.1.2.E ; 5.1.2.E

Onderwerp: RE: terugkoppeling gesprek MLNV-Sinkevicius

Dank voor je update 5.1.2.E Denk dat dit nu vooral bovenlangs moet lopen, zoals jullie via 5.1.2.E en de minister doen. Ben benieuwd wat jullie terughoren. Fijn dat 5.1.2.E betrokken is. Ik zet de NL PVEU 5.1.2.E in cc zodat hij op de hoogte blijft (5.1.2.E 5.1.2.E is op dienstreis).

Van: 5.1.2.E @minlnv.nl]
Verzonden: donderdag 7 juli 2022 16:50
Aan: 5.1.2.E ; 5.1.2.E ; '5.1.2.E@minbuza.nl'; 5.1.2.E ; 5.1.2.E
 5.1.2.E ; 5.1.2.E ; '5.1.2.E@minvws.nl'; 5.1.2.E ; 5.1.2.E
 5.1.2.E ; 5.1.2.E ; 5.1.2.E ; 5.1.2.E

Onderwerp: RE: terugkoppeling gesprek MLNV-Sinkevicius

Update

- SG LNV heeft 5.1.2.E geappt en voicemail ingesproken. Minister heeft 5.1.2.E gebeld. 5.1.2.E heeft Sinkevicius gebeld (is in de VS) met verzoek om te zorgen dat inbreng Nederland met Nederland wordt besproken.
- 5.1.2.E gaat SG LNV bellen is aangekondigd. Waarschijnlijk nog niet geweest (nog geen terugkoppeling van SG dat er contact is geweest)
- Nog geen contact met ENV op de werkvloer.

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E
Verzonden: donderdag 7 juli 2022 11:55
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>; '5.1.2.E' <5.1.2.E@minaz.nl>;
 '5.1.2.E@minbuza.nl' <5.1.2.E@minbuza.nl>; 5.1.2.E
 <5.1.2.E@minbuza.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>; 5.1.2.E
 <5.1.2.E@minlnv.nl>; '5.1.2.E@minvws.nl' <5.1.2.E@minvws.nl>; 5.1.2.E
 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>; 5.1.2.E
 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>; 5.1.2.E
 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>

Onderwerp: RE: terugkoppeling gesprek MLNV-Sinkevicius

Ha 5.1.2.E en 5.1.2.E

Even een update over het traject met de Commissie:

- Gisteravond stuk gestuurd:

- o Nederland gaat in op het alternatief dat de Commissaris heeft geformuleerd: afbouwpad van Nederland met aanvullende eis dat afnamedierlijke mest niet opgevuld wordt met kunstmest.
- o 'polluted area's': Nederland gaat die aanwijzen in NPLG. Met traject: oktoberbrief; juli 2023 begrenzing en maatregelen; invoering met ingang van 1-1-2024
- o Kort overige voorstellen Nederland herhaalt zoveel mogelijk meebewogen met ENV.
- Minister heeft Samsom besproken en teruggekoppeld. Besproken dat:
  - o ENV geen ruimte geeft voor overleg, alleen aanleveren tekst.
  - o Nederland geen inzage krijgt in derogatiebeschikking voor deze interservice ingaat.
  - o Samsom gaf aan dat verlaging totaal stikstofnormen (dus naast afbouwen derogatie dierlijke mest) in polluted areas met 20% voor ENV hard is.
  - o Afgesproken dat Samsom met de Commissaris of zijn staf te vragen open naar de voorstellen van Nederland te kijken en vragen met Nederland het te willen bespreken.
- Via de PV kwam signaal van team van Samsom dat als we gisteravond reactie zouden sturen ze er naar zouden kijken.
- Half uur nadat we stuk hebben gemaïld kwam deze reactie van ENV:

Dear 5.1.2.E

Thank you for this but unfortunately this is not in line with what was agreed between the Commissioner and the Minister today.

Have a nice evening,

5.1.2.E

- Gisteravond en vanmorgen vele pogingen gedaan door 5.1.2.E en 5.1.2.E om contact te krijgen met ENV. Maar ze nemen niet op en reageren niet op mails.
- SG gaat 5.1.2.E een bericht sturen.

Graag advies hoe er geïntervenieerd kan worden.

We hebben nu geen enkel idee wat de inhoud van de concept beschikking is. We kunnen dus ook niet bepalen of en zo ja welke interventie van de MP nodig is.

Gezien de mail van ENV is de verwachting dat ze niets overnemen. Dus ik verwacht dat de Commissie haar eigen afbouwpad aanhouden als op dragen dat per 1-1-2023 de polluted areas zijn aangewezen.

Groet,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E>; @minlnv.nl>

Verzonden: donderdag 7 juli 2022 10:04

Aan: '5.1.2.E' <5.1.2.E @minaz.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>;

'5.1.2.E @minbuza.nl' <5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E

<5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minaz.nl>; 5.1.2.E

<5.1.2.E @minlnv.nl>; '5.1.2.E @minvws.nl' <5.1.2.E @minvws.nl>; 5.1.2.E

5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E

5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E

5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>

Onderwerp: RE: terugkoppeling gesprek MLNV-Sinkevicius

Dag allen,

We voorzien voor morgen geen stuk, de minister zal mondeling een mededeling doen over de stand van zaken.

Groet

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E @minaz.nl>

Verzonden: donderdag 7 juli 2022 09:19

Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; '5.1.2.E @minbuza.nl'

<5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E

<5.1.2.E @minaz.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; '5.1.2.E @minvws.nl'

<5.1.2.E @minvws.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E

5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E

5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E

5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>

Onderwerp: RE: terugkoppeling gesprek MLNV-Sinkevicius

Ha 5.1.2.E ea,

We waren benieuwd wat de laatste stand is in dit dossier nav alle inspanningen van jullie gister en de gesprekken die MinLNV voerde met de Europese Commissie. Stuurden jullie nog iets aan de Commissaris?

Tweede vraag is of jullie het stuk voor de MR nog even kunnen delen, ook mhoo advisering MP.

Dank!! 5.1.2.E

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E @minlnv.nl]

Verzonden: vrijdag 1 juli 2022 20:33

Aan: 5.1.2.E ; '5.1.2.E @minbuza.nl'; 5.1.2.E ; 5.1.2.E ;

5.1.2.E ; 5.1.2.E ; '5.1.2.E @minvws.nl'; 5.1.2.E ; 5.1.2.E

5.1.2.E ; 5.1.2.E ; 5.1.2.E ; 5.1.2.E ; 5.1.2.E

5.1.2.E

Onderwerp: terugkoppeling gesprek MLNV-Sinkevicius

Tijd: woensdag 6 juli 2022 11:30-12:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: Microsoft Teams-vergadering

Beste genodigde,

Hierbij de MS-Teamsuitnodiging voor terugkoppeling gesprek MLNV-Sinkevicius.

Met vriendelijke groeten,

5.1.2.E

5.1.2.E 5.1.2.E

.....
Directie Plantaardige Agroketen en Voedselkwaliteit (PAV)

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | 5.1.2.E | DEN HAAG | 4 A-Noord C06
Postbus 20401 | 2500 EK | DEN HAAG

T 5.1.2.E
M 5.1.2.E 5.1.2.E
E 5.1.2.E @minezk.nl
www.rijksoverheid.nl/lnv

Werkdagen: ma, di, wo, do, vrij

Let op! Bij bezoek aan het ministerie dient u in het bezit te zijn van een geldig legitimatiebewijs.

Microsoft Teams-vergadering

Deelnemen op uw computer of via de mobiele app

[Klik hier om deel te nemen aan de vergadering](#)

Of neem deel met een vergaderings-id

Vergaderings-id: 5.1.2.I

Wachtwoordcode: 5.1.2.I

Deelnemen met een apparaat voor videovergaderingen

dictu@m.webex.com

Videovergaderings-id: 5.1.2.I

[Alternatieve VTC-instructies](#)

Of deelnemen via telefoon (alleen audio)

5.1.2.I Netherlands, Amsterdam

Id voor telefonische vergadering: 5.1.2.I

[Een lokaal nummer zoeken](#) | [Pincode opnieuw instellen](#)

[Meer informatie](#) | [Opties voor vergadering](#)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: [redacted] <[redacted]@minaz.nl>
Verzonden: woensdag 13 juli 2022 18:55
Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: RE: concept TK brief derogatie

Ha!

Houd me aanbevolen voor een nieuwe versie van de brief en misschien morgenochtend nog even bellen. Daar waar het kan moeten we de toonzetting wel neutraal/positief houden.

Groet, [redacted]

Van: [redacted]@minlnv.nl]
Verzonden: woensdag 13 juli 2022 9:50
Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: RE: concept TK brief derogatie

Beste AZ-collega's,

[redacted] is druk met het aanpassen van de brief. Daarom reageer ik naar jullie. Dank voor jullie reactie. Gaan we benutten bij de volgende versie.

Fijn dat we wat later mogen aanleveren.

Maar niet op alle punten gaan we jullie volgen. In jullie tekst hieronder een reactie.

Groet,

[redacted]

Van: [redacted] <[redacted]@minlnv.nl>
Verzonden: woensdag 13 juli 2022 08:52
Aan: [redacted] <[redacted]@minlnv.nl>
Onderwerp: FW: concept TK brief derogatie

Van: [redacted] <[redacted]@minaz.nl>
Verzonden: woensdag 13 juli 2022 08:39
Aan: [redacted] <[redacted]@minlnv.nl>
CC: [redacted] <[redacted]@minlnv.nl>; [redacted] <[redacted]@minaz.nl>; [redacted] <[redacted]@minaz.nl>
Onderwerp: RE: concept TK brief derogatie

Hi [redacted]

Expres echt even superkritisch bekeken, omdat de brief ook op die manier door de TK gelezen zal worden. Hierbij onze ([redacted] heeft ook meegelezen) opmerkingen.

Algemeen: de brief is wat houterig (mis empathische) en straalt op een aantal plekken twijfelachtigheid uit (wsl. in de zoektocht naar balans): oa VB1) we zijn nog in gesprek met EC dus we kunnen niks vertellen, maar we hebben aanleiding om te denken dat dit het is, VB2) derogatie voor sector is

positief/cruciaal (en heeft Brussel begrip voor), maar deze vorm van derogatie heeft ook grote (negatieve) gevolgen voor sector.

We gaan de brief wat empathischer maken.

Door deze twijfelachtigheid ben ik ook aan t stoeien met de volgorde/redeneerlijn. Ik zou m strakker insteken: we hadden weinig ruimte, maar we hebben er echt het maximale uit gehaald en we kunnen dit positieve nieuws melden. Zou dan zo'n lijn kunnen zijn:

- 1) natuur in NL is in slechte staat,
- 2) Brussel heeft daarom laten weten dat dit laatste keer derogatie is en ook nu geen vanzelfsprekend,
- 3) NL is zich bewust van grote gevolgen voor sector/ individuele boer bij wegvallen van derogatie en (perspectief voor) sector is heel belangrijk, daarom maximale inzet van M LNV,
- 4) agv inzet nu goed nieuws te melden: lijkt erop voor 2022 gelukt, voor 4 jaar derogatie (2 vd 3 voorwaarden binnengehaald!), voor jaren 2023-2025 afbouwpad en voorwaarden,
- 5a) daarnaast kijken wat we in eigen processen (toekomstperspectief en gebiedsgerichte aanpak) kunnen doen voor sector,
- 5b) ook inzet op andere opties, zoals kunstmestvervanging.

De PA van Staghouver heeft met de coalitie afgesproken een relatief korte brief te sturen. In ieder geval helderheid over 2022 en verwachtingen managen. In september komt er een meer inhoudelijke brief. We sluiten daarbij vooral aan op de eerdere brieven.

Punt van maximale inzet lijkt me nuttig.

Oogsten dat we best goed gescoord hebben, vind ik onverstandig nu. Die gaat ben ik bang later ontploffen.

De redenering dat het logisch is dat het de laatste derogatie is, is inhoudelijk niet juist. Het is de politieke werkelijkheid. Maar als het gaat om waterkwaliteit, klimaat en dergelijke is het beëindigen van de derogatie niet perse zinvol. Wat klopt is dat Nederland te traag werk heeft gemaakt van waterkwaliteit en stikstof. Dat er minder dieren moeten komen is ook verstandig. Maar de bedrijven die derogatie krijgen realiseren een betere waterkwaliteit dan de bedrijven die geen derogatie hebben (zoals de akker- en tuinbouwbedrijven en varkensbedrijven).

Ook in de richtlijn is derogatie niet opgenomen als overgangsmaatregel voor landen die zich niet zo snel kunnen aanpassen, maar als een mogelijkheid om op basis van wetenschappelijke argumenten het toe te staan. Het gaat dan om het feit dat er landen zijn met een langer groeiseizoen waar de gewassen meer mest opnemen. In West-Europa met gematigd klimaat, lange dagen, voldoende regen is dan zo. Daarom hebben naast Nederland, Vlaanderen, Ierland en Denemarken een derogatie. Ik weet dat dat een gepasseerd station is, maar het is dus niet zo dat het logisch is vanwege de slechte staat van de natuur. Ik ben als beleidsmaker opgevoed dat er een relatie moet zijn tussen de maatregel en het doel wat je wilt bereiken. Die is hier ver te zoeken.

Daarnaast wat specifieke opmerkingen:

- "geen derogatie is onwenselijk voor milieudoelen": 1) dat begrijp ik niet, want van Brussel kan juist vanwege het milieu minder derogatie worden verleend en 2) de negatieve gevolgen voor de agrarische sector worden pas als 2e argument genoemd > dat is toch het belangrijkste argument voor min LNV zou je zeggen? Zou deze weghalen.

Zie hierboven.

- de aanvullende maatregelen worden genoemd, maar niet wat die zijn: ongetwijfeld volgt de vraag waaraan gedacht wordt door Brussel en wat/ hoe groot de gevolgen hiervan zijn.

- in laatste alinea wordt het "vaststellen van de doelen" genoemd: er mag geen verwarring ontstaan dat de stikstofdoelen (van de gebiedsgerichte aanpak) nog ter discussie staan > de doelen staan vast, de uitwerking niet.

- toekomstperspectief voor de boeren wordt pas in laatste alinea genoemd, zou ik veel eerder doen

- voor gevolgen sector worden 2 'oplossingen' genoemd, beide in het proces weggezet: de perspectiefbrief en de keuzes in het NPLG > in hoeverre wordt dit door de sector gezien als oplossing voor wegvallen van 25% vh inkomen? Maar we hebben denk ik niks anders..
- ik mis: de toelichting dat NL alles op alles (heeft ge)zet in de in de onderhandelingen met Brussel, maximale inzet, tot uiterste gegaan, etc
- ik mis: besef impact voor individuele boer (het empathische, er wordt alleen gesproken over agrarische sector) > was ook aandachtspunt uit MR. Daarbij snap ik dat we nog niet veel over hen zeggen, maar individu noemen is persoonlijker dan sector.
- ik mis: aanleiding voor Brussel om derogatie te willen afbouwen, de staat van de natuur en waterkwaliteit in NL staat er slecht voor, omdat NL in afgelopen jaren te weinig inzet hierop heeft gepleegd.
- ik app je zo ook nog wat foto's door van tekstvoorstellen (m'n laptop werkt niet mee).

Ik zal intussen bij secretaris MR pleiten dat jullie nog wat meer tijd kunnen krijgen voor aanleveren, dat geeft jullie ruimte om nog slag te maken (ook obv opmerkingen jullie ^{5.1.2}). Wel belangrijk dat ik titel en nummer heb van het stuk voor de woensdagagenda.

Laten we even contact houden hoe verder.

Gr,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minInv.nl>
Datum: woensdag 13 jul. 2022 7:39 AM
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>
Kopie: 5.1.2.E <5.1.2.E@minInv.nl>
Onderwerp: RE: concept TK brief derogatie

Hoi 5.1.2.E

De deadlines blijven helaas krap..

Ik moet het om 9u doorzetten.

Groet,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>
Datum: 12 juli 2022 om 21:36:55 CEST
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minInv.nl>
CC: 5.1.2.E @minInv.nl>
Onderwerp: RE: concept TK brief derogatie

Veel dank! Hoe laat is op tijd? 🙄 We kijken wat lukt!

Verzonden met BlackBerry Work

www.blackberry.com

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E.1@minlnv.nl>
Datum: dinsdag 12 jul. 2022 6:46 PM
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E.1@minaz.nl>
Kopie: 5.1.2.E <5.1.2.E.1@minlnv.nl>
Onderwerp: concept TK brief derogatie

Beste 5.1.2.E

Hierbij de concept Tweede Kamer brief over stand van zaken derogatie. Eenzelfde brief zal ook naar Eerste Kamer gaan.

In de brief een tekstblok waarover nog een besluit moet worden genomen door MLNV.

Het zou heel fijn zijn als een reactie vanavond nog lukt, aangezien ik de stukken morgenochtend op tijd moet aanleveren voor onze bewindspersonen.

Groet,

5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E;@minaz.nl>
Verzonden: donderdag 14 juli 2022 13:44
Aan: 5.1.2.E ; 5.1.2.E
CC: 5.1.2.E ; 5.1.2.E
Onderwerp: DOMUS-22317194-v15-
TK_brief_Stand_van_zaken_onderhandelingen_met_de_Europese_Commissie
_over_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_.DOCX

Bijlagen: DOMUS-22317194-v15-
TK_brief_Stand_van_zaken_onderhandelingen_met_de_Europese_Commissie
_over_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_.DOCX

Ha 5.1.2.E en 5.1.2.E

Nog 2 opmerkingen van mijn kant in de bijlage.

@ 5.1.2.E en 5.1.2.E als jullie nog aanvullingen hebben, laat het dan zsm weten.

Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>
Verzonden: donderdag 14 juli 2022 14:11
Aan: 5.1.2.E; 5.1.2.E; 5.1.2.E
CC: 5.1.2.E
Onderwerp: RE: DOMUS-22317194-v15-
 TK_brief_Stand_van_zaken_onderhandelingen_met_de_Europese_Commissie
 _over_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_.DOCX

Moet er niet nog bij dat de Commissie aangeeft dat als we al een derogatie krijgen dit de laatste zal zijn?
 Beter verwachtingen temperen.

Van: 5.1.2.E@minInv.nl]
Verzonden: donderdag 14 juli 2022 14:08
Aan: 5.1.2.E; 5.1.2.E
CC: 5.1.2.E; 5.1.2.E
Onderwerp: RE: DOMUS-22317194-v15-
 TK_brief_Stand_van_zaken_onderhandelingen_met_de_Europese_Commissie_over_derogatie_van_de_Nit
 raatrichtlijn_.DOCX

Hoi 5.1.2.E

Dank voor je opmerkingen.

Ik heb de Kamerstuknummers aangepast.

Over de 100% zekerheid: daar zijn (juridische) risico's aan verbonden. In feite zeg je: overtreedt de Richtlijn maar. Vandaar dat wij geadviseerd hebben hier de verwachting op te nemen.

Groet,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>
Verzonden: donderdag 14 juli 2022 13:44
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minInv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minInv.nl>
CC: 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>
Onderwerp: DOMUS-22317194-v15-
 TK_brief_Stand_van_zaken_onderhandelingen_met_de_Europese_Commissie_over_derogatie_van_de_
 Nitraatrichtlijn_.DOCX

Ha 5.1.2.E en 5.1.2.E

Nog 2 opmerkingen van mijn kant in de bijlage.

@ 5.1.2.E en 5.1.2.E als jullie nog aanvullingen hebben, laat het dan zsm weten.

Groet, 5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E>;@minaz.nl
Verzonden: dinsdag 23 augustus 2022 19:22
Aan: 5.1.2.E
CC: 5.1.2.E; 5.1.2.E; 5.1.2.E; 5.1.2.E; 5.1.2.E; 5.1.2.E
Onderwerp: RE: bullets => zoiets?
Bijlagen: BBB nitraatcomite.docx

Dit is hem geworden

Van: 5.1.2.E @minvws.nl]
Verzonden: dinsdag 23 augustus 2022 19:17
Aan: 5.1.2.E
CC: 5.1.2.E; 5.1.2.E; 5.1.2.E; 5.1.2.E; 5.1.2.E
Onderwerp: RE: bullets => zoiets?

@1. Nee, dit is een bevoegdheid van de EC. Komt niet terug in een Raad.

@2. Zeker, de Kamer is met grote regelmaat op de hoogte gehouden. (En heeft ook moties hierover aangenomen, met als strekking dat de minister alles moet doen om een nieuwe derogatie binnen te halen.)

Groeten

5.1.2.E

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E @minaz.nl>
Datum: dinsdag 23 aug. 2022 7:10 PM
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E @minvws.nl>
Kopie: 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl> 5.1.2.E
 <5.1.2.E @minlnv.nl> 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl> 5.1.2.E
 <5.1.2.E @minaz.nl> 5.1.2.E <5.1.2.E @minaz.nl> 5.1.2.E
 <5.1.2.E @minlnv.nl>

Onderwerp: RE: bullets => zoiets?

Ha,

Veel dank! Nog 2 vragen hierbij: (i) wordt dit nog ergens geaccordeerd door de Europese (landbouw- en/of milieu)ministers in de Landbouw en/of Milieuraad? (ii) De Kamer is denk ik regelmatig geïnformeerd over dit proces en heeft op die manier invloed uit kunnen oefenen?

Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E [redacted]@minvws.nl]

Verzonden: dinsdag 23 augustus 2022 19:05

Aan: 5.1.2.E [redacted]

CC: 5.1.2.E [redacted]; 5.1.2.E [redacted]; 5.1.2.E [redacted]

Onderwerp: bullets => zoiets?

in reactie op vd Plas

- De afgelopen maanden hebben intensieve besprekingen met de Europese Commissie plaatsgevonden, zowel op ambtelijk als op politiek niveau, over verlenging van een nieuwe derogatie aan Nederland.
- De Europese Commissie verwerkt de informatie uit deze besprekingen tot een concept beschikking, die wordt voorgelegd aan het Nitraatcomité (dat bestaat uit alle lidstaten en wordt voorgezeten door de EC (ambtelijk)).
- Het Nitraatcomité vindt plaats op 15 september. Normaliter worden de agenda en stukken ongeveer 2 weken van tevoren door de Commissie verspreid. Momenteel zijn we hiervan in afwachting.
- Zodra de stukken verspreid worden, zal de minister van LNV uw Kamer hierover informeren.
- In het Nitraatcomité zelf zal de EC een presentatie geven over de concept beschikking. De lidstaten kunnen hierover verduidelijkende vragen stellen. Vervolgens wordt er gestemd over het voorstel. Daarna ligt de beschikking ter besluitvorming voor in het College van Commissarissen en bij een positieve uitkomst verstrekt de EC de beschikking aan Nederland.

Passief / desgevraagd:

- Het ligt niet voor de hand dat Nederland zich in het Nitraatcomité kritisch uitlaat danwel verzet tegen de door de EC gepresenteerde concept beschikking. De kans is groot dat de EC het voorstel dan terugneemt en er dus geen beschikking verstrekt wordt.
- Behandeling in het Nitraatcomité is dus het sluitstuk van een proces en niet een nieuw onderhandelingsmoment. Dat is ook in ons belang, we hebben als Nederland steeds gepleit voor snelle besluitvorming.
- Op dit moment moeten we afwachten wat het voorstel wordt dat de EC verspreid onder de lidstaten. Zoals gezegd, zodra dat voorstel er is zal de minister van LNV uw Kamer daarover informeren.

BBB

Q: Wie zitten er in het Nitraatcomité (tav derogatie)?

- In het Nitraatcomité zitten ambtelijke vertegenwoordigers van alle lidstaten en wordt voorgezeten door de EC.
- Er zal daar worden gestemd over de concept beschikking die door EC wordt voorgesteld.
- In het Nitraatcomité zelf geeft de EC een presentatie geven over de concept beschikking. De lidstaten kunnen hierover verduidelijkende vragen stellen.
- Vervolgens wordt er gestemd over het voorstel.
- Daarna ligt de beschikking ter besluitvorming voor in het College van Commissarissen en bij een positieve uitkomst verstrekt de EC de beschikking aan Nederland.

Bij doorvragen over het proces dat heeft plaats gevonden:

- De afgelopen maanden hebben intensieve besprekingen met de Europese Commissie plaatsgevonden, zowel op ambtelijk als op politiek niveau.
- De Kamer is regelmatig op de hoogte gehouden over dit proces en er heeft ook het debat met de Kamer hierover plaatsgevonden (met aangenomen moties, met als strekking dat de minister alles moet doen om een nieuwe derogatie binnen te halen.)
- De Europese Commissie verwerkt de informatie uit de besprekingen tot een concept beschikking, die wordt voorgelegd aan het Nitraatcomité.

Passief / desgevraagd:

- Het ligt niet voor de hand dat Nederland zich in het Nitraatcomité kritisch uitlaat danwel verzet tegen de door de EC gepresenteerde concept beschikking. De kans is groot dat de EC het voorstel dan terugneemt en er dus geen beschikking verstrekt wordt.
- Behandeling in het Nitraatcomité is dus het sluitstuk van een proces en niet een nieuw onderhandelingsmoment. Dat is ook in ons belang, we hebben als Nederland steeds gepleit voor snelle besluitvorming.

Van: [redacted] <[redacted];@minaz.nl>
Verzonden: donderdag 25 augustus 2022 19:17
Aan: [redacted]
CC: 5.1.2.e [redacted]
Onderwerp: RE: Spreeklijn derogatie MR

Veel dank!

Van: [redacted]@minInv.nl]
Verzonden: donderdag 25 augustus 2022 18:57
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Spreeklijn derogatie MR

Hoi [redacted]
 Misschien had je deze al, dan bij deze dan nogmaals.
 Groet,
 [redacted]

Spreeklijn MR 26 augustus 2022 over derogatie van de Nitraatrichtlijn

- Voor het zomerreces heb ik in de Ministerraad toegelicht dat de gesprekken met de Europese Commissie, DG Milieu, plaatsvinden over de inhoud en voorwaarden van een derogatie van de Nitraatrichtlijn en medio juli zijn afgerond. Ik heb hierbij ook aangegeven dat dit ingewikkelde en moeizame gesprekken waren.
- In nauwe samenwerking met de MP en AZ hebben we de laatste onderhandelingen gevoerd.
- De Europese Commissie heeft de conceptbeschikking in de zomerperiode intern verder gebracht [interservice consultatie van andere DGs binnen de EC].
- Deze week heeft de Europese Commissie de conceptbeschikking ambtelijk met mijn departement gedeeld en heeft verzocht om (slechts) feitelijke onjuistheden door te geven aan de Europese Commissie.
- Op dit moment is niet duidelijk wanneer de conceptbeschikking met de Lidstaten zal worden gedeeld ten behoeve van het geplande Nitraatcomité op 15 september as.
- Ik zal, nadat de conceptbeschikking met de Lidstaten is gedeeld, en na afstemming met de Europese Commissie, de Eerste en Tweede Kamer informeren over de inhoud van de beschikking en de consequenties, zoals ik in juli aan beide Kamers heb toegezegd.
- Ik ben voornemens deze brief volgende week in de Ministerraad voor te leggen om aansluitend aan de Eerste en Tweede Kamer te sturen.
- Dit zal wel afhankelijk zijn van of we de beschikking van de Europese Commissie hebben ontvangen.
- Inhoudelijk zijn er geen grote aanpassingen met wat ik eerder in de Ministerraad heb gedeeld.
- De consequenties zullen groot en ingrijpend zijn en ik verwacht dat dit maatschappelijk en politiek tot ophef zal leiden.
- Het is de laatste derogatie van de Nitraatrichtlijn voor het plaatsen van onbewerkte dierlijke mest die aan Nederland wordt verleend. Vanaf 2026 zal Nederland geen derogatie meer aanvragen, omdat de EC helder heeft gemaakt dat deze niet meer zal worden verleend.
- Voor het jaar 2022 vindt geen verandering plaats in de hoogte van de derogatienorm (de zogenaamde 250/230).
- De derogatie kent vanaf 2023 een afbouwpad waarbij jaarlijks de hoogte van de stikstofgebruiksnorm voor dierlijke mest naar beneden wordt bijgesteld. Vanaf 1 januari 2026 is er geen derogatie meer en is de gebruiksnorm 170 kg gebruiksnorm stikstof uit dierlijke mest.

- Het afbouwpad dat de EC voorstelt gaat zo snel dat al na 2023 geen substantiële derogatie overblijft.
- De aanwijzing van zogenaamde 'polluted areas' in het kader van eutrofiëring van water (Kaderrichtlijn Water). Voor deze nog aan te wijzen gebieden zal het laagste derogatieregime gelden.
- In alle Natura 2000 gebieden wordt geen derogatie verleend. Vanaf 2024 vindt geen verlening van derogatie meer plaats 'nabij' de Natura 2000 gebieden. Die gebieden moeten nog worden aangewezen.
- Het niet verlenen van derogatie in voor nitraat kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden
- Het nationale mestproductieplafond voor stikstof en fosfaat worden graduele bijgesteld met 10%-reductie in 2025.
- De omvang van de graduele verlaging van de totale bemestingsnorm met 20% in 2025 in de aangewezen 'polluted areas'.
- Het percentage fysieke controles door de NVWA blijft op 5%.
- Op dit moment is nog geen duidelijkheid over:
- De omvang van de generieke bufferstroken langs waterlopen. Hiervoor wordt binnen het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid een voorstel met DG Landbouw voorbereid. De uitkomst hiervan kan worden overgenomen in de conceptderogatiebeschikking.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E
Aan: 5.1.2.E, 5.1.2.E, 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: Geweigerd: Kennismaken en kort bijpraten

Dit gaat niet lukken graag even bellen met het secretariaat.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E

Kabinet Minister-President
Ministerie van Algemene Zaken

Binnenhof 20 | 2513 AA | Den Haag
Postbus 20001 | 2500 EA | Den Haag

T 5.1.2.E
M 5.1.2.E
Mail: 5.1.2.E @minaz.nl <5.1.2.E @minaz.nl> 5.1.2.e @minaz.nl
<5.1.2.E @minaz.nl>

E <http://www.rijksoverheid.nl> <<http://www.rijksoverheid.nl>>

*** In alle gevallen vraagt het ministerie van Algemene Zaken om een geldig legitimatiebewijs te tonen bij binnenkomst. Neem daarom uw legitimatiebewijs mee.***

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>
Verzonden: maandag 12 september 2022 16:34
Aan: 5.1.2.E; 5.1.2.E
CC: 5.1.2.E
Onderwerp: RE: Feitelijke vraag - aanvulling tijdslijn - vandaag naar TK, graag zsm reactie

Mooi!

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>
Datum: maandag 12 sep. 2022 4:27 PM
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>, 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>, 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>
Kopie: 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>
Onderwerp: RE: Feitelijke vraag - aanvulling tijdslijn - vandaag naar TK, graag zsm reactie

Ha 5.1.2.E en 5.1.2.E

Ook nog even geschakeld met 5.1.2.E MP heeft op verschillende momenten (en marge van bijeenkomsten) aandacht gevraagd voor de derogatie. Daarom op onderstaande manier opgelost (zie geel gearceerde zin).

@ 5.1.2.E en 5.1.2.E akkoord zo?

Groet, 5.1.2.E

61

Op welke wijze is uitvoering gegeven aan motie Bisschop, Geurts en Ladders (Kamerstuk 21501-32 nr. 1266) waarin de regering onder andere verzocht werd de Kamer zo veel als mogelijk te informeren over de verschillende stappen en contactmomenten bij de derogatieonderhandelingen met betrekking tot de aanvullende voorwaarden, de opstelling van het ministerie daarbij en de wijze waarop de sector betrokken is geweest? Hoe ziet, in dat kader, de tijdslijn van het afgelopen jaar eruit?

De betreffende motie ziet op de onderhandelingen over de derogatieverlening voor de jaren 2020 en 2021. Ik heb de Tweede Kamer hierover in verband met de vertrouwelijkheid van onderhandelingen tot op heden nog niet geïnformeerd en zal dit zo spoedig mogelijk doen. Ik zal de correspondentie met de Europese Commissie over de derogatieonderhandelingen eveneens zo spoedig met de Tweede Kamer te delen. Ik kan echter hierover nog niet precies aangeven wanneer dit dat zal zijn, omdat hierover ook afstemming met de Europese Commissie nodig is en dit er mogelijk toe kan leiden dat informatie niet verstrekt kan worden.

Ten aanzien van de tijdslijn kan ik de Tweede Kamer het volgende informeren. De gesprekken over verlening van derogatie kunnen niet los worden gezien van de gesprekken met de Europese Commissie over de totstandkoming van het 7^e actieprogramma Nitraatrichtlijn (hierna: 7^e AP) en het addendum daarop. Dit is gelegen in het feit dat een actieprogramma ten grondslag ligt aan verlening van derogatie. In onderstaande tijdslijn zijn de belangrijkste overleggen en contactmomenten van de minister van LNV en het ministerie van LNV met de diensten van de Europese Commissie (hierna: EC) over de besluitvormingsprocedure naar derogatie weergegeven. Bij deze gesprekken is bij bijna alle gesprekken de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de EU (PV-EU) aanwezig geweest als ambtelijke vertegenwoordiging van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. **Gedurende deze periode is er ook op verschillende momenten en bij/en marge van verschillende bijeenkomsten contact geweest tussen de minister-president en de voorzitter van de Europese Commissie** Hierbij dient te

worden opgemerkt dat dit geen uitputtende lijst is. De sector is op gezette tijden op verschillende niveaus geïnformeerd over de stand van zaken ten aanzien van derogatie.

Eerste helft 2021

Begin 2021 heeft een ambtelijk overleg plaatsgevonden tussen de EC en LNV over het traject van het 7^e AP en het traject naar derogatieverlening. Als gevolg van het controversieel verklaard zijn van het mestbeleid door de Kamer in de eerste helft van 2021, was het niet mogelijk in de eerste helft van 2021 inhoudelijke gesprekken te voeren met de EC over de inhoud van het 7^e AP.

In mei 2021 is overleg geweest van de Europees Commissaris voor Milieu met de minister van LNV over de stand van zaken met betrekking tot het 7e AP in verband met de politieke context in Nederland. In juni 2021 is hierover hoogambtelijk contact geweest tussen de EC en LNV.

In de zomer van 2021 zijn ambtelijke contacten tussen de EC en LNV geweest over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van september 2021 ten behoeve van het geven van de eerste presentatie in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening. Op 15 september 2021 heeft Nederland in dit verband de 1e presentatie in het Nitraatcomité gegeven.

Tweede helft 2021

Medio september 2021 heeft ambtelijk overleg tussen de EC en LNV plaatsgevonden over de inhoud van het ontwerp 7e AP. Eind september 2021 heeft de EC gereageerd op het ontwerp 7e AP. In november 2021 hebben diverse ambtelijke contacten plaatsgevonden tussen de EC en LNV. In november 2021 heeft hoogambtelijk overleg plaatsgevonden tussen de EC en LNV over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van 15 december 2021 ten behoeve van het geven van de tweede presentatie in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening. In november 2021 is overleg geweest van de Europees Commissaris voor Milieu met de minister van LNV over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van december 2021. In december 2021 is overleg geweest van Europees Commissaris voor Milieu met de minister van LNV over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van 15 december 2021. [\[BC1\]](#) Nederland heeft in het Nitraatcomité van 15 december 2021 niet de 2e presentatie in het Nitraatcomité gegeven in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening (Kamerstukken II, 33037, nr. 433). In deze periode is ambtelijk contact geweest van de PV-EU met de kabinetten van de Voorzitter van de Europese Commissie, de vicevoorzitter van de Europese Commissie en de Europees Commissaris voor Milieu.

1e kwartaal 2022

In januari 2022 is overleg geweest van de Europees Commissaris voor Milieu met de minister van LNV over de inhoud van het coalitieakkoord in relatie tot het 7e AP en de mogelijkheid van het geven van de 2e presentatie in het Nitraatcomité, zodat derogatie in zicht bleef. In de tweede helft van januari 2022 is hoogambtelijk contact geweest tussen LNV en de EC. In februari heeft ambtelijk overleg plaatsgevonden tussen LNV en de EC over de inhoud van het coalitieakkoord en het addendum op het 7e AP. In februari 2022 hebben ambtelijk contacten tussen de EC en LNV plaatsgevonden over de inhoud van het addendum op het 7e AP. Eind februari 2022 is overleg geweest tussen de Europees Commissaris voor Milieu en de de minister van LNV over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van 17 maart 2022. Nederland heeft in het Nitraatcomité van 17 maart 2022 de 2e presentatie in het Nitraatcomité gegeven in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening. In maart 2022 is ambtelijk overleg geweest tussen LNV en de EC over de inhoud en voorwaarden van een derogatie.

April – 9 september 2022

In de periode april 2022 tot en met juni 2022 hebben ambtelijke overleggen en ambtelijke contacten plaatsgevonden tussen de EC en LNV over de inhoud en voorwaarden van een derogatie. Op 15 juni 2022 heeft Nederland in het Nitraatcomité de 3e presentatie in het Nitraatcomité gegeven in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening.

In juli 2022 zijn hoogambtelijke en ambtelijke overleggen en contacten geweest tussen de EC en LNV over de inhoud en voorwaarden van een derogatie. In juli 2022 heeft overleg plaatsgevonden met de vicevoorzitter van de Europees Commissie en de minister van LNV, en de Europees Commissaris voor Milieu en de minister van LNV. . In augustus en september 2022 hebben ambtelijke contacten plaatsgevonden tussen de EC en LNV. Op 15 september 2022 is stemming in het Nitraatcomité over de conceptderogatiebeschikking voorzien. Op 5 september 2022 (Kamerstukken II, 33037, nr. 450) heeft de minister van LNV de hoofdlijnen van de conceptderogatiebeschikking met het parlement gedeeld.

Van: [redacted]@minbuza.nl]
Verzonden: maandag 12 september 2022 15:25
Aan: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: RE: Feitelijke vraag - aanvulling tijdlijn - vandaag naar TK, graag zsm reactie

Dag [redacted]

Volgens mij is het redelijk volledig. Ik heb alleen een precisering van gesprek MLNV-SINK in december toegevoegd.

Houd er rekening mee wanneer dit naar de Kamer gecommuniceerd wordt dat we binnen onafzienbare tijd een WOB-verzoek krijgen om de gespreksverslagen. We better be prepared.

Groet,

[redacted]

From: [redacted] <[redacted]@minlnv.nl>
Sent: maandag 12 september 2022 14:37
To: '[redacted]' <[redacted]@minaz.nl>; [redacted] <[redacted]@minbuza.nl>
Subject: Feitelijke vraag - aanvulling tijdlijn - vandaag naar TK, graag zsm reactie

Hoi [redacted] en [redacted]

Hierbij de aanpassingen in de tijdlijn.

@ [redacted] ik probeerde je hierover te bellen.

Aanvullingen natuurlijk welkom!

Groet,

[redacted]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

[\[BC1\]](#) Volgens mij klopt dit niet.

Op 12 december heeft MLNV in de marge van de Landbouw- en Visserijraad met Milieucommissaris gesproken over het belang van het agenderen van de presentatie van NL tegen de achtergrond van de verwachte sstikstofaanpak.

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>
Verzonden: dinsdag 13 september 2022 07:43
Aan: '5.1.2.E'; 5.1.2.E; 5.1.2.E
CC: 5.1.2.E
Onderwerp: RE: QenA tijdljn voor debat morgen
Bijlagen: Spreeklijn tijdljn_def 5.1.2.e docx

Ha,

Voor wat betreft de betrokkenheid van de MP iets dichter bij de schriftelijke beantwoording gebleven; zie bijlage.

Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E@minbuza.nl
Verzonden: maandag 12 september 2022 22:32
Aan: 5.1.2.E; 5.1.2.E; 5.1.2.E
CC: 5.1.2.E
Onderwerp: RE: QenA tijdljn voor debat morgen

5.1.2.E

Hierbij een paar tekstsuggesties en een meer inhoudelijke opmerking.

Groet,

5.1.2.E

From: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
Sent: maandag 12 september 2022 18:31
To: 5.1.2.E <5.1.2.E@minaz.nl>; '5.1.2.E' <5.1.2.E@minaz.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>
Cc: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
Subject: QenA tijdljn voor debat morgen

Hoi 5.1.2.E 5.1.2.E en 5.1.2.E

En de QenA over de tijdljn. Opmerkingen en aanvullingen welkom!

Veel dank weer!

5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you

are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

QenA Tijdlijn

- De tijdlijn voor het derogatietraject is onlosmakelijk verbonden loopt samen op met het traject dat is doorlopen om het 7^e actieprogramma Nitraatrichtlijn vast te stellen. Immers voorafgaand aan de gesprekken over de inhoud en voorwaarden van een derogatie was eerst overeenstemming met de Europese Commissie nodig geweest over dit actieprogramma.
- Hierbij moet ook rekening worden gehouden met de besluitvormingsprocedure naar derogatie. Hiervoor zijn vier presentaties in vier achtereenvolgende overleggen van het Nitraatcomité nodig en dit comité vindt elk kwartaal plaats. [drie presentaties door Nederland over de waterkwaliteit, het gevoerde beleid en het nieuwe beleid en één presentatie door de Commissie over de inhoud van de conceptderogatiebeschikking.]
- In de eerste helft van 2021 heeft uw Kamerwas het mestbeleid controversieel verklaard. Hierdoor -en kon inhoudelijk nog niet gesproken worden met de Europese Commissie over de inhoud van het actieprogramma. In de zomer van vorig jaar zijn hierover de ambtelijke gesprekken en contacten met de Europese Commissie gestart, resultierend in de eerste presentatie in het Nitraatcomité van september 2021.-
- Ambtelijk zijn ook vertegenwoordigers van de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de EU aanwezig bij deze gesprekken en ook het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat aanwezig geweest bij deze gesprekken. Als dit niet lukte, dan vond altijd afstemming plaats.
- Bij verschillende gelegenheden is door zowel Minister van LNV met de Europees Commissaris voor Milieu als de Minister-President met de voorzitter van de Europese Commissie en marge van verschillende bijeenkomsten en Raden gesproken over derogatie.

- In de zomer van 2021 is ambtelijk contact geweest met de Europese Commissie ten behoeve van het geven van de eerste presentatie door Nederland in het Nitraatcomité met het oog op derogatie. Nederland heeft in september 2021 de 1e presentatie mogen geven.
- In het najaar van 2021 zijn de ambtelijke gesprekken met de Europese Commissie gevoerd over de inhoud van het 7e actieprogramma om in het Nitraatcomité van december de 2e presentatie te mogen geven.
- Omdat uit de Milieueffect rapportage van het 7e actieprogramma bleek dat de waterkwaliteitsdoelen niet overal behaald zouden worden, heeft Nederland die presentatie niet mogen geven. In deze periode zijn diverse contacten met de Europese Commissie geweest. Ambtelijk vanuit LNV en de Permanente Vertegenwoordiging. En ook ik heb zelf toen een paar keer met de Europees Commissaris voor Milieu gesproken.
- De voormalige minister van LNV heeft afgelopen januari direct kennisgemaakt met de Europees Commissaris voor Milieu. Dit resulteerde in het opstellen van een addendum op het 7^e actieprogramma met een doorvertaling van het Coalitieakkoord ten aanzien van waterkwaliteit, stikstof en klimaat. [Hierbij is aangegeven dat hiermee de doelen voor de waterkwaliteit wel gehaald worden.]
- In de periode tot en met februari 2022 zijn hierover ambtelijk contacten geweest met de Europese Commissie. Ook heeft de voormalige minister van LNV opnieuw gesproken met de Europees Commissaris voor Milieu. Op basis van het addendum op het 7e actieprogramma heeft Nederland in maart de 2e presentatie in het Nitraatcomité mogen geven ten behoeve van derogatieverlening proces.

Met opmerkingen [512E]: Aangeven dat de CIE toen op basis van het in her Coalitieakkoord aangekondigde NPLG en de doorvertaling daarvan in het addendum NL het voordeel van de twijfel heeft gegeven en bereid was te spreken over een transitiederogatie ter ondersteuning van de implementatie van het NPLG. Dit niettegenstaande heft feit dat de waterkwaliteit nog steeds een grote punt van zorg was.

- In de periode april 2022 tot en met juni 2022 hebben ambtelijke overleggen en ambtelijke contacten plaatsgevonden tussen de EC en LNV over de inhoud en voorwaarden van een derogatie.
- Op 15 juni 2022 heeft Nederland in het Nitraatcomité de 3e presentatie in het Nitraatcomité gegeven in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening.
- In juli 2022 zijn hoogambtelijke en ambtelijke overleggen en contacten geweest tussen de EC en LNV over de inhoud en voorwaarden van een derogatie.
- In juli 2022 heeft overleg plaatsgevonden met de vicevoorzitter van de Europees Commissie en de minister van LNV, en de Europees Commissaris voor Milieu en de minister van LNV.
- Zowel in juli 2022 als het afgelopen jaar is er bij en en marge van verschillende bijeenkomsten contact geweest tussen de minister-president en de voorzitter van de Europese Commissie. En de Minister-President heeft contacten gehad met de Voorzitter van de Europese Commissie.
- Na de overleggen in juli Hierna heeft de EC een conceptderogatiebeschikking opgesteld, welke in het komende Nitraatcomité van 15 september 2022 ter stemming voor ligt aan de Lidstaten.

heeft opmaak toegepast: Lettertype: Verdana, 14 pt

Met opmaak: Inspringing: Links: 1,27 cm, Regelfstand: Meerdere 1,08 rg, Geen opsommingstekens of nummering

Met opmaak: Inspringing: Links: 0 cm, Regelfstand: Meerdere 1,15 rg, Met opsommingstekens + Niveau: 2 + Uitgelijnd op: 1,9 cm + Inspringen op: 3,15 cm

Bijlage 2 - Inventarislijst								
Documentnr.	Datum	tijd	Soort document	Onderwerp	Beroordeling	Woo	Afzender	Ontvanger
1	29-6-2022	20:37	E-mail	concept mail proces	Deels openbaar		LNV	LNV
2	30-8-2022	15:23	E-mail	RE volgende wg en terugmelding M lenW ivm regeling EN OPMERKINGEN BIJ BRIEF	Deels openbaar		LNV/lenW	LNV/lenW
2.a	30-8-2022	15:23	Bijlage	5.2. DOMUS-22436067-v10-Proces_Sectorale_Doelen_Stikstof schoon			LNV/lenW	LNV/lenW
3	30-8-2022		E-mail	stukken interdepartementale werkgroep smal derogatie	Deels openbaar		LNV	LNV/lenW/FIN/AZ
3.a	30-8-2022		Bijlage	Verdere uitwerking uitzoekpunten BWO Taskforce 29 augustus (002)	identiek aan doc. 4.a		LNV	LNV/lenW/FIN/AZ
3.b	30-8-2022	16:02	Bijlage	DOMUS-22439736-v7- Conceptbeschikking derogatie van de Nitraatrichtlijn - _30_augustus_2022	identiek aan doc. 4.b		LNV	LNV/lenW/FIN/AZ
4	30-8-2022		E-mail	FW stukken interdepartementale werkgroep smal derogatie	Deels openbaar		LNV	LNV/lenW/FIN/AZ
4.a	30-8-2022		Bijlage	Verdere uitwerking uitzoekpunten BWO Taskforce 29 augustus (002)	Openbaar		LNV	LNV/lenW/FIN/AZ
4.b	30-8-2022	16:04	Bijlage	DOMUS-22439736-v7- Conceptbeschikking derogatie van de Nitraatrichtlijn - _30_augustus_2022	Deels openbaar		LNV	LNV/lenW/FIN/AZ
5	31-8-2022	14:21	E-mail	stukken ter lezing voor minister voorafgaand aan BWO derogatie	Niet openbaar	5.1.2.i en 5.2.1	LNV	LNV
5.a	31-8-2022	14:21	Bijlage	Inhoud en aandachtspunten regeling BWO 31 augustus definitief	Niet openbaar	5.1.2.i en 5.2.1	LNV	LNV
5.b	31-8-2022	14:21	Bijlage	DOMUS-22444891-v9- Stand_van_zaken_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_- _31_augustus_2022_	Niet openbaar	5.1.2.i en 5.2.1	LNV	LNV
6	31-8-2022	15:36	E-mail	stukken DG-SG overleg en BWO	Deels openbaar		LNV	lenW
6.a	31-8-2022	15:36	Bijlage	Inhoud en aandachtspunten regeling BWO 31 augustus definitief	Openbaar		LNV	lenW
6.b	31-8-2022	15:36	Bijlage	DOMUS-22444891-v10- Stand_van_zaken_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_- _31_augustus_2022_	Niet openbaar	5.1.2.i en 5.2.1	LNV	lenW
7	1-9-2022	14:14	E-mail	ter akkoord van MLNV MR-stukken derogatie	Deels openbaar		LNV	LNV
7.a	1-9-2022	14:14	Bijlage	DOMUS-22447803-v6- Stand_van_zaken_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_- _1_september_2020	Niet openbaar	5.1.2.i en 5.2.1	LNV	LNV

7.b	1-9-2022	14:14	Bijlage	notitie MR versie MLNV	Niet openbaar	5.1.2.i en 5.2.1	LNV	LNV
7.c	1-9-2022	14:14	Bijlage	aanbiedingsformulier-ministerraad transitietegemoetkoming	Niet openbaar	5.1.2.i en 5.2.1	LNV	LNV
8	1-9-2022	14:55	E-mail	RE ter akkoord van MLNV MR-stukken derogatie	Deels openbaar		LNV	LNV
8.a	1-9-2022	14:55	Bijlage	aanbiedingsformulier-ministerraad transitietegemoetkoming 1454	Deels openbaar		LNV	LNV
8.b	1-9-2022	14:55	Bijlage	DOMUS-22447803-v6- Stand_van_zaken_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_- _1_september_2020	Deels openbaar		LNV	LNV
8.c	1-9-2022	14:55	Bijlage	notitie MR versie MLNV	Openbaar		LNV	LNV

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: woensdag 29 juni 2022 20:37
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: concept mail proces

Beste collega's,

Zoals jullie bekend is het BWO vanochtend geannuleerd in verband met de afmeldingen van de bewindspersonen. Het lijkt ons goed jullie wel ambtelijk even mee te nemen in het proces en mogelijk te delen met jullie bewindspersonen. Graag splitsen wij het proces op in een korte en middelkorte termijn:

Korte termijn:

- MLNV zal de bewindspersonen die uitgenodigd waren voor het BWO de komende dagen bellen, meenemen in de stand van zaken en kort de dilemma's waar we op dit moment voor staan, met hen bespreken.
- 1 juli: MLNV zal aanstaande vrijdag 1 juli de MR kort meenemen in de stand van zaken. Dat zal op een hoger abstractieniveau zijn dan de belletjes met de meest direct betrokken bewindspersonen maar is wel noodzakelijk gezien het vervolgproces en de spanning die daar op staat.
- 4 en 5 juli: De SG van LNV zal maandag 4 juli en dinsdag 5 juli ter voorbereiding op het politieke gesprek spreken met DG ENVI, de kabinetschef van de Eurocommissaris Sinkevicius en de kabinetschef van de 1e vice-voorzitter Timmermans.
- 6 juli: MLNV zal woensdag 6 juli spreken met Eurocommissaris Sinkevicius.

Middelkorte termijn:

- 6-8 juli: Na het politieke gesprek op woensdag 6 juli zal Nederland, op basis van de ruimte die de EC biedt, zich moeten beraden of NL akkoord kan gaan met de derogatiebeschikking zoals de EC die voorstelt. Dit is afhankelijk van in hoeverre Nederland en EC in de voorbereidende ambtelijke gesprekken en het politieke gesprek bij elkaar kunnen komen.
- 8 juli: In de MR van 8 juli zal MLNV een notitie voorleggen met de uitkomsten van het politieke gesprek en verkennen met het kabinet of NL wel of niet akkoord kan gaan, meewegend de consequenties die een besluit tot het wel of niet akkoord gaan met zich meebrengt. Onderdeel daarvan is ook de afweging of het zinvol is de MP nog in te zetten.
- 8-12 juli: Op basis van deze verkenning zal ofwel een extra stap worden gezet ofwel een besluit worden genomen over het instemmen met het derogatie-voorstel van de EC.
- 12 juli afgerond: Het is van belang dat een evt. stap en het besluit tot instemmen direct op vrijdag 8 juli of uiterlijk maandag 11/dinsdag 12 juli is genomen. Deze druk komt voor uit de interservice-periode die nodig is voorafgaand aan het Nitraatcomite in september. Deze interservice periode dient eigenlijk uiterlijk 1 juli te starten om de deadline van dit Nitraatcomite te halen. Elke dag verder weg van 1 juli betekent een risico dat, zelfs als we tot overeenstemming komen met de EC, de interservice periode niet op tijd is afgerond en de beschikking doorschuift naar het Nitraatcomite van december. Gezien de duidelijkheid die de agrarische sector nodig heeft *PM 5.1.2.E hier geef jij altijd aan dat boeren deze maand iets moeten horen, en nu kan ik er niet meer op komen wat dat was.*
- 13 juli: na besluit over instemming met derogatie zal de Tweede Kamer zsm moeten worden geïnformeerd.

Wij hopen jullie hiermee ook op het proces voldoende te hebben meegenomen.

Hartelijke groet,

PM even kijken wie hem uitstuurt

5.1.2.E

5.1.2.E

Transitieteam Landelijk Gebied en Biograndstoffen

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit |

Directie Plantaardige Argoketens en Voedselkwaliteit

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag

5.1.2.E

| 5.1.2.E

[@minlv.nl](mailto:nl@minlv.nl)

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: dinsdag 30 augustus 2022 15:23
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: RE: volgende wg en terugmelding M lenW ivm regeling EN OPMERKINGEN BIJ BRIEF
Bijlagen: 5.2. DOMUS-22436067-v10-Proces_Sectorale_Doelen_Stikstof schoon.docx

Nee nog nooit gezien maar ik zit hier met 5.1.2.E en die geeft aan dat dat de brief is over de doelen voor de industrie etc. Ze heeft hem me even gestuurd, die vind je bijgevoegd.
 Ik heb de redenatie van DGS wel eens eerder gehoord volgens mij een keer tussen 5.1.2.E en 5.1.2.E maar die wilde daar toen nog even niet aan 😊.

Groetjes

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minlnv.nl>
Verzonden: dinsdag 30 augustus 2022 13:11
Aan: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minlnv.nl>
Onderwerp: FW: volgende wg en terugmelding M lenW ivm regeling EN OPMERKINGEN BIJ BRIEF

Zegt die brief jou iets?

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - 5.1.2.E <5.1.2.E@minienw.nl>
Verzonden: dinsdag 30 augustus 2022 11:54
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - 5.1.2.E <5.1.2.E@minienw.nl>
Onderwerp: RE: volgende wg en terugmelding M lenW ivm regeling EN OPMERKINGEN BIJ BRIEF

Hoi 5.1.2.E en 5.1.2.E

Bij stukken DG overleg zit concept-brief sectordoelen (penvoerder 5.1.2.E).

Verlies van derogatie betekent minder dierlijke mest en dat heeft effect op de emissie van NH3 en NOx vanuit landbouwsector. Lijkt mij goed voor een positieve noot in derogatie-brief en goed om link te vermelden in sector-brief. Kun we daarbij al een schatting doen van relatieve omvang?

Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - 5.1.2.E
Verzonden: dinsdag 30 augustus 2022 10:35
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E) ' <5.1.2.E@minlnv.nl>
Onderwerp: FW: volgende wg en terugmelding M lenW ivm regeling EN OPMERKINGEN BIJ BRIEF

Hoi 5.1.2.E

Hierbij de mail waarmee ik oa koppeling leg met 5.1.2.E/VHR. Verder in de bijlage mijn opmerkingen op de brief (die ik best wel OK vond....)

Gr 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - 5.1.2.E
Verzonden: dinsdag 30 augustus 2022 10:26
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E)' <5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: volgende wg en terugmelding M IenW ivm regeling

Ik zie dat volgende wg vanmiddag is gepland ☺

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - 5.1.2.E
Verzonden: dinsdag 30 augustus 2022 10:24
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E)' <5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - 5.1.2.E <5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E)
<5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) -
5.1.2.E <5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - 5.1.2.E
<5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: volgende wg en terugmelding M IenW ivm regeling

5.1.2.E

Weet je al wanneer de werkgroep weer bijeen komt?

Verder kreeg ik uit de terugmelding van gister van onze minister terug:

- Hoewel het inhoudelijk logischer is de eerste uitwerking van een tegemoetkomingsregeling te koppelen aan de perspectiefbrief, wordt het risico voor onrust te hoog ingeschat en dient dit dus toch in de derogatiebrief te komen (wat jij al aangaf);
- M IenW is sterke voorstander voor de koppeling van een regeling aan maatregelen (met name grasland) en geen tegemoetkoming als inkomenssteun; ik begrijp dat dit aansluit bij ideeën van 5.1.2.E en dat we daarbij ook de doorkijk naar 2032 in ogenschouw nemen.

Grasland staat natuurlijk ook onder druk vanuit de stikstof-depositie, daar moeten we alert op zijn. Anderzijds is grasland ook nodig vanuit de VHR-doelen, met name vanwege weidevogels. Het lijkt mij goed dat jullie dat meenemen om de argumentatie te versterken. Eerste ingang (contact via stikstof-overleg) daarvoor bij LNV is 5.1.2.E

Tot slot, indien gewenst kunnen wij ook een staatsteunspecialist leveren. Onlangs zijn we hier druk mee geweest ihkv het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer.

Groet, 5.1.2.E

5.1.2.E 5.1.2.E | Directoraat-Generaal Water & Bodem | Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat | Rijnstraat 8 | Postbus 20904
| 2500 EX Den Haag | 5.1.2.E | @minienw.nl | t + 5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

> Retouradres Postbus 20401 2500 EC Den Haag

De Tweede Kamer der
Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD Den Haag

Datum
Betreft Proces Sectorale Doelen Stikstof

Geachte Voorzitter,

Het kabinet vindt het van zeer groot belang dat alle sectoren onontkoombaar een evenredige, evenwichtige bijdrage leveren aan het oplossen van de stikstofproblematiek. Diverse maatschappelijke partijen en betrokkenen uit verschillende sectoren, evenals uw Kamer, hebben gevraagd om meer duidelijkheid over de (verwachte) bijdrage aan de depositiereductie die door onder andere de industrie-, energie-, en mobiliteitssector geleverd wordt. Naar aanleiding van de moties Grinwis/Boswijk (Kamerstuk 33576, nr. 305), Van Campen (Kamerstuk 33576, nr. 302), Thijssen (Kamerstuk 35925 XIV, nr. 121) en het verzoek van het lid Eerdmans gedaan tijdens het debat op 5 juli 2022 (uw kenmerk 2022Z14127), informeer ik uw Kamer middels deze brief over het proces om tot sectorale stikstofdoelen te komen en de indicatoren die het kabinet verder uitwerkt om de evenredigheid van de aanpak te borgen. Hiermee geef ik tevens invulling aan mijn toezegging aan het lid Klaver tijdens het debat van 23 juni jl. om de Kamer voor Prinsjesdag te informeren over de voortgang op dit dossier.

Het kabinet kiest ervoor om in alle sectoren te sturen op een integrale aanpak. Voor de zomer is met de publicatie van de startnota NPLG (Nationaal Programma Landelijk Gebied) een belangrijke stap gezet in het richting geven aan de transitie van het landelijk gebied. In het NPLG zijn richtinggevende doelen meegegeven voor NH3 en wordt tegelijk integraal invulling gegeven aan de natuur-, klimaat- en wateropgaven vanuit de landbouw. Voor sectoren zoals industrie en mobiliteit vormt de opgave vanuit klimaat (energiebesparing en terugdringen CO2-uitstoot) en luchtkwaliteit (o.a. fijnstof) de aanvliegroute voor een integrale benadering. Dit sluit aan bij de stappen die er al in de sectoren mobiliteit en industrie gezet zijn om te verduurzamen. De aanpak die het kabinet in dit kader voor deze sectoren vastgesteld heeft en vaststelt,¹ wordt onder andere met behulp van de Klimaat- en Energieverkenning (KEV) en Emissieramingen Luchtverontreinigende Stoffen 2022 vertaald naar sectordoelen voor NOx-uitstoot.

Om er zeker van te zijn dat dit ook tot een evenredige en evenwichtige bijdrage van deze sectoren leidt, gebruikt het kabinet een afwegingskader waarin de

¹ [Kabinetsaanpak Klimaatbeleid | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

Programma DG Stikstof

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

Behandeld door

5.1.2.E

T 5.1.2.E

5.1.2.E @minInv.nl

Ons kenmerk

DGS / 22436067

Uw kenmerk

Bijlage(n)

belasting op Natura 2000-gebieden, kosten(effectiviteit), stikstofreductiepotentieel en integraliteit worden gewogen. Op basis van deze beoordeling besluit het kabinet of er ook daadwerkelijk voldoende reductie plaats vindt of dat aanvullende reductie en/of maatregelen in deze sectoren nodig is. Begin 2023 komt het kabinet dan met indicatieve NOx-emissiedoelen voor onder andere de sectoren industrie (en energie) en mobiliteit (waaronder wegverkeer, scheepvaart en luchtvaart). Deze doelen zullen vervolgens, tegelijkertijd met de regionale doelen voor NH₃, op 1 juli 2023 definitief worden vastgesteld.

Proces en methodiek vaststellen sectordoelen: KEV 2022

Om tot evenwichtige doelen voor NOx te komen is het noodzakelijk om scherp in beeld te krijgen wat tot aan 2030 het totaaleffect is van de maatregelen en ontwikkelingen binnen de sectoren. De KEV en Emissieramingen Luchtverontreinigende Stoffen 2022 vormen de basis voor het stellen van de sectordoelen NOx. Deze rapporten geven per sector inzicht in het verwachte percentage waarmee de NOx-emissies over de periode 2018-2030 zullen afnemen.

Daarbij worden de emissie-effecten berekend van de diverse maatregelen uit het Beleidsprogramma Klimaat en Energie, het Schone Luchtakkoord en de bronmaatregelen stikstof. Dit is gebaseerd op vastgesteld en voorgenomen beleid vanuit de domeinen klimaat, stikstof en luchtkwaliteit dat op 1 mei 2022 medegedeeld/openbaar was en concreet genoeg uitgewerkt was, evenals op zogeheten autonome ontwikkelingen. In aanvulling op de ramingen kijkt het PBL ook naar geagendeerd beleid. Dit zijn beleidsplannen die nog onvoldoende concreet waren uitgewerkt om door te kunnen rekenen op toekomstige effecten. Deze geven een beeld weer van de bijdrage die ze aan de resterende opgaven voor 2030 kunnen leveren.² In samenwerking met het RIVM wordt deze reductie vervolgens ruimtelijk vertaald naar depositie op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. Hiermee kan ook de potentiële impact op natuurkwaliteit worden meegewogen.³

Met de uitkomsten van de KEV 2022 en de door het RIVM berekende depositie-effecten zal het kabinet vervolgens begin 2023 besluiten of de reductiepercentages vanuit de verschillende sectoren tot een evenredige en evenwichtige verdeling van de totale stikstofopgave leiden of dat daartoe aanscherping, aanvullende (stikstof)maatregelen en/of middelen nodig zijn conform motie van het lid Van Campen (Kamerstuk 33576, nr. 302). Met het vaststellen van de indicatieve sectordoelen kan ook bepaald worden of de richtinggevende emissiereductiedoelen NH₃ bijgesteld moeten worden.

Proces en methodiek: afwegingskader evenredigheid

---

² PBL geeft echter ook aan dat voor het (geagendeerd) beleid een significante onzekerheidsmarge meegenomen moet worden omdat de uitwerking voor PBL moeilijk is te voorspellen. Daarmee zal rekening worden gehouden bij de verdere analyse van de KEV 2022 voor het opstellen van de indicatieve sectordoelen.

³ Ter referentie: volgens de KEV 2020 (o.b.v. van de informatie tot 1 mei 2020) daalt de uitstoot van stikstofoxiden – volgens de Europese definitie – tussen 2018 en 2030 naar verwachting met 38 procent (bandbreedte 31-45 procent). Volgens de nationale definitie is de daling 29 procent (bandbreedte 21-36 procent).

Het kabinet hanteert het volgende afwegingskader, om zeker te stellen dat er een evenredige, evenwichtige bijdrage door alle sectoren geleverd wordt. Het gaat om de volgende indicatoren:

Ons kenmerk
DGS / 22436067

- Kosten(effectiviteit) en reductiepotentieel: de economische en maatschappelijke kosten om een extra eenheid stikstof te reduceren ten opzichte van de verwachte en voorgenomen reductie (zoals volgend uit het beleidsprogramma Klimaat, Schone Lucht Akkoord, structurele aanpak stikstof en autonome ontwikkelingen). Het kabinet houdt daarbij ook rekening met het verspreidingsgedrag van NOx en NH3 en de relatie tussen emissie en depositie. De depositiepatronen van NH3 en NOx verschillen namelijk sterk, evenals de emissiekenmerken per sector, zoals de nabijheid van Natura 2000-gebieden en emissiehoogte. Dat betekent bijvoorbeeld dat de emissiereductie van een ton NH3 op grondniveau nabij Natura 2000 van grotere invloed op de depositie kan zijn dan de emissiereductie van een ton NOx of zelfs NH3 uit een hoge schoorsteen van een grote industriële uitstoter in een van de grote industrieclusters;
- Integraliteit: de wijze waarop doelen en maatregelen voor stikstof ook (positief dan wel negatief) effect hebben op opgaven voor klimaat en luchtkwaliteit en vice versa. Het kabinet zet in op integraliteit, waarbij de omvang en onderlinge afhankelijkheid van opgaven wordt onderkend om het draagvlak en effectiviteit van te nemen maatregelen te vergroten. Zo hebben de maatregelen die het kabinet (generiek) treft in het kader van het Beleidsprogramma Klimaat en Energie en het Schone Lucht Akkoord doorgaans een win-win-effect met de stikstofaanpak;⁴
- Proportionaliteit van doelen en maatregelen in verhouding tot de depositiebijdrage van een sector op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. Berekeningen van het RIVM laten bijvoorbeeld zien dat de depositie op Natura 2000-gebieden afkomstig van NOx-emissies uit sectoren mobiliteit en industrie in Nederland beperkt is. Het aandeel vanuit industrie was in 2018 ca. 2%, ca. 11% vanuit mobiliteit (inclusief scheep- en luchtvaart). Vanuit de landbouw bedroeg dit ca. 44%. Consumenten zorgden voor ca. 4% van het totaal. Van alleen de NOx-uitstoot in Nederland is volgens de nationale definitie op Nederlands grondgebied ongeveer 70% afkomstig van verkeer en vervoer en ca. 14% van de industrie- en energiesector. Ongeveer 12% van de NOx-emissies komen voort uit de landbouw.⁵

Bij het vaststellen van de indicatieve doelen begin 2023 zal ik dit afwegingskader hanteren, om te bepalen of de bijdrage van de sectoren zoals volgt uit de KEV, in voldoende mate leidt tot een evenredige bijdrage van alle sectoren, of dat dit een intensivering van de aanpak vraagt. Het kabinet beseft daarbij dat evenredigheid geen objectief of perfect meetbaar begrip is, maar dat deze indicatoren wel de uitlegbaarheid van de aanpak kunnen vergroten. Het doel van dit afwegingskader is dan ook de verdeling in de juiste context te plaatsen om het draagvlak voor de gekozen maatregelen per sector te versterken.

⁴ Zo draagt elektrificatie van verwarmingsprocessen in de industrie en van aandrijftechnieken in de mobiliteit bij aan CO2- en NOx-emissiereductie.

⁵ Cijfers 2018, o.b.v. Emissieramingen Luchtverontreinigende Stoffen 2020.

Begin 2023 volgt eveneens een exactere afbakening en indeling van de sectoren waarvoor doelen gesteld worden. Het gaat daarbij onder meer om het maken van een afweging over het al dan niet stellen van doelen voor sub-sectoren binnen de mobiliteit (zoals wegverkeer en luchtvaart) of de aggregatie van de sectoren industrie en energie. Het kabinet kijkt bij die afweging naar de mate van stuurbaarheid om tot reductie te komen, de mogelijkheden voor monitoring en bijsturing en een gelijkwaardige methodiek als die voor de richtinggevende doelen NH3 is gehanteerd.

Waar piekbelasters (NOx en NH3) een grote stikstofdepositie veroorzaken op specifieke Natura 2000-gebieden zal mogelijk ook gebiedsgericht maatwerk in onder andere de industrie nodig zijn. Conform de motie Van Campen (Kamerstuk 3576, nr. 302) wordt onderzocht welke bedrijven grote veroorzakers zijn van NOx- en NH3-depositie in Natura 2000-gebieden. Provincies hebben hier als bevoegd gezag ook een rol in, bijvoorbeeld via het gebiedsproces. Zoals toegezegd in het stikstofdebat van 23 juni jl. zal ik samen met de minister van EZK en staatssecretaris van IenW dit nader onderzoeken. Ik ben voornemens hierover bij het publiceren van de indicatieve sectorale doelen met meer informatie te komen.

Perspectief mobiliteit en industrie in relatie tot klimaat en luchtkwaliteit

Het kabinet is zich ervan bewust dat voor mobiliteit en industrie de forse opgaven op klimaat en luchtkwaliteit vaak leidend zijn in de verduurzaming van de sector. Inzet op deze sporen heeft vervolgens ook (significante) reductie van NOx tot gevolg - net als andersom. Het kabinet wil daarom meewegen dat via deze sporen effectief grote stappen worden gezet. In het Beleidsprogramma Klimaat en Energie is voor mobiliteit onder meer vastgelegd dat alle nieuwe personenauto's die in 2030 op de markt komen 100% elektrisch moeten zijn. Daarnaast leiden fiscale maatregelen, zoals de vrachtwagenheffing en betalen naar gebruik voor automobilititeit, naar verwachting ook tot minder stikstofuitstoot. Het besluit om het maximale aantal vliegtuigbewegingen op Schiphol te verlagen van 500.000 tot 440.000 per jaar draagt bij aan de reductie van stikstofuitstoot vanuit de luchtvaart.⁶ Het kabinet werkt uiteindelijk toe naar een mobiliteitssector zonder uitstoot in 2050.

De NOx-emissies vanuit de sector industrie en energie zijn sinds 1990 ook fors gedaald, grotendeels door Europese wetgeving die een vergunningsmethodiek vereist aan de hand van Best Beschikbare Techniek (BBT)-voorschriften. Voor de industrie heeft het kabinet ingezet op onder andere de aanscherping van die methodiek.⁷ Aanvullend brengt het kabinet de stikstofeffecten in kaart van de verduurzamingsplannen binnen de maatwerkaanpak van de 10 tot 20 bedrijven met de grootste CO2-uitstoot (Kamerstuk 29826, nr. 135). Dit houdt in dat per bedrijf wordt gezien wat er mogelijk is ten aanzien van de stikstofaanpak. Ook ondersteunt de in juni opengestelde VEKI-regeling vrijwillige maatregelen ter verduurzaming van de industrie en daarmee reductie van stikstofuitstoot.

⁶ Het vliegverkeer van en naar Nederlandse luchthavens tot een hoogte van 3.000 voet draagt gemiddeld 0,1% bij aan de gemiddelde stikstofdeposities in Nederland.

⁷ Verwijzen PM

Maatregelen zoals de CO₂-heffing voor de industrie leiden naar verwachting eveneens tot een aanzienlijke stikstofreductie. Kabinet en internationale gremia zoals de EU scherpens bovendien relevante emissienormen voor industrie, scheepvaart en wegverkeer steeds verder aan. Een voorbeeld hiervan is de verlaging van de industriële NH₃-emissienorm van 30 naar 5mg/Nm³.

Betrokkenheid maatschappelijke partijen en sectoren

Het kabinet heeft de ambitie om de verschillende partijen actief te betrekken bij de uitwerking van sectordoelen. Daarbij sluit ik zo veel mogelijk aan op bestaande contacten en afspraken met belanghebbenden vanuit verschillende dossiers zoals het Maatschappelijke Platform Landelijke Gebied en Stikstof. Ik doe dit in samenwerking met de ministeries BZK, EZK en IenW.

Christianne van der Wal-Zeggelink
Minister voor Natuur en Stikstof

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: dinsdag 30 augustus 2022 16:02
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E is); 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E
 (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E
 (5.1.2.E); ' 5.1.2.E @minfin.nl'; ' 5.1.2.E @minienw.nl'; 5.1.2.E
 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); ' 5.1.2.E @minaz.nl';
 ' 5.1.2.E @minienw.nl'
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: stukken interdepartementale werkgroep smal derogatie
Bijlagen: Verdere uitwerking uitzoekpunten BWO Taskforce 29 augustus (002).docx;
 DOMUS-22439736-v7-
 Conceptbeschikking_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_-
 _30_augustus_2022.DOCX

Dag allen,

Voor de werkgroep nu vinden jullie de stukken die we graag willen bespreken.

Hartelijke groet,

5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E

Transitieteam Landelijk Gebied en Biograndstoffen

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit |

Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag

5.1.2.E

| 5.1.2.E

@minlnv.nl

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: dinsdag 30 augustus 2022 16:04
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: FW: stukken interdepartementale werkgroep smal derogatie
Bijlagen: Verdere uitwerking uitzoekpunten BWO Taskforce 29 augustus (002).docx;
 DOMUS-22439736-v7-
 Conceptbeschikking_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_-
 _30_augustus_2022.DOCX

Hi 5.1.2.E

Dit zijn de stukken die nu in ieder geval voorliggen in de werkgroep en vervolgens in SG/DG-overleg en BWO. Fijn dat je straks aansluit.

Groeten,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: dinsdag 30 augustus 2022 16:02
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>;
 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E)
 <5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E)
 <5.1.2.E @minInv.nl>; ' 5.1.2.E @minfin.nl' <5.1.2.E @minfin.nl>;
 ' 5.1.2.E @minienw.nl' <5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E)
 <5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>; ' 5.1.2.E @minaz.nl'
 <5.1.2.E @minaz.nl>; ' 5.1.2.E @minienw.nl' <5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>
Onderwerp: stukken interdepartementale werkgroep smal derogatie

Dag allen,

Voor de werkgroep nu vinden jullie de stukken die we graag willen bespreken.

Hartelijke groet,
5.1.2.E

 5.1.2.E |
 5.1.2.E | *Transitieteam Landelijk Gebied en Biograndstoffen*
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit |
 Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit
 Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
 5.1.2.E | 5.1.2.E | [@minInv.nl](mailto:5.1.2.E@minInv.nl)

Verdere uitwerking uitzoekpunten BWO Taskforce 29 augustus***Aanleiding***

In het BWO van maandag 29 augustus heeft de Taskforce gevraagd de volgende punten verder uit te werken:

1. Uitzoeken gevolgen voor varkenshouderij;
2. Mogelijkheden binnen de de-minimis regeling;
3. Financiële onderbouwing en dekking, met het oog op de augustus besluitvorming.
4. Timing en tone of voice, met de boerensector als uitgangspunt.
5. Tijdpad regeling in relatie tot transitie landelijk gebied

Hieronder vindt u de huidige stand van deze uitwerking.

1. Varkenshouderij Effect derogatieverlies op varkensbedrijven

De mestmarkt zal zich door het afbouwen van derogatie opnieuw moeten zetten. Met name in 2025 en 2026 (met verlagen naar 200 en 190 kg stikstof per ha in 2025 en naar 170 kg per ha in 2026) kan doordat er meer melkveemest op de mestmarkt komt een negatief effect worden verwacht op de mestafzetprijzen. Het is nog afwachten in hoeverre de opkoopregeling juist een verlichting kan geven en in welke mate op de mestmarkt. Een inschatting vanuit ons en expert van de WUR is dat de mestafzetprijzen voor de varkenshouderij kunnen oplopen tot de prijzen als die er waren in 2018. Na 2018 is de mestafzetprijs gedaald doordat het aantal dieren is afgenomen en de hoge kunstmestprijzen op dit moment. Dat betekent mogelijk 20% stijging van 50.000 euro gemiddeld per bedrijf op dit moment naar (maximaal) 60.000 euro. Er waren 3400 gespecialiseerde varkensbedrijven in Nederland in 2021. De totale omvang van een eventuele tegemoetkoming voor varkensbedrijven komt daarmee op 34.000.000.

2. Nader inzicht in de groep melkveehouders en onderbouwing financiële claim**3. Nadere uitleg de-minimis**

- De mogelijkheden voor een regeling zijn bekeken en getoetst aan de staatssteunkaders
- Een regeling op basis van de de minimis verordening landbouw lijkt de enige haalbare mogelijkheid.
- Het maximale subsidiebedrag per landbouwonderneming is € 20.000 over een periode van drie belastingjaren. Het nationale plafond is € 352.512.625. Het gaat hierbij expliciet om subsidie van regelingen voor landbouw die op basis van de de-minimus worden verleend. Dus niet om regelingen op andere sectoren of subsidieregelingen die op een andere basis dan de-minimus zijn verleend. Binnen dit plafond lijkt voldoende ruimte, omdat binnen de de-minimus landbouwregeling slechts een zeer beperkt aantal regelingen de ruimte hebben gebruikt.
- Een landbouwonderneming zal bij de aanvraag om de minimis steun moeten verklaren of er sprake is van eerder ontvangen de minimis steun of andere steun voor dezelfde in aanmerking komende kosten. Voor zover een landbouwonderneming op basis van de algemene de minimisverordening of de visserij de minimisverordening de minimis steun heeft ontvangen (kan alleen aan de orde zijn voor andere economische activiteiten dan de primaire productie van landbouwproducten), moet die dus ook worden opgegeven. Die andere de minimissteun mag met de landbouw de minimis steun worden gecumuleerd zolang het hoogste steunbedrag (€200.000 voor algemene de minimis steun en € 30.000 voor visserij de minimissteun) niet wordt overschreden én - bijvoorbeeld via een scheiding van activiteiten of een uitsplitsing van kosten -

is gewaarborgd dat die andere de minimis steun niet ten goede komt aan de primaire productie van landbouwproducten.

4. Timing en tone of voice, met de boerensector als uitgangspunt

Bijgevoegd vindt u een volgende versie van de Kamerbrief over de conceptbeschikking derogatie.

5. Tijdpad regeling (tot 31-12-2025) in relatie tot transitie landelijk gebied (2030)

De voorziene regeling kent een tijdpad voor de periode van de afbouw van de derogatie zoals voorzien in derogatiebeschikking (2022-2025). In het BWO is gesteld dat dit een harde knip betekent voor 2026 en verder. Daarbij is de vraag gesteld of een solistische aanpak zonder een relatie te leggen met de gebiedsgerichte aanpak wel uit te leggen is. De onderbouwing voor de regeling wordt gezocht in het behoud van de derogatieaanvragen vanwege het behoud van het graslandareaal onder derogatiedeelnemers (voorwaarde 80% grasland i.v.m. waterkwaliteit). Er kan overwogen om na afloop van de nu beoogde beperkte tegemoetkomingsregeling vanaf 2025/2026 een vrijwillige graslandregeling te maken waarmee melkveehouders worden gestimuleerd om areaal (blijvend) grasland te behouden. Deze regeling zou een zachte overgang kunnen faciliteren richting de transitie naar de doelen NPLG in 2030 en de wettelijke verankering grondgebonden melkveehouderij (waarbij aandeel grasland wettelijk verankerd wordt).

6. Gevolgen overige maatregelen uit derogatiebeschikking

De concept derogatiebeschikking bevat -naast het afbouwpad- ook andere bepalingen die voor telers van gewassen, met name akkerbouwers en melkveehouders, zal leiden tot opbrengstderiving en daarmee inkomensdaling, te weten een vermindering van de N-totaal norm voor in 'vervuilde gebieden' met 20%, en het aanwijzen van brede beekdalen en bufferstroken (nog geen inschatting). Deze zijn terug te vinden in Bijlage 1 bij de brief. Deze vallen buiten de scope van de regeling zoals nu voorzien.

De verlaging van de N-totaal norm voor vervuilde gebieden moet ingevoerd worden per 2025, en de EC wil dat in ieder geval voor zand- en lössgronden (ongeveer 40 % van Nederland). Een verlaging van de stikstofgift met 20% betekent naar schatting een daling van de opbrengst met 5%, dit betekent 100 euro minder per hectare minder opbrengsten voor gewassen als gras, mais en granen, en 500 euro minder voor poot aardappelen, en minder opbrengsten voor consumptieaardappelen, suikerbieten en uien daar tussen in. Voor zand zuid gaat het om ongeveer 515.000 hectare waarvan 375.000 gras, mais of granen (lager saldo dan consumptieaardappelen, suikerbieten, uien).

Daarnaast gaat het bij de ha beekdalen om een nog forsere verlaging van de opbrengen naar natuurlijk grasland, naar 350 euro per hectare; wel gaat dit om veel minder hectares. Indien deze grond niet aangekocht wordt en afgewaardeerd wordt, gaat het om een inkomensderiving van 800 à 8000 euro per hectare voor de boer. Afhankelijk van de breedte van het beekdal (100m of 250 meter) en de breedte van de selectie van beekdalen, gaat het om ongeveer 8000 à 80.000 hectare.

7. Dekking financiële middelen ter politieke besluitvorming

1. Dekken uit het Transitiefonds
2. Meenemen in de augustusbesluitvorming koopkrachtpakket
3. Dekken uit aanvullende post die gereserveerd is voor LNV
4. Andere dekkingsbron?

4.b

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Datum

Betreft Conceptbeschikking derogatie van de Nitraatrichtlijn - 30 augustus
2022

Geachte Voorzitter,

Meststoffen zijn cruciaal voor de groei van gewassen. Zonder goede toepassing van meststoffen kan de landbouw in Nederland niet de hoeveelheid en goede kwaliteit landbouwproducten leveren zoals zij nu doet. De productie en het gebruik van meststoffen in de landbouw heeft echter ook bijeffecten. In Nederland gaat het dan met name om het voorkomen dat er te véél meststoffen in onze leefomgeving terecht komen. Vermesting van het milieu kan een bedreiging vormen voor ons drinkwater en kan bijdragen aan achteruitgang van de natuurlijke biodiversiteit. Sinds de jaren '90 is in Europees verband de Nitraatrichtlijn de basis voor het Nederlandse mestbeleid. De Nitraatrichtlijn kent de mogelijkheid van een derogatie waardoor onder voorwaarden op grasland meer dierlijke mest kan worden toegepast. Nederland maakt hiervan sinds 2006 gebruik en het belang van de derogatie is dan ook groot voor de gehele agrarische sector.

In de afgelopen decennia zijn door alle betrokkenen grote stappen gezet om de waterkwaliteit te verbeteren. Op diverse momenten is Nederland echter ook over milieugrenzen heen gegaan waardoor het nodig is geweest aanvullende maatregelen te nemen, met soms forse pijnlijke ingrepen. Ik ben me er van bewust dat de gevolgen hiervan nog steeds bij veel boerengezinnen leven.

Om verder van de milieugrenzen af te opereren en de landbouw en natuur beter met elkaar in balans te brengen heeft het kabinet er voor gekozen fors te investeren in een duurzame landbouw en in een robuust natuurareaal. In het Coalitieakkoord is daarom voorzien in een gebiedsgerichte integrale aanpak die tot doel geeft om de natuur, klimaat en water in Nederland in goede staat te brengen, gericht op de verscheidenheid aan gebieden, en te werken aan een duidelijk en goed toekomstperspectief voor boeren. Door middel van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (hierna: NPLG) wordt hieraan uitvoering gegeven. Dit heeft de afgelopen maanden tot onrust en protesten binnen en buiten de agrarische sector geleid.

Dat brengt mij op het mestbeleid en de derogatie van de Nitraatrichtlijn.¹

¹ In Bijlage 2 is een weergave van de voorwaarden in en aanvullende maatregelen bij de aan Nederland verleende derogatiebeschikkingen sinds 2006 opgenomen.

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/Inv

Behandeld door
5.1.2.E

T 5.1.2.E
5.1.2.E @minInv.nl

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22439736

Uw kenmerk

Bijlage(n)

Het mestbeleid voor de periode 2022-2025 is vastgelegd in het 7^e actieprogramma Nitraatrichtlijn (hierna: 7^e AP) en op 25 februari 2022 (PM) heb ik de Tweede Kamer geïnformeerd over de doorvertaling van het Coalitieakkoord in het addendum op het 7^e AP om te voldoen aan de verplichtingen van de Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water voor zover het de landbouw betreft. Het 7^e AP en het addendum vormen daarmee de basis voor verlening van derogatie van de Nitraatrichtlijn voor de periode 2022-2025. Met deze brief informeer ik de Tweede Kamer over de uitkomsten van de onderhandelingen met de Europese Commissie (hierna: EC) over de inhoud en voorwaarden van een derogatie van de Nitraatrichtlijn aan Nederland voor de periode 2022-2025.

In de afgelopen maanden heb ik de Tweede Kamer met regelmaat geïnformeerd over het proces in de besluitvormingsprocedure van derogatieverlening door de Europese Commissie (hierna: EC). De verslechterende waterkwaliteit en de milieupgave in den brede in Nederland worden door de EC in haar afweging betrokken. De EC beziet deze verlening van derogatie daarnaast in de bredere Europese context van de Green Deal en doelstellingen van de van Boer tot Bord strategie waaronder de vermindering van nutriëntenverliezen in 2030 met 50% leidend tot een afname van 20% van de toepassing van meststoffen. Ik heb de Tweede Kamer diverse keren laten weten dat de gesprekken met de EC moeizaam verlopen en dat de EC deze derogatieverlening uitdrukkelijk in het licht plaatst van de transitie van de landbouw en de impact daarvan op het landelijk gebied door het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Dit heeft geleid tot een significant andere beschikking dan eerder (o.a. Kamerstukken II, 33037, 446).

Mijn inzet is altijd geweest ondernemers rechtszekerheid voor een langere periode te kunnen bieden. Mede om deze reden is de looptijd van de conceptbeschikking langer dan de vorige, namelijk vier jaar, te weten van 2022 tot en met 2025. Daar tegenover staat dat de conceptbeschikking voor 2022 tot en met 2025 de laatste derogatie voor graasdiermest zal zijn die aan Nederland zal worden verleend. Vanaf 2026 is de stikstofgebruiksnorm uit dierlijke mest 170 kg per hectare. De conceptbeschikking voorziet daarbij vanaf 2023 in een stapsgewijze, jaarlijkse afbouw van de omvang van de extra plaatsingsruimte voor graasdiermest bovenop de norm van 170 kg stikstof per hectare en stelt aanvullende voorwaarden. De hoogte van de derogatie is de komende jaren als volgt:

	Hoogte derogatienorm in door nutriënten verontreinigde gebieden	Hoogte derogatienorm overige gebieden
2022	230 kg/N/ha ²	250 kg/N/ha
2023	220 kg/N/ha	240 kg/N/ha
2024	210 kg/N/ha	230 kg/N/ha
2025	190 kg/N/ha	200 kg/N/ha
2026	Geen derogatie	Geen derogatie

² In 2022 gaat het om het centrale en zuidelijke zandgebied en in het lössgebied overeenkomstig de voorgaande aan Nederland verleende derogatiebeschikkingen

De EC heeft stevige aanvullende voorwaarden opgenomen in de conceptderogatiebeschikking om te borgen dat de geïntegreerde gebiedsgerichte aanpak ook daadwerkelijk tot resultaat leidt en dat hiermee doelbereik voor de waterkwaliteitsopgave tijdig zal worden gerealiseerd. Van belang daarnaast dat deze conceptbeschikking, meer dan eerdere beschikkingen, voorwaarden bevat die gelden voor de Nederlandse landbouw als geheel. Sommige van deze voorwaarden gelden dus ook voor boeren die niet deelnemen aan de derogatie. De voorwaarden uit de conceptderogatiebeschikking zijn opgenomen in Bijlage 1.

Kunstmestvervanging uit dierlijke mest

De afgelopen jaren heeft Nederland zich zeer actief ingezet voor het mogelijk maken van vervanging van kunstmest door hoogwaardige producten uit dierlijke mest binnen de Nitraatrichtlijn. Nederland heeft in april 2022 een aanvraag voor een landen-specifieke oplossing voor het gebruik van deze producten boven de gebruiksnorm dierlijke mest ingediend bij de EC, mede naar aanleiding van de motie Van der Plas, Bisschop en Boswijk (Kamerstukken 21501-32, nr. 1403). Dit maakte deel uit van de onderhandelingen met de EC over de derogatie voor graasdiermest. De EC heeft deze aanvraag nu niet in behandeling willen nemen en beschouwt kunstmestvervanging als een separaat traject. Ik blijf mij intensief inzetten voor kunstmestvervanging door dierlijke mest in Europees verband en ook met andere lidstaten.

Transitieregeling

Ik ben mij er zeer van bewust dat de generieke voorwaarden, het geleidelijke afbouwpad en het verlies van derogatie vanaf 2026 aanmerkelijke gevolgen hebben voor de agrarische sector. Voor zowel de derogatiebedrijven als niet-derogatiebedrijven zal deze conceptderogatiebeschikking een grote impact inhouden.

PM

Ik kan mij voorstellen dat boeren veel vragen hebben naar aanleiding van deze brief. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (hierna: RVO) zal onder andere via de website (www.rvo.nl) ondernemers informeren over de inhoud van deze regeling en de wijze waarop ondernemers gebruik kunnen maken van de derogatie in 2022 en de komende jaren. Ondernemers met vragen over deze conceptbeschikking kunnen ook terecht bij RVO via het telefoonnummer 088 – 042 42 42.

Vervolg

De procedure om tot een nieuwe beschikking te komen, is nog niet afgerond. De EC dient hiertoe de conceptderogatiebeschikking aan Nederland in het geplande Nitraatcomité op 15 september 2022 te agenderen. De lidstaten zullen dan in het comité een positief dan wel negatief advies over het voorstel van de EC geven om de conceptderogatiebeschikking aan Nederland te verstrekken. Het spreekt zich daarbij uit met een gekwalificeerde meerderheid van stemmen. Bij een positief advies stelt de EC de derogatiebeschikking vast. Hierover zal ik de Tweede Kamer vervolgens informeren. Bij een negatief advies van het Nitraatcomité zal ik de Tweede Kamer informeren over het proces dat dan gevolgd zal worden.

Tot slot

Mijn inzet is er steeds op gericht geweest derogatie verleend te krijgen. Ik heb in mijn brief van 25 februari 2022 reeds aangegeven dat Nederland met het 7e AP en het addendum de waterkwaliteitsdoelen tijdig zal realiseren. Deze conceptderogatiebeschikking biedt daarbij een stevige waarborg voor een tijdige realisatie van de waterkwaliteitsdoelen. Ik ben me er zeer van bewust dat deze uitkomst grote impact zal hebben in de agrarische sector en voor individuele bedrijven, met name na afloop van deze derogatiebeschikking in 2026.

De gevolgen van deze uitkomst kunnen niet los worden gezien van de transitie naar een duurzame en krachtige landbouwsector via het NPLG en het perspectief voor de toekomst van de landbouw. In Bijlage 3 zijn de diverse trajecten die hiermee direct of indirect verband houden opgenomen.

Deze uitkomst verhoogt de (tijds)druk op het nemen van maatregelen die in het kader van de opgaven rond klimaat, water en natuur nodig zijn. Het kabinet en provincies ondersteunen de betrokkenen bij deze transitie in de landbouw en het landelijk gebied. In het NPLG zal nader in worden gegaan hoe de afbouw van de derogatie mogelijk tot andere ruimtelijke keuzes leidt en wat het effect is op het halen van de doelen. In oktober 2022 informeer ik u hier nader over. Ik zal de gevolgen uitdrukkelijk meenemen in mijn schets van de toekomst van de landbouw en het toekomstperspectief van de boeren, waarover ik de Tweede Kamer in september zal informeren.

Henk Staghouwer
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Bijlage 1 - Inhoud van de conceptderogatiebeschikking 2022-2025

In aanvulling op het afbouwpad zijn de volgende voorwaarden opgenomen in de conceptderogatiebeschikking.

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22439736

Generieke voorwaarden conceptbeschikking

Geen derogatieverlening in specifieke gebieden

Vanaf **PM** is het niet meer mogelijk dat bedrijven in grondwaterbeschermingsgebieden en in Natura-2000 gebieden een derogatievergunning aanvragen. Vanaf 2024 kan dit ook gelden voor bedrijven in een zone rondom Natura-2000 gebieden. De aanwijzing van deze zone dient nog te worden vastgesteld waarbij het NPLG leidend is. Bij het aanwijzen van overgangsgebieden rondom Natura-2000 gebieden zal het wel of niet toekennen van derogatie daarbij als instrument kunnen dienen.

Met de bestuursovereenkomst grondwaterbeschermingsgebieden is met het 6^e actieprogramma Nitraatrichtlijn ingezet om uiterlijk in 2025 nitraatconcentraties in het uitspoelingswater in de wortelzone te realiseren die gebiedsgemiddeld onder de 50 mg nitraat per liter liggen (Kamerstukken 33037, nrs. 250 en 431). In de afgelopen jaren is intensief met betrokkenen gewerkt aan het een gezamenlijke aanpak om dit te realiseren. Evaluatie heeft laten zien dat dit in de meest kwetsbare gebieden doelbereik door de gezamenlijke vrijwillige, doch niet vrijblijvende aanpak niet gerealiseerd kan worden. Om doelbereik te realiseren zal daarom voor grondwaterbeschermingsgebieden die door nutriënten worden verontreinigd, per 1 januari 2024 een pakket van verplichtende maatregelen moeten gaan gelden. Ik ben reeds met betrokken partijen in gesprek over de wijze waarop realisatie van doelbereik door bindende afspraken kan plaatsvinden. Ik zal de nadere uitwerking hiervan in samenhang met het NPLG laten plaatsvinden.

Aanwijzing verontreinigde gebieden

Eerder in deze brief heb ik aangegeven dat met het 7^e AP de waterkwaliteitsdoelen nog niet overal gehaald zullen gaan worden. De uitwerking van het coalitieakkoord voorziet hierin door middel van het addendum op het 7^e AP, waarin is aangegeven dat doelbereik van de opgave voor waterkwaliteit onderdeel is van de geïntegreerde gebiedsgerichte aanpak die wordt vormgegeven door het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Om te borgen dat de doelen ook daadwerkelijk behaald zullen worden door middel van het NPLG voorziet de conceptbeschikking in een aanwijzing van door nutriënten verontreinigde gebieden.

Per 1 januari 2023 worden de huidige "230-gebieden" (ofwel de zuidelijke en centrale zandgronden en lössbodems) beschouwd als door nutriënten verontreinigde gebieden en zullen de gebieden rond waterlichamen die in de landelijke analyse van de waterkwaliteit (2020) van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) voor nutriënten als onvoldoende (slecht, ontoereikend en matig) zijn gekwalificeerd eveneens onder deze aanwijzing vallen. Daarmee is 2023 een overgangsjaar totdat de nieuwe definitieve aanwijzing per 1 januari 2024 zal gelden. Voor de definitieve aanwijzing per 1 januari 2024 geldt dat de in 2023 aangewezen gebieden hier in elk geval per 1 januari 2024 onder moeten

vallen. Het areaal verontreinigde gebieden zal daarmee hoe dan ook niet krimpen, maar mogelijk wel uitbreiden.

In door nutriënten verontreinigde gebieden zal de laagste derogatienorm gelden. Dit kan betekenen dat een gebied waarvoor in 2022 het 250-regime geldt, in 2023 in het regime voor door nutriënten verontreinigde gebieden kan vallen waarvoor de laagste derogatienorm geldt. Opname van deze voorwaarde is in lijn met de uitspraak van het Europese Hof van Justitie in een zaak tegen Duitsland³ waardoor Nederland voor 1 januari 2024 zogenaamde door nutriënten verontreinigde gebieden moet aanwijzen waarvan het grondwater en/of oppervlaktewater verontreinigd is met nutriënten (nitraat en fosfor) uit agrarische bronnen of het risico lopen hiermee verontreinigd te worden.

Wat de conceptbeschikking voorschrijft over door nutriënten verontreinigde gebieden betreft een nieuwe bepaling, die ik zorgvuldig zal uitwerken, omdat de gevolgen voor individuele bedrijven groot kunnen zijn. Ik zal de Tweede Kamer op korte termijn informeren over de wijze waarop ik hieraan uitvoering zal geven.

Voor de door nutriënten verontreinigde gebieden stelt de conceptbeschikking een aanvullende voorwaarde. Eerder in deze brief heb ik toegelicht dat de doelstelling uit de Green Deal, ten aanzien van een vermindering van nutriëntenverliezen in 2030 met 50% en leidend tot een afname van 20% van de toepassing van meststoffen, een belangrijk uitgangspunt voor de EC is. Dit heeft ertoe geleid dat in de conceptbeschikking een bepaling is opgenomen dat de hoogte van de stikstofgebruiksnormen, voor zowel derogatiebedrijven als niet derogatiebedrijven, in 2025 generiek met 20% verlaagd dienen te worden in deze aangewezen door nutriënten verontreinigde gebieden. Ook deze voorwaarde zal ik de komende tijd verder uitwerken.

Mestproductieplafonds

Sinds 2006 is de mestproductie door de veehouderij in Nederland gemaximeerd op 172,9 miljoen kilogram fosfaat en 504,4 miljoen kg stikstof. Deze plafonds komen overeen met de productiecijfers over het jaar 2002. Deze productieplafonds zijn vastgelegd in de Meststoffenwet. In de conceptbeschikking is een actualisering van deze nationale mestproductieplafonds voor stikstof en fosfaat opgenomen naar de waarden van 2020. Dit betekent een bijstelling van de nu geldende productieplafonds naar 150,7 miljoen kg fosfaat en 489,4 miljoen kg stikstof. Dit is een verlaging. Er vindt vervolgens een graduele reductie van 10% plaats op de bijgestelde plafonds in 2025. De Meststoffenwet zal daarom hierop worden gewijzigd.

Bufferstroken

PM – onderhandeling loopt nog

In het 7^e AP is een maatregel opgenomen om bufferstroken, ook wel teeltvrije zones genoemd, te verbreden, waarbij gekeken zou worden naar waar een bredere zone effectief en relevant is. Het uitgangspunt van de EC is om langs alle wateren in Europa teeltvrije zones van minimaal 3 meter breed te hanteren.

³ Judgment of the Court of 21 June 2018, European Commission v Federal Republic of Germany, C-543/16, ECLI:EU:C:2018:481.

Daarom zijn bredere teeltvrije zones opgenomen in de conceptbeschikking die ook voor de hele Nederlandse landbouwsector gaan gelden (zie bijlage). Ik vind het belangrijk dat dezelfde breedte van toepassing is voor de verschillende beleidsterreinen voor mest, gewasbescherming en GLB, zodat de teeltvrije zones in de praktijk beter uitvoerbaar zijn voor boer en overheid. Positief is dat ik gebruik heb kunnen maken van de uitzondering die voortkomt uit het GLB voor waterrijke gebieden, die in Nederland veel voorkomen. Hierdoor zal in waterrijke gebieden langs smalle percelen smallere breedte gaan gelden. Hierbij geldt wel dat de huidige breedte zoals nu geldend in het Activiteitenbesluit milieubeheer de minimumbreedte blijft.

Overig

Ten aanzien van de handhaving zal de uitvoering van de versterkte handhavingsstrategie mest worden vervolgd. De Peel, de Gelderse Vallei en Twente zijn eerder aangewezen als risicogebieden. De strategie dient te worden uitgebreid met regio's waarvoor de risicobeoordeling laat zien dat er sprake is van een hoog risico op bewuste niet-naleving. Onderdeel van de VHS is het realtime verantwoorden van dierlijke mest (rVDM), waarop in de afgelopen jaren reeds een grote inspanning is gedaan. Deze verantwoording dient 1 januari 2023 in te gaan. Voor zowel derogatie- als niet derogatiebedrijven zal gelden dat zij jaarlijks voorafgaand aan het groeiseizoen een bemestingsplan moeten opstellen. Per 2024 dient een elektronisch bemestingsregister in werking te zijn waarin de toepassing van meststoffen en productie van mest is opgenomen. Alle bedrijven dienen per 2025 gebruik te maken van dit systeem.

Voorwaarden derogatiebedrijven

De voorwaarden specifiek voor bedrijven die deelnamen aan derogatie zijn vrijwel hetzelfde als de voorwaarden die op basis van de vorige beschikking golden. Dit betekent onder andere dat tenminste 80% van het areaal van derogatiebedrijven uit grasland bestaat, dat een landbouwer geen fosfaat uit kunstmest mag gebruiken, en dat een landbouwer een bemestingsplan moet opstellen en bijhouden. Nieuw is dat de verplichting tot de teelt van gras of bodembedekkers na maïs gaat gelden voor de door nutriënten verontreinigde gebieden (in plaats van voor zand- en lössgrond). Ook de voorwaarden voor het vernietigen van graszode op zand- en lössgrond zijn aangepast.

Uiteraard moeten derogatiebedrijven zich onverkort houden aan de gebruiksnormen voor fosfaat en totaalstikstof zoals deze zijn vastgelegd in de Meststoffenwet.

Bijlage 2 – Geschiedenis derogatieverlening en aanvullende maatregelen

Nitraatrichtlijn en mogelijkheid tot derogatie

De Nitraatrichtlijn heeft tot doel om de waterverontreiniging die wordt veroorzaakt of teweeggebracht door nitraten uit agrarische bronnen te verminderen en verdere verontreiniging te voorkomen. Dit betreft grond- en oppervlaktewater. Lidstaten stellen elke vier jaar een actieprogramma van de Nitraatrichtlijn op waardoor de waterkwaliteit dient te verbeteren, de nitraatconcentratie in het bovenste grondwater onder de 50 mg/l komt, er geen verslechtering van de waterkwaliteit optreedt en een goede landbouwpraktijk wordt bedreven. Hiermee dient ook eutrofiëring van het oppervlaktewater te worden tegengegaan. Daarmee wordt bijgedragen aan het halen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water, waar het de landbouw betreft. Met de Nitraatrichtlijnrapportage rapporteert Nederland over de waterkwaliteit aan de EC.

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22439736

Op grond van de Nitraatrichtlijn dienen lidstaten normen te stellen aan de hoeveelheid stikstof uit meststoffen die mag worden gebruikt. Deze kunnen zij zelf vaststellen en dient gebaseerd te zijn op onttrekking van stikstof door het gewas, alsmede de toevoer van stikstof door bodem en bemesting. Voor gebruik van dierlijke mest geldt een aanvullende norm. In de Nitraatrichtlijn is deze hoogte van de gebruiksnorm voor dierlijke mest vastgesteld op 170 kg stikstof uit dierlijke mest per hectare per jaar. De richtlijn biedt de mogelijkheid om een hogere gebruiksnorm voor dierlijke meststoffen te hanteren, en dit is de zogenoemde 'derogatie'. Een derogatie mag geen afbreuk doen aan de doelstellingen van de Nitraatrichtlijn en dient gemotiveerd te worden aan de hand van objectieve criteria, zoals bijvoorbeeld lange groeiperiodes en gewassen met hoge stikstofopname. Hierbij ziet de EC ook toe op de naleving van de vereisten van de Nitraatrichtlijn door lidstaten.

Ten behoeve van het proces tot derogatieverlening door de EC moet overeenstemming met de EC bereikt worden over de inhoud van een actieprogramma en vindt weging door de EC plaats over aanvullende maatregelen door een lidstaat. Ook voorziet de Nitraatrichtlijn in het doorlopen van een procedure bij het Nitraatcomité, zoals beschreven in een brief aan de Tweede Kamer (Kamerstukken 33037, II, nr. 397). Kort gezegd geeft een lidstaat hierbij een drietal presentaties in Nitraatcomités, waarna de EC (onder voorwaarden) een conceptbeschikking voor derogatie opstelt en waarover vervolgens wordt gestemd door de lidstaten in een opvolgend Nitraatcomité.

De Nitraatrichtlijn en de actieprogramma's vormen een belangrijk kader voor de landbouw in Nederland. En daarbij is het belang van derogatie is niet alleen groot voor de melkveehouderij in Nederland, maar ook voor de gehele agrarische sector (Kamerstukken 33037, II, nrs. 404 en 439). Het gaat hierbij steeds om het vinden van een balans voor de werkbaarheid in de agrarische praktijk versus het recht doen aan het milieu.

Historie derogatieverlening en aanvullende maatregelen

Op basis van actieprogramma's en aanvullende maatregelen in het mestbeleid is aan Nederland vanaf 2006 derogatie verleend. De eerste derogatie van 2006-2009 kende een omvang van 250 kilogram stikstof per hectare per jaar voor

bedrijven waarvan zeventig procent van de tot het bedrijf behorende landbouwgrond werd beteeld met gras.⁴ Als aanvullende voorwaarde is vanaf 1 januari 2006 een stelsel van productierechten voor varkens en pluimvee van kracht (Dierrechten die tot doel hebben de productie van dierlijke mest te beperken). Een voorwaarde vanaf de eerste derogatieverlening is dat de omvang van de mestproductieniveaus in de veehouderij het niveau van 2002 niet mogen overschrijden.

De tweede beschikking vanaf 2010 is onder vrijwel dezelfde voorwaarden verlengd tot 31 december 2013.⁵ In de daaropvolgende derogaties zijn de voorwaarden verder aangescherpt en zijn aanvullende maatregelen gesteld aan het Nederlands mestbeleid. Als gevolg van het feit dat in het zuidelijk zand- en lössgebied de kwaliteit van het grondwater nog niet voldeed aan de norm van de Nitraatrichtlijn en dat in het centrale zandgebied nog teveel overschrijdingen van die norm op individuele meetpunten werden geconstateerd golden in de derde beschikking voor de periode 2014-2018 gewijzigde voorwaarden waaronder een lagere derogatienorm van 230 kg stikstof uit dierlijke mest op zandgronden in de provincies Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Brabant en Limburg. Ook is een verhoging van het areaal grasland van 70% naar 80% doorgevoerd voor alle lidstaten die een derogatie willen verkrijgen.⁶ Als aanvullende maatregel, vanwege de groei van de mestproductie ten opzichte van 2002 na het vervallen van het melkquotum, in Nederland is vanaf 1 januari 2014 een mestverwerkingsplicht ingesteld ten behoeve van het beperken van de druk op de mestmarkt. In aanvullingen hierop is in 2015 de Wet verantwoorde groei melkveehouderij van kracht geworden, gevolgd door de AMvB verantwoorde groei melkveehouderij in 2016, die in 2018 is vastgelegd in de Meststoffenwet, waarmee aanvullend grenzen zijn gesteld aan de groei van mestproductie op bedrijven die gerealiseerd mag worden door mestverwerking.

De daaropvolgende verleende beschikking voor 2018-2019 is voor twee in plaats van vier jaren aan Nederland verleend door de geconstateerde fraude met opslag, gebruik, vervoer en verwerken van mest eind 2017.⁷ Als voorwaarde voor verlenging van deze derogatie gold de indiening en implementatie van een versterkte handhavingsstrategie mest, die in september 2018 aan de Europese Commissie is overlegd (Kamerstukken II, 33037, nr. 282). Als aanvullende voorwaarden is sinds 1 januari 2018 het stelsel van productierechten voor melkvee van kracht (fosfaatrechten). Aanvullend is het wettelijk vastleggen van de mestproductieplafonds van 2002 inclusief een handhavingssystematiek bij overschrijding van deze plafonds bepaald.

Voor de periode 2020-2021 is op 17 juli 2020 derogatie aan Nederland verleend.⁸ Toen zijn wederom aanvullende voorwaarden gesteld door diverse ontwikkelingen die van invloed waren op de waterkwaliteit. Dit betreft onder andere de lokale droogte in 2017 en de landelijke droogte in 2018. Daarnaast hebben de gevolgen van de nationale stikstofproblematiek op het milieu en de waterkwaliteit geleid tot

---

⁴ 2005/880/EG, 8 december 2005

⁵ 2010/65/EU, 5 februari 2010

⁶ 2014/291/EU, 16 mei 2014

⁷ 2018/820/EC, 31 mei 2018

⁸ 2020/1073/EC, 17 juli 2020

de opname van aanvullende voorwaarden in relatie tot de stikstofproblematiek (Kamerstukken II, 33037, nr. 369).

In deze afgelopen periode is gebleken dat de Europese Commissie meer dan eerder de bredere context van de milieusituatie in Nederland betreft bij haar afweging. Punten van zorg die de Europese Commissie onder meer naar voren brengt zijn de negatieve ontwikkeling van de waterkwaliteit in de afgelopen jaren (Kamerstuk [33037, nr. 369](#)) en de stikstofproblematiek. Hieruit is gebleken dat derogatie geen gegeven is, zoals ook eerder aangegeven is (Kamerstukken II, 2021/22, 33037, nrs. 397 en 439).

Samengevat kenmerkt de historie van derogatieverlening zich door steeds aanvullende voorwaarden met het oog op het bereiken van de doelen van de Nitraatrichtlijn. Het is met name sinds 2014 nodig geweest stevige ingrepen in de landbouw in Nederland te moeten doen ten behoeve van het milieu met steeds veranderende eisen en ingrijpende gevolgen voor individuele boeren.

Bijlage 3 - Spoorboekje

Advies van ^{5.1.2.E} over invulling van de opgaves voor natuur, stikstof, klimaat, water en de toekomst van de Nederlandse landbouw.	september 2022
Schets van de toekomst van de landbouw en het toekomstperspectief van de boeren	9 september 2022
Definitie grondgebonden melkveehouderij	9 september 2022
Presentatie verdere kaders NPLG: verdere richtinggevende doelstellingen en structurerende keuzes	Oktober 2022
Eerste kaders uitwerking leidend principe bodem-water sturend	Oktober 2022

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: woensdag 31 augustus 2022 15:36
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) 5.1.2.E
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E is); 5.1.2.E
 (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: stukken DG-SG overleg en BWO
Bijlagen: Inhoud en aandachtspunten regeling BWO 31 augustus definitief.docx;
 DOMUS-22444891-v10-
 Stand_van_zaken_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_-
 _31_augustus_2022_.docx

Hi 5.1.2.E

Bijgevoegd vind je de stukken voor SG/DG-overleg en BWO.

Groeten,

5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E

Transitieteam Landelijk Gebied en Biogrondstoffen

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit |

Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag

5.1.2.E

| 5.1.2.E

[@minlnv.nl](mailto:nl@minlnv.nl)

Toelichting en antwoord op uitzoekpunten transitierегeling t.b.v. BWO 31 augustus**1. De-minimis/staatssteun**

- De mogelijkheden voor een regeling zijn bekeken en getoetst aan de staatssteunkaders.
- Een regeling op basis van de de-minimis verordening landbouw lijkt de enige haalbare mogelijkheid. Er geldt dat er een toets zal moeten plaatsvinden bij de EC, zodra de regeling gereed is.
- Het maximale subsidiebedrag voor alle regelingen onder de-minimis per landbouwonderneming is € 20.000 over een periode van drie belastingjaren. Het nationale plafond is € 352.512.625.
- Binnen de plafonds lijkt voldoende ruimte, omdat binnen de de-minimis landbouwregeling slechts een zeer beperkt aantal regelingen de ruimte hebben gebruikt en de nu voorgestelde bedragen ruim binnen het plafond vallen. We hebben 1 regeling in beeld waarbij samenloop is, namelijk de subsidie Melkvee van Zeldzame Rassen (ca. 100 bedrijven), waar deelnemers waarschijnlijk al aan het plafond van 20.000 euro zullen komen. Afhankelijk van de exacte looptijd in jaren kunnen deze bedrijven een keuze maken tussen de regelingen.
- Qua samenloop met andere subsidieregelingen: Een landbouwonderneming zal bij de aanvraag van de derogatieregeling, omdat deze valt onder de de-minimis regeling, moeten verklaren dat er geen sprake is van eerder ontvangen de-minimis steun of andere steun voor dezelfde in aanmerking komende kosten. Het gaat hierbij expliciet om een toets op subsidie van *regelingen voor landbouw die op basis van de de-minimis* worden verleend. Dus niet om regelingen op andere sectoren of subsidieregelingen die op een andere basis dan de-minimis zijn verleend.
- Onder de de-minimis plafonds vallen subsidies specifiek voor landbouw die op basis van de de-minimis worden verleend. Dus niet algemene regelingen onder de-minimis of subsidieregelingen die op een andere basis dan de-minimis zijn verleend.
- De jonge-boeren regeling telt bijvoorbeeld niet mee voor de-minimis toets, omdat dit geen 'de-minimis' regeling is.

2. Doelgroep

- Advies: Deelnemers aan derogatie in 2021 (dit zijn met name melkveehouders).
- Met de regeling worden zij gestimuleerd om vanaf 2023 gebruik te blijven maken van de derogatie.
- Omdat één van de voorwaarden van de derogatie is dat 80% van het eigen land grasland is, komt dit de waterkwaliteit ten goede (bij vervallen verplichting kunnen andere teelten verbouwd worden, die meer uitspoeling hebben waardoor waterkwaliteit verslechtert.)
- Het gaat om 16.428 derogatiebedrijven.
- Er is 754.954 hectare landbouwgrond in gebruik bij deze derogatiebedrijven.
- Hiervan is 664.438 hectare grasland.
- Het BWO heeft gevraagd om een afweging waarom het ambtelijk advies is om de varkenshouders niet in de regeling op te nemen. Het argument om de varkenshouders wel in de regeling op te nemen is dat zij vanwege verschuivingen op de mestmarkt te maken krijgen met hogere mestafzetkosten (vooral in 2025). De kosten zullen dan grofweg € 30 mln per jaar zijn. Argumenten om de varkenshouders niet in de regeling op te nemen is dat deze bedrijven niet beschikken over een derogatievergunning en het daarvoor vereiste aandeel grasland en in het algemeen geen of heel weinig grasland hebben. De inhoudelijke redeneerlijn over grasland en waterkwaliteit gaat hierop mank. Daar komt bij dat de gevolgen van de voorwaarden uit de derogatiebeschikking ook voor andere doelgroepen zullen leiden tot financiële impact (bijvoorbeeld voor de akkerbouw), maar dat verruimt de regeling en kan breder tot precedentwerking leiden. Ook hebben wij in het kader van simpele uitvoering van de regeling minder zicht op de mestsituatie/mestafzetcontracten etc van deze varkenshouders en weten wij niet op welke termijn zij extra mestafzetkosten zullen maken. Tot slot wordt de regeling duurder door uitbreiding van de doelgroep.
- Daarom wordt geadviseerd de groep te beperken tot de derogatiebedrijven (melkvee).

3. Afbakening duur van de regeling

- Drie jaar (2023, 2024, 2025), de looptijd van de derogatiebeschikking, die op 31-12-2025 afloopt.
- Daarmee kunnen de bedrijven de periode tot de uitwerking van de transitiepaden en de toekomstbrief landbouw overbruggen.
- Ook het aandeel grasland kan daarmee tot dat moment worden behouden via de derogatievoorwaarden.
- Daarna zal het behoud van grasland op een andere wijze geborgd moeten worden.

4. Hoogte transitievergoeding en kosten regeling

- **In de onderstaande tabel treft u een eerste berekening van de kosten voor de doelgroep derogatie-melkveehouders aan.**
- Het benodigde budget is naar verwachting € 130.276.360 en bestaat uit:
  - o Compensatie mestafzetkosten wordt in ingeschat op 121.776.360 euro,
  - o Dit betreft compensatie voor bedrijven met een derogatievergunning in 2021 (tabel 1a) en compensatie voor bedrijven met een derogatievergunning in 2021 met percelen in een natura 2000 gebied (tabel 1 b)
  - o Uitvoeringskosten en extra kosten voor de handhaving zijn 8.500.000 euro

Tabel 1a Bedrijven met een derogatievergunning in 2021 (exclusief derogatiebedrijven met percelen in een natura 2000 gebied).

De mestafzetkosten per hectare zijn gerelateerd aan de vermindering van de gebruiksruimte in een bepaald jaar. Er is gerekend met 20 euro mestafzetkosten per hectare bij een vermindering van de gebruiksruimte van 10 kg N per hectare, 40 euro per hectare bij een vermindering van 20 kg N per hectare en 100 euro per hectare bij een vermindering van 50 kg N per hectare

Jaar	Aantal derogatie deelnemers	Oppervlakte landbouwgrond [ha]	Mestafzetkosten per ha	Mestafzetkosten	Gemiddelde kosten per bedrijf
2023	15.357	708.600	20 euro	€ 14.172.000	€ 992, 84
2024	15.111	700.097	40 euro	€ 28.003.880	€ 1853,21
2025	14.869	691.696	100 euro	€ 69.169.600	€ 4651.93
TOTAAL				€ 111.345.480	

Bij de berekening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- In de vorige derogatiebeschikking is er een onderscheid in de gebruiksnormen die gelden voor poluttet areas (230 kg N) en andere gebieden (250 kg N).
- Afname gebruiksruimte dierlijke mest:
  - In 2023 afname van 10 kg stikstof per hectare voor alle gebieden
  - In 2024 afname van 20 kg stikstof per hectare voor alle gebieden
  - In 2025 afname van 40 kg stikstof per hectare voor bedrijven in poluttet areas en 50 kg stikstof per hectare voor bedrijven in andere gebieden.
- Bij de berekening is geen onderscheid gemaakt tussen bedrijven in poluttet areas [230 kg N] en bedrijven in de andere gebieden [250 kg N].
- Er is in 2025 voor alle bedrijven uitgegaan van een afname in de gebruiksruimte van 50 kg stikstof per hectare. De daadwerkelijk benodigde compensatie in 2025 kan daardoor iets lager uitvallen.
- Voor het aantal deelnemers en het aantal hectare is rekening gehouden met een afname van het aantal deelnemers en aantal hectares waarvoor derogatie aangevraagd wordt¹.
- Per 1 januari 2023 moeten er extra nutrients polluted areas aangewezen worden, waarvoor een lagere derogatienorm gaat gelden. Voor de bedrijven die zich bevinden in deze aangewezen poluttet areas geldt dan een norm van 220 kg N in 2023, respectievelijk een norm van 210 kg N in 2024, respectievelijk een norm van 190 kg N in 2025. Dit betekent een extra terugval voor deze bedrijven in 2023 van

¹ In eerste jaar is gerekend met een afname van 5 % en in de opvolgende jaren met afname van 1 % per jaar.

10/30 kg N, in 2024 van 20/40 kg N per hectare en in 2025 van 40/60 kg N per hectare. Het aantal bedrijven en aantal hectares waarvoor dit geldt is op dit moment nog niet te kwantificeren. Het compensatiebedrag en het benodigde budget kan hierdoor mogelijk hoger uitvallen. Het exacte bedrag kan pas eind dit jaar worden bepaald.

Tabel 1b Bedrijven met een derogatievergunning in 2021 met percelen in een natura 2000 gebied

Deze bedrijven moeten voor de percelen die gelegen zijn in natura 2000 gebieden en de grondwaterbeschermingsgebieden gelijk rekenen met 170 kg stikstof uit dierlijke mest per hectare. Er is uitgegaan van 160 euro mestafzetkosten per hectare per jaar omdat de gebruikruimte met 80 kg stikstof per hectare vermindert.

Jaar	Aantal deelnemers	Oppervlakte landbouwgrond [ha]	Mestafzetkosten Per ha	Mestafzetkosten	Gemiddelde kosten per bedrijf
2023	1913	21.731	160 euro	€3.476.960	€1817.50
2024	1913	21.731	160 euro	€3.476.960	€1817.50
2025	1913	21.731	160 euro	€3.476.960	€1817.50
TOTAAL				€10.430.880	

Bij de berekening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- 1913 derogatiebedrijven hebben percelen die gelegen zijn in natura 2000 gebieden. Het aantal bedrijven met percelen in de grondwaterbeschermingsgebieden is in deze berekening niet meegenomen, omdat de inschatting is dat deze bedrijven ook binnen de natura 2000 gebieden vallen.

5. Dekking

- Voor de augustusbrief is door Financiën op dit moment de volgende zin voorzien: *In het kader van de gesprekken die gevoerd worden met de Europese Commissie over de derogatie reserveert het kabinet middelen uit de reeksen stalmaatregelen op de aanvullende post en mestverdunding bij LNV. Afhankelijk van de uitkomsten van de gesprekken volgt een uitwerking van een mogelijke regeling en het exacte bedrag.*
- NB!: als de augustusbrief eerder uitgaat dan de derogatiebrief dan is er een groot risico dat het idee van een regeling naar buiten komt.

6. Timing uitsturen brief

- Stemming over de conceptderogatiebeschikking is voorzien voor het geplande Nitraatcomité van 15 september aanstaande.
- Vooruitlopend daarop zal de Europese Commissie de stukken voor het Nitraatcomité, waaronder de beschikking voor NL, delen met de lidstaten. De EC is de conceptbeschikking momenteel aan het afronden en het is niet exact te zeggen wanneer deze zal worden gedeeld.
- Dit zal in ieder geval een week voor het Nitraatcomité gebeuren, is de verwachting (dus uiterlijk 8 september)
- Na verzending aan de Lidstaten zullen sommigen van hen de stukken aan hun parlementen sturen, kans dat stukken (bewust of onbewust) openbaar worden is daarmee aanzienlijk.
- Het is voor boeren belangrijk om snel duidelijkheid te hebben over de derogatie in 2022. Zij wachten hierop al lang en het mestuitrijdseizoen eindigt op 31 augustus 2022.
- Aan de TK is toegezegd om de conceptbeschikking, zodra deze met de andere LS is gedeeld, aan de Kamer te sturen.
- Daarom wordt geadviseerd de brief te versturen nadat de conceptbeschikking is verstuurd aan de lidstaten en niet te wachten tot na het Nitraatcomité.

7. Afstemming met de Europese Commissie

- De Europese Commissie heeft de conceptbeschikking op de agenda van het Nitraatcomité van 15 september geplaatst, maar kan deze in theorie weer van de agenda afhalen.

- Het is gebruikelijk dat LNV de correspondentie met de Tweede Kamer over de derogatie vooraf met EC-ENVI deelt op ambtelijk niveau.
- Om te voorkomen dat de EC verrast wordt door de aankondiging van een transitierегeling wordt geadviseerd om de EC te informeren (de inhoud van) de brief voorafgaand aan bespreking in de MR en verzending aan de Tweede Kamer proactief met de EC te en de PV-EU hier nadrukkelijk te betrekken.
- Het is de verwachting dat de EC—ENVI kritisch zal zijn op een regeling die het afbouwpad van de derogatie mitigeert. De wijze waarop eerder over derogatie met de Tweede Kamer is gecommuniceerd heeft tot wrevel bij de EC/ENVI geleid. Hiermee wordt het risico gelopen dat de conceptderogatiebeschikking van de agenda kan worden gehaald door de EC. Wij weten dat dit in het verleden in ieder geval één keer bij een andere lidstaat is gebeurd.
- Alternatief zou kunnen zijn de regeling nu er uit laten en later, bijvoorbeeld tijdens de parlementaire behandeling, in te brengen.

8. Stikstofwinst

- Over de effecten op de stikstofwinst zou onderstaande passage in de derogatiebrief kunnen worden opgenomen:

'Vooropgesteld dat het kabinet zich enorm heeft ingespannen voor het verlengen van de derogatie, juist vanwege de milieukundige onderbouwing waaronder het lange groeiseizoen van gras en bevestigd door de betere waterkwaliteit onder derogatiebedrijven, heeft de afbouw van de derogatie waarschijnlijk een milieukundig positief effect op ammoniakemissies waarover ik uw Kamer eerder heb geïnformeerd (bijlage bij Kamerstuk 33037, nr. 369). Volgens de Commissie van Deskundigen Meststoffenwet zal geen derogatie naar verwachting leiden tot verlaging eiwitgehalte in het rantsoen, meer bemesting van bouwland ten opzichte van grasland, en minder emissies door toepassing van kunstmest ten opzichte van dierlijke mest, maar wel meer emissies ten gevolge van mestverwerking. De precieze reductie in ammoniakemissie kan niet op voorhand gekwantificeerd worden. Deze is immers afhankelijk van een groot aantal factoren waaronder de weersomstandigheden en andere factoren die niet op voorhand te bepalen zijn. Denk daarbij aan het type kunstmest dat gebruikt wordt in de plaats van dierlijke mest, de uiteindelijke afname in het areaal grasland of de windsnelheid en temperatuur. Al kan dit deze reductie niet (regionaal) gekwantificeerd worden, over het geheel genomen wordt een positief effect verwacht.'

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: donderdag 1 september 2022 14:55
Aan: MinisterLNV; 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: RE: ter akkoord van MLNV: MR-stukken derogatie
Bijlagen: aanbiedingsformulier-ministerraad transitietegemoetkoming 1454.pdf; DOMUS-22447803-v6-Stand_van_zaken_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_-_1_september_2020.DOCX; notitie MR versie MLNV.docx

Hierbij het nieuwe aanbiedingsformulier en de andere stukken

Van: MinisterLNV < 5.1.2.E @minInv.nl>
Verzonden: donderdag 1 september 2022 14:53
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl>; MinisterLNV < 5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl>
Onderwerp: RE: ter akkoord van MLNV: MR-stukken derogatie

Nog 2 minuten hebben jullie voor het printen

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl>
Verzonden: donderdag 1 september 2022 14:46
Aan: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl>; MinisterLNV < 5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl>
Onderwerp: RE: ter akkoord van MLNV: MR-stukken derogatie

Hi 5.1.2.E

Zoals ik het begrepen heb, is het niet wenselijk om – indien er geen brief naar de Kamer gaat omdat we de beschikking nog niet binnen hebben - morgen naar buiten toe te communiceren dat wij een financiële dekking gaan regelen ivm lopende onderhandelingen met de Europese Commissie. Daarom leek het mij niet handig om deze te benoemen in de toelichting.

Goed om Eerste Kamer inderdaad toe te voegen.

Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl>
Verzonden: donderdag 1 september 2022 14:43
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl>; MinisterLNV < 5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minInv.nl>
Onderwerp: RE: ter akkoord van MLNV: MR-stukken derogatie

Hi 5.1.2.E

Dank. Prima om de tekst een op een over te nemen in lijn met voorstel voor de besluitenlijst maar ik heb daar wel twee vragen over:

- De MR moet ook besluiten over de financiële dekking en in mijn tijd bij BPZ moest dan ook de reden van die dekking, namelijk de regeling, worden benoemd. Hoezo heb je die er nu uitgehaald?
- Waarom wil je de Kamerbrief niet aan de Eerste Kamer sturen? Dat hebben wij eerdere brieven over derogatie namelijk ook gedaan. Dan betekent het dat het Staten-Generaal moet zijn, zoals ook opgenomen in het aanbiedingsformulier.

Groeten,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>

Verzonden: donderdag 1 september 2022 14:39

Aan: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>; MinisterLNV <5.1.2.E @minInv.nl>;

5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>

CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>;

5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>

Onderwerp: RE: ter akkoord van MLNV: MR-stukken derogatie

Hoi 5.1.2.E

Dank hiervoor. Ik ben niet akkoord met het aanbiedingsformulier, omdat de stuk tekst bij 'inhoud' – ongeacht akkoord – openbaar wordt gemaakt. Zoals eerder gemaaild, hierbij mijn voorstel:

Titel: Kamerbrief stand van zaken derogatie van de Nitraatrichtlijn

Inhoud en doelstelling van het voorstel: In voorbereiding op de conceptbeschikking van de Europese Commissie over de derogatie van de Nitraatrichtlijn is een brief opgesteld ten behoeve van versturing naar de Tweede Kamer. Deze brief wordt naar de Kamer gestuurd zodra de Europese Commissie de beschikking deelt met de lidstaten. Tijdens het Nitraatcomité van 15 september 2022 wordt over de beschikking gestemd.

Voorgesteld besluit: Het voorstel te aanvaarden en vervolgens aan de Tweede Kamer te zenden.

Indien we besluiten de Kamerbrief te versturen komt bij besluit te staan: 'aangenomen'. Anders wordt het 'aangehouden'.

Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>

Verzonden: donderdag 1 september 2022 14:14

Aan: MinisterLNV 5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>

CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E)

<5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E)

<5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>

Onderwerp: ter akkoord van MLNV: MR-stukken derogatie

Dag 5.1.2.E en collega's,

Bijgevoegd vinden jullie de stukken voor de MR voor derogatie zoals deze er nu liggen. Deze worden nu ook interdepartementaal verspreid voor het SG/DG-overleg en het BWO. Zouden jullie deze stukken willen voorleggen ter akkoord van de minister voor aanbidding aan de MR? De stukken zijn nog wel onder voorbehoud van het BWO vanmiddag om 16.15. Als er eventuele wijzigingen daaruit voortkomen, dan neem ik contact op met ^{5.1.2.E}

Hartelijke groet,

5.1.2.E

Aanbiedingsformulier voor *

Aanbieding

- (rijks)Ministerraad
 Ministerraad
 Rijksministerraad
 Onderraden
 Ministeriële Commissies
 Ambtelijke voorportalen

Van 1 *

Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Van 2

N.v.t.

Mede namens 1

Selecteer

Mede namens 2

N.v.t.

Mede namens 3

N.v.t.

Type voorstel *

Brief aan de Staten-Generaal (beide kamers)

Titel *

Stand van zaken derogatie van de Nitraatrichtlijn

Inhoud en doelstelling van het voorstel *

Inhoud en doelstelling van het voorstel: In voorbereiding op de conceptbeschikking van de Europese Commissie over de derogatie van de Nitraatrichtlijn is een brief opgesteld ten behoeve van versturing naar de Staten-Generaal. Deze brief wordt naar de Kamer gestuurd zodra de Europese Commissie de beschikking deelt met de lidstaten. Tijdens het Nitraatcomité van 15 september 2022 wordt over de beschikking gestemd.

Voorgesteld besluit: Het voorstel te aanvaarden en vervolgens aan de Staten-Generaal te zenden.

Voorgesteld besluit *

Het voorstel te aanvaarden en vervolgens aan de Staten-Generaal te zenden.

Datum aanbieding *

Behandeltraject

1 september 2022

Kenmerk *

00000000

Hamerstuk *

 Ja Nee

Voorgaande behandeling *

 Ja Nee

Gevolgen en juridisch kader

- Gevolgen rijksbegroting * Ja Nee
- Gevolgen apparaatsuitgaven * Ja Nee
- Gevolgen voor regeldruk * Ja Nee
- Overeenstemming met JenV inzake wetgevingstoets en effectenanalyse * Ja Nee, met bijlage Nee, zonder bijlage N.v.t.
- Overeenstemming met JenV inzake fouten- en misbruiksignalering * Ja Nee, met bijlage Nee, zonder bijlage N.v.t.
- Aan EU Notificatie voldaan * Ja Nee N.v.t.
- Verplichting int. verdragen en/of Europese regelgeving * Ja Nee

Interdepartementale afstemming

- Overeenstemming BZK inzake beoordelingskader financiële/ bestuurlijke consequenties decentrale overheden en/of Caribisch Nederland * Ja Nee N.v.t.
- Overeenstemming Aruba, Curaçao en Sint Maarten * Ja Nee N.v.t.
- Ambtelijk afgestemd * Ja Nee N.v.t. in interdepartementale werkgroep, SG/DG-overleg, BWO
- Overeenstemming bereikt op ambtelijk niveau * Ja Nee N.v.t.
- Overeenstemming bereikt met AZ BZK EZK I&W SZW VWS LNV
 BZ Def Fin OCW JenV BH&OS
- Omschrijving geschilpunten

Contactpersonen

	Contactpersoon 1	Contactpersoon 2
Naam *	5.1.2.e	5.1.2.e
Afdeling *	Directie PAV	Directie PAV
Telefoonnummer *	065.1.2.e	065.1.2.e
E-mailadres *	5.1.2.e@minlnv.nl	5.1.2.e@minlnv.nl

Begroting sectie A (uitgaven)

Budgetdisciplinesector * Budgettair Kader Zorg Sociale zekerheid en arbeidsmarktbeleid Rijksbegroting in enge zin N.v.t.

Initiële jaar * 2023 2023 2024 2025 2026 2027 2028

Uitgaven 1

Begrotingshoofdstuk Selecteer

Beleidsartikel nummer Naam

Bedrag

Uitgaven 2

Begrotingshoofdstuk Selecteer

Beleidsartikel nummer Naam

Bedrag

Uitgaven 3

Begrotingshoofdstuk Selecteer

Beleidsartikel nummer Naam

Bedrag

Totale uitgaven

Begroting sectie A (ontvangsten)

Initiële jaar * 2023 2023 2024 2025 2026 2027 2028

Ontvangsten 1

Begrotingshoofdstuk Selecteer

Beleidsartikel nummer Naam

Bedrag

Ontvangsten 2

Begrotingshoofdstuk Selecteer

Beleidsartikel nummer Naam

Bedrag

Ontvangsten 3

Begrotingshoofdstuk Selecteer

Beleidsartikel nummer Naam

Bedrag

Totale ontvangsten

Saldo uitgaven en ontvangsten **0 0 0 0 0 0**

Toelichting

8.b

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/Inv

Behandeld door
5.1.2.E

T 5.1.2.E
5.1.2.E @minInv.nl

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22447803

Uw kenmerk

Bijlage(n)

Datum

Betreft Stand van zaken derogatie van de Nitraatrichtlijn - 1 september 2020

Geachte Voorzitter,

Meststoffen zijn cruciaal voor de groei van gewassen. Zonder goede toepassing van meststoffen kan de landbouw in Nederland niet de hoeveelheid en goede kwaliteit landbouwproducten leveren zoals zij nu doet. De productie en het gebruik van meststoffen in de landbouw heeft echter ook bijeffecten. In Nederland gaat het dan met name om het voorkomen dat er te véél meststoffen in onze leefomgeving terecht komen. Vermesting van het milieu kan een bedreiging vormen voor ons drinkwater en kan bijdragen aan achteruitgang van de natuurlijke biodiversiteit. Sinds de jaren '90 is in Europees verband de Nitraatrichtlijn de basis voor het Nederlandse mestbeleid. De Nitraatrichtlijn kent de mogelijkheid van een derogatie waardoor onder voorwaarden op grasland meer dierlijke mest kan worden toegepast. Nederland maakt hiervan sinds 2006 gebruik en het belang van de derogatie is dan ook groot voor de gehele agrarische sector.

In de afgelopen decennia zijn door alle betrokkenen grote stappen gezet om de waterkwaliteit te verbeteren. Op diverse momenten is Nederland echter ook over milieugrenzen heen gegaan waardoor het nodig is geweest aanvullende maatregelen te nemen, met soms forse pijnlijke ingrepen. Ik ben me er van bewust dat de gevolgen hiervan nog steeds bij vele boerengezinnen leven.

Om de landbouw en natuur beter met elkaar in balans te brengen heeft het kabinet er voor gekozen fors te investeren in een duurzame landbouw en in een robuust natuurareaal. In het Coalitieakkoord is daarom voorzien in een gebiedsgerichte integrale aanpak die tot doel geeft om de natuur, klimaat en water in Nederland in goede staat te brengen, gericht op de verscheidenheid aan gebieden, en te werken aan een duidelijk en goed toekomstperspectief voor boeren. Door middel van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (hierna: NPLG) wordt hieraan uitvoering gegeven. Voor veel boerengezinnen is op dit moment nog geen duidelijkheid over de betekenis hiervan voor hun bedrijf en of zij hun bedrijfsvoering op de huidige wijze kunnen voortzetten. Ik begrijp de emoties die dit met zich meebrengt en met mijn brief over het perspectief voor de toekomst van de landbouw hoop ik binnenkort een deel van deze zorgen weg te kunnen nemen.

In de komende periode zal de Tweede Kamer geïnformeerd worden over het advies van ^{5.1.2.E} over invulling van de opgaves voor natuur, stikstof, klimaat, water en de toekomst van de Nederlandse landbouw (september 2022), de schets van de toekomst van de landbouw en het toekomstperspectief van de boeren (september 2022), kaders van het NPLG: verdere richtinggevende doelstellingen en structurende keuzes (oktober 2022) en de eerste kaders over een uitwerking van het leidende principe bodem-water sturend (oktober 2022).

Vooruitlopend op de Kamerbrief over de toekomst van de landbouw informeer ik u hierbij over actuele ontwikkelingen met betrekking tot het mestbeleid en meer in het bijzonder over de derogatie van de Nitraatrichtlijn.¹ Daarbij ga ik onder andere in op de wijze waarop ik de derogatiebedrijven wil ondersteunen. Dit doe ik door middel van een transitierегeling die erop is gericht het areaal grasland van deze bedrijven in de toekomst te behouden ten behoeve van de waterkwaliteit en draagt bij aan de verduurzamingstransitie voor de landbouw op het gebied van stikstof-, klimaat-, waterkwaliteit- en natuur.

Het mestbeleid voor de periode 2022-2025 is vastgelegd in het 7^e actieprogramma Nitraatrichtlijn (hierna: 7^e AP) en op 25 februari 2022² heb ik de Tweede Kamer geïnformeerd over de doorvertaling van het Coalitieakkoord in het addendum op het 7^e AP om te voldoen aan de verplichtingen van de Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water voor zover het de landbouw betreft. Het 7^e AP en het addendum vormen daarmee de basis voor verlening van derogatie van de Nitraatrichtlijn voor de periode 2022-2025. Met deze brief informeer ik de Tweede Kamer over de uitkomsten van de onderhandelingen met de Europese Commissie (hierna: EC) over de inhoud en voorwaarden van een derogatie van de Nitraatrichtlijn aan Nederland voor de periode 2022-2025.

De verslechterende waterkwaliteit en de milieupgave in den brede in Nederland worden door de EC in haar afweging voor derogatieverlening betrokken. De EC beziet deze verlening van derogatie daarnaast in de bredere Europese context van de Green Deal en doelstellingen van de van Boer tot Bord strategie waaronder de vermindering van nutriëntenverliezen in 2030 met 50% leidend tot een afname van 20% van de toepassing van meststoffen. Ik heb de Tweede Kamer diverse keren laten weten dat de gesprekken met de EC moeizaam verlopen en dat de EC deze derogatieverlening uitdrukkelijk in het licht plaatst van de transitie van de landbouw en de impact daarvan op het landelijk gebied door het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Dit heeft geleid tot een significant andere beschikking dan eerder³.

Mijn inzet is altijd geweest ondernemers rechtszekerheid voor een langere periode te kunnen bieden. Mede om deze reden is de looptijd van de conceptbeschikking langer dan de vorige, namelijk vier jaar, te weten van 2022 tot en met 2025. Daar tegenover staat dat de conceptbeschikking voor 2022 tot en met 2025 de laatste derogatie voor graasdiermest zal zijn die aan Nederland zal worden verleend. Vanaf 2026 is de stikstofgebruiksnorm uit dierlijke mest 170 kg per hectare. De

¹ In Bijlage 2 is een weergave van de voorwaarden in en aanvullende maatregelen bij de aan Nederland verleende derogatiebeschikkingen sinds 2006 opgenomen.

² Kamerstukken II, 33037

³ Kamerstukken II, 33037, nr. 446.

conceptbeschikking voorziet daarbij vanaf 2023 in een stapsgewijze, jaarlijkse afbouw van de omvang van de extra plaatsingsruimte voor graasdiermest bovenop de norm van 170 kg stikstof per hectare en stelt aanvullende voorwaarden. De hoogte van de derogatie is de komende jaren als volgt:

	Hoogte derogatienorm in door nutriënten verontreinigde gebieden	Hoogte derogatienorm overige gebieden
2022	230 kg/N/ha ⁴	250 kg/N/ha
2023	220 kg/N/ha	240 kg/N/ha
2024	210 kg/N/ha	230 kg/N/ha
2025	190 kg/N/ha	200 kg/N/ha
2026	Geen derogatie	Geen derogatie

De EC heeft stevige aanvullende voorwaarden opgenomen in de conceptderogatiebeschikking om te borgen dat de geïntegreerde gebiedsgerichte aanpak ook daadwerkelijk tot resultaat leidt en dat hiermee doelbereik voor de waterkwaliteitsopgave tijdig zal worden gerealiseerd. Van belang daarnaast dat deze conceptbeschikking, meer dan eerdere beschikkingen, voorwaarden bevat die gelden voor de Nederlandse landbouw als geheel. Sommige van deze voorwaarden gelden dus ook voor boeren die niet deelnemen aan de derogatie. De voorwaarden uit de conceptderogatiebeschikking zijn opgenomen in Bijlage 1.

Kunstmestvervanging uit dierlijke mest

De afgelopen jaren heeft Nederland zich zeer actief ingezet voor het mogelijk maken van vervanging van kunstmest door hoogwaardige producten uit dierlijke mest binnen de Nitraatrichtlijn. Nederland heeft in april 2022 een aanvraag voor een landen-specifieke oplossing voor het gebruik van deze producten boven de gebruiksnorm dierlijke mest ingediend bij de EC, mede naar aanleiding van de motie Van der Plas, Bisschop en Boswijk (Kamerstukken 21501-32, nr. 1403). Dit maakte deel uit van de onderhandelingen met de EC over de derogatie voor graasdiermest. De EC heeft deze aanvraag nu niet in behandeling willen nemen en beschouwt kunstmestvervanging als een separaat traject. Ik blijf mij intensief inzetten voor kunstmestvervanging door dierlijke mest in Europees verband en ook met andere lidstaten.

Transitieregeling

Het kabinet beseft dat de gevolgen van de afbouw van de derogatie voor de derogatiedeelnemers erg groot zijn. Deze melkveehouders en andere bedrijven met een derogatievergunning worden na een lange periode waarin zij uit konden gaan van de derogatie, nu geconfronteerd met de afbouw van deze jarenlang aan Nederland verleende gunst. De boodschap komt juist op het moment dat zij met hun bedrijven aan de vooravond staan van een ingrijpende, noodzakelijke verduurzamingstransitie op het gebied van stikstof-, klimaat-, waterkwaliteit- en natuur. Hiervoor biedt het Rijk een integrale aanpak en kaders, via het NPLG, en ondersteuning. Hoewel de richting van de ontwikkelingen overeenkomsten kent, knelt de timing. Waar voor de realisatie van de doelen van het NPLG tot 2030 de tijd is, zorgt het verlies van derogatie per 31 december 2025 ervoor dat de circa

⁴ In 2022 gaat het om het centrale en zuidelijke zandgebied en in het lössgebied overeenkomstig de voorgaande aan Nederland verleende derogatiebeschikkingen

16.500 derogatiedeelnemers al veel sneller voor een extra opgave staan. Het kabinet wil deze derogatiedeelnemers met behulp van een tijdelijke en gedeeltelijke transitietegemoetkoming ondersteunen, zodat het areaal grasland van deze bedrijven behouden blijft opdat de waterkwaliteit in Nederland de komende periode niet achteruitgaat. De transitieregeling biedt deze bedrijven tevens de gelegenheid om deze periode te benutten om op basis van de veranderende situatie en de toekomstige kaders de juiste afwegingen kunnen maken voor hun bedrijf. Het kabinet wil dat deze bedrijven vanuit een krachtige positie, met behoud van grasland, de transitie van het landelijk gebied kunnen starten en ook door kunnen maken.

Het verbeteren van de waterkwaliteit is onderdeel van de benodigde verduurzamingstransitie. Dit is een randvoorwaarde om te voldoen aan de doelen van de Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water. Bovendien is grasland nodig voor weidevogels, die onderdeel uitmaken van de doelen van de Vogel- en Habitatrichtlijnen. Het kabinet wil daarom het behoud van grasland stimuleren en hiermee voorkomen dat grasland door derogatiedeelnemers wordt omgezet in bouwland voor de teelt van uitspoelingsgevoelige gewassen. Het kabinet wil stimuleren dat bedrijven de komende jaren een derogatievergunning blijven aanvragen, omdat hiervoor de verplichting geldt dat van het beschikbare areaal van deze bedrijven 80% grasland is. Kortom: door voldoende deelname aan de derogatieregeling, kunnen we het areaal grasland in Nederland de komende jaren op peil houden. Ook na de afbouw van de derogatie is behoud van grasland noodzakelijk om te voorkomen dat de waterkwaliteit en de natuur achteruit gaan. Het kabinet gaat onderzoeken op welke wijze in de periode tussen de afloop van de derogatie en de invoering van de wettelijke verplichting voor een aandeel permanent grasland in het kader van grondgebonden melkveehouderij, het behoud van grasland kan worden geborgd, met als doel het bestendig behoud van grasland. Daarbij betrek ik ook het NPLG

Het kabinet heeft als onderdeel van de transitie van het landelijk gebied het voornemen om een tijdelijke regeling vorm te geven, die voorziet in een transitietegemoetkoming aan landbouwers die in 2021 een derogatievergunning hadden. Deze tegemoetkoming ziet op een gedeelte van de extra kosten die deze derogatiedeelnemers moeten maken vanwege de afbouw van de derogatie. De transitieregeling heeft een looptijd van maximaal 3 jaar en loopt van 1 januari 2023 tot uiterlijk 31 december 2025. Voor regeling stelt het kabinet maximaal € 130 mln. beschikbaar. **PM: dekking besluitvorming**

Het kabinet beseft dat de derogatiebeschikking een bredere uitwerking heeft en niet alleen impact heeft voor de derogatiedeelnemers. Ook andere bedrijven zullen geraakt worden door de te treffen maatregelen (bijvoorbeeld bedrijven die mest op de markt brengen en bedrijven die mest aanwenden). Deze regeling is dan ook slechts voor een korte periode en beperkte groep behulpzaam, gericht op behoud van grasland, en vangt de meest directe impact van de afbouw van de derogatie op. Er moet in het kader van het NPLG veel meer gebeuren om de melkveehouders en andere agrarische ondernemers te helpen. In de brief over de toekomst van de landbouw zal ik verder ingaan op de toekomst voor de agrarische sectoren en de ondersteuning die de overheid de gehele agrarische sector in de grote transitie kan bieden. De overheid staat daar aan de zijde van de agrarische

ondernemers en ook van de keten wordt een niet vrijblijvende bijdrage verwacht. De steun aan agrarische ondernemers moet passen binnen de strenge staatssteunkaders en zal worden gebaseerd op de De-Minimis Verordening voor de landbouwsector en de daarvoor geldende procedures volgen.

De subsidieregeling wordt uitgevoerd door Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (hierna: RVO). De details zullen de komende tijd worden uitgewerkt, waarbij uiteraard in gesprek met sectorpartijen zal worden getoetst of de regeling aansluit bij de bedrijfspraktijk. De regeling zal zo eenvoudig mogelijk worden opgezet, om de uitvoering voor zowel de derogatiedeelnemers als RVO zo makkelijk mogelijk te maken. Dat betekent dat er gewerkt zal worden met forfaitaire bedragen en dat de regeling niet bedrijfsspecifiek zal kunnen zijn. Ik zal de Tweede Kamer op een later moment informeren over de nadere uitwerking van de regeling.

Vervolg

De procedure om tot een nieuwe beschikking te komen, is nog niet afgerond. De EC dient hiertoe de conceptderogatiebeschikking aan Nederland in het geplande Nitraatcomité op 15 september 2022 te agenderen. De lidstaten zullen dan in het comité een positief dan wel negatief advies over het voorstel van de EC geven om de conceptderogatiebeschikking aan Nederland te verstrekken. Het spreekt zich daarbij uit met een gekwalificeerde meerderheid van stemmen. Bij een positief advies stelt de EC de derogatiebeschikking vast. Hierover zal ik de Tweede Kamer vervolgens informeren. Bij een negatief advies van het Nitraatcomité zal ik de Tweede Kamer informeren over het proces dat dan gevolgd zal worden.

Tot slot

Mijn inzet is er steeds op gericht geweest derogatie verleend te krijgen. Ik heb in mijn brief van 25 februari 2022 reeds aangegeven dat Nederland met het 7e AP en het addendum een stevige bijdrage levert aan de realisatie van de waterkwaliteitsdoelen. Deze conceptderogatiebeschikking draagt daar verder aan bij. Ik ben me er zeer van bewust dat deze uitkomst grote impact zal hebben in de agrarische sector en voor individuele bedrijven, met name na afloop van deze derogatiebeschikking in 2026.

Zoals ik ook eerder in deze brief heb aangegeven kunnen de gevolgen van deze uitkomst niet los worden gezien van de transitie naar een duurzame en krachtige landbouwsector via het NPLG en het perspectief voor de toekomst van de landbouw. In de komende periode zal de Tweede Kamer geïnformeerd worden over het advies van ^{5.1.2.E} over invulling van de opgaves voor natuur, stikstof, klimaat, water en de toekomst van de Nederlandse landbouw (september 2022), de schets van de toekomst van de landbouw en het toekomstperspectief van de boeren (september 2022), kaders van het NPLG: verdere richtinggevende doelstellingen en structurerende keuzes (oktober 2022) en de eerste kaders over een uitwerking van het leidende principe bodem-water sturend (oktober 2022).

Deze uitkomst verhoogt de (tijds)druk op het nemen van maatregelen die in het kader van de opgaven rond klimaat, water en natuur nodig zijn. Het kabinet en provincies ondersteunen de betrokkenen bij deze transitie in de landbouw en het landelijk gebied. In het NPLG zal nader in worden gegaan hoe de afbouw van de

derogatie mogelijk tot andere ruimtelijke keuzes leidt en hoe de doelen gehaald zullen worden. In oktober 2022 informeer ik u hier nader over. Ik zal de gevolgen uitdrukkelijk meenemen in mijn schets van de toekomst van de landbouw en het toekomstperspectief van de boeren, waarover ik de Tweede Kamer in september zal informeren.

Ik kan mij voorstellen dat boeren veel vragen hebben naar aanleiding van deze brief. RVO zal onder andere via de website (www.rvo.nl) ondernemers verder informeren over de inhoud van de gehele conceptderogatiebeschikking en de wijze waarop ondernemers gebruik kunnen maken van de derogatie in 2022 en de komende jaren. Ondernemers met vragen over deze conceptbeschikking kunnen ook terecht bij RVO vanaf maandag 5 (PM) september via het telefoonnummer

5.1.2.E

Henk Staghouwer
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Bijlage 1 - Inhoud van de conceptderogatiebeschikking 2022-2025

In aanvulling op het afbouwpad zijn de volgende voorwaarden opgenomen in de conceptderogatiebeschikking.

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22447803

Generieke voorwaarden conceptbeschikking

Geen derogatieverlening in specifieke gebieden

Vanaf PM is het niet meer mogelijk dat bedrijven in grondwaterbeschermingsgebieden en in Natura-2000 gebieden een derogatievergunning aanvragen voor percelen gelegen in deze gebieden. Vanaf 2024 kan dit ook gelden voor bedrijven in een zone rondom Natura-2000 gebieden. De aanwijzing van deze zone dient nog te worden vastgesteld waarbij het NPLG leidend is. Bij het aanwijzen van overgangsgebieden rondom Natura-2000 gebieden zal het wel of niet toekennen van derogatie daarbij als instrument kunnen dienen.

Met de bestuursovereenkomst grondwaterbeschermingsgebieden is met het 6^e actieprogramma Nitraatrichtlijn ingezet om uiterlijk in 2025 nitraatconcentraties in het uitspoelingswater in de wortelzone te realiseren die gebiedsgemiddeld onder de 50 mg nitraat per liter liggen (Kamerstukken 33037, nrs. 250 en 431). In de afgelopen jaren is intensief met betrokkenen gewerkt aan het een gezamenlijke aanpak om dit te realiseren. Evaluatie heeft laten zien dat in deze voor niet uitspoeling meest kwetsbare gebieden met de gezamenlijke vrijwillige, doch niet vrijblijvende aanpak belangrijke stappen gezet, maar dat dit niet voldoende is om in alle 34 gebieden tijdig tot doelbereik te komen. Om doelbereik te realiseren zal daarom in overleg met de provincies, drinkwaterbedrijven en land- en tuinbouw voor grondwaterbeschermingsgebieden die door nutriënten worden verontreinigd, per 1 januari 2024 een pakket van verplichtende maatregelen moeten gaan gelden. Ik ben reeds met betrokken partijen in gesprek over de wijze waarop realisatie van doelbereik door bindende afspraken kan plaatsvinden. Ik zal de nadere uitwerking hiervan in samenhang met het NPLG laten plaatsvinden.

Aanwijzing verontreinigde gebieden

Eerder in deze brief heb ik aangegeven dat met het 7^e AP de waterkwaliteitsdoelen nog niet overal gehaald zullen gaan worden. De uitwerking van het coalitieakkoord voorziet hierin door middel van het addendum op het 7^e AP, waarin is aangegeven dat doelbereik van de opgave voor waterkwaliteit onderdeel is van de geïntegreerde gebiedsgerichte aanpak die wordt vormgegeven door het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Om te borgen dat de doelen ook daadwerkelijk behaald zullen worden door middel van het NPLG voorziet de conceptbeschikking in een aanwijzing van door nutriënten verontreinigde gebieden.

Per 1 januari 2023 worden de huidige "230-gebieden" (ofwel de zuidelijke en centrale zandgronden en lössbodems) beschouwd als door nutriënten verontreinigde gebieden en zullen de gebieden rond KRW-waterlichamen die niet voldoen eveneens onder deze aanwijzing vallen. Daarmee is 2023 een overgangsjaar totdat de nieuwe definitieve aanwijzing per 1 januari 2024 zal gelden. Voor de definitieve aanwijzing per 1 januari 2024 geldt dat de in 2023 aangewezen gebieden hier in elk geval per 1 januari 2024 onder moeten vallen.

Het areaal verontreinigde gebieden zal daarmee hoe dan ook niet krimpen, maar mogelijk wel uitbreiden.

In door nutriënten verontreinigde gebieden zal de laagste derogatienorm gelden. Dit kan betekenen dat een gebied waarvoor in 2022 het 250-regime geldt, in 2023 in het regime voor door nutriënten verontreinigde gebieden kan vallen waarvoor de laagste derogatienorm geldt. Opname van deze voorwaarde is in lijn met de uitspraak van het Europese Hof van Justitie in een zaak tegen Duitsland⁵ waardoor Nederland voor 1 januari 2024 zogenaamde door nutriënten verontreinigde gebieden moet aanwijzen waarvan het grondwater en/of oppervlaktewater verontreinigd is met nutriënten (nitraat en fosfor) uit agrarische bronnen of het risico lopen hiermee verontreinigd te worden.

Wat de conceptbeschikking voorschrijft over door nutriënten verontreinigde gebieden betreft een nieuwe bepaling, die ik zorgvuldig zal uitwerken, omdat de gevolgen voor individuele bedrijven groot kunnen zijn. Ik zal de Tweede Kamer op korte termijn informeren over de wijze waarop ik hieraan uitvoering zal geven.

Voor de door nutriënten verontreinigde gebieden stelt de conceptbeschikking een aanvullende voorwaarde. Eerder in deze brief heb ik toegelicht dat de doelstelling uit de Green Deal, ten aanzien van een vermindering van nutriëntenverliezen in 2030 met 50% en leidend tot een afname van 20% van de toepassing van meststoffen, een belangrijk uitgangspunt voor de EC is. Dit heeft ertoe geleid dat in de conceptbeschikking een bepaling is opgenomen dat de hoogte van de stikstofgebruiksnormen, voor zowel derogatiebedrijven als niet derogatiebedrijven, in 2025 generiek met 20% verlaagd dienen te worden in deze aangewezen door nutriënten verontreinigde gebieden. Ook deze voorwaarde zal ik de komende tijd verder uitwerken.

Mestproductieplafonds

Sinds 2006 is de mestproductie door de veehouderij in Nederland gemaximeerd op 172,9 miljoen kilogram fosfaat en 504,4 miljoen kg stikstof. Deze plafonds komen overeen met de productiecijfers over het jaar 2002. Deze productieplafonds zijn vastgelegd in de Meststoffenwet. In de conceptbeschikking is een actualisering van deze nationale mestproductieplafonds voor stikstof en fosfaat opgenomen naar de waarden van 2020. Dit betekent een bijstelling van de nu geldende productieplafonds naar 150,7 miljoen kg fosfaat en 489,4 miljoen kg stikstof. Dit is een verlaging. Er vindt vervolgens een graduele reductie van 10% plaats op de bijgestelde plafonds in 2025. De Meststoffenwet zal daarom hierop worden gewijzigd.

Bufferstroken

PM – onderhandeling loopt nog

In het 7^e AP is een maatregel opgenomen om bufferstroken, ook wel teeltvrije zones genoemd, te verbreden, waarbij gekeken zou worden naar waar een bredere zone effectief en relevant is. Het uitgangspunt van de EC is om langs alle wateren in Europa teeltvrije zones van minimaal 3 meter breed te hanteren.

⁵ Judgment of the Court of 21 June 2018, European Commission v Federal Republic of Germany, C-543/16, ECLI:EU:C:2018:481.

Daarom zijn bredere teeltvrije zones opgenomen in de conceptbeschikking die ook voor de hele Nederlandse landbouwsector gaan gelden (zie bijlage). Ik vind het belangrijk dat dezelfde breedte van toepassing is voor de verschillende beleidsterreinen voor mest, gewasbescherming en GLB, zodat de teeltvrije zones in de praktijk beter uitvoerbaar zijn voor boer en overheid. Positief is dat ik gebruik heb kunnen maken van de uitzondering die voortkomt uit het GLB voor waterrijke gebieden, die in Nederland veel voorkomen. Hierdoor zal in waterrijke gebieden langs smalle percelen smallere breedte gaan gelden. Hierbij geldt wel dat de huidige breedte zoals nu geldend in het Activiteitenbesluit milieubeheer de minimumbreedte blijft.

Overig

Ten aanzien van de handhaving zal de uitvoering van de versterkte handhavingstrategie mest worden vervolgd. De Peel, de Gelderse Vallei en Twente zijn eerder aangewezen als risicogebieden. De strategie dient te worden uitgebreid met regio's waarvoor de risicobeoordeling laat zien dat er sprake is van een hoog risico op bewuste niet-naleving. Onderdeel van de VHS is het realtime verantwoorden van dierlijke mest (rVDM), waarop in de afgelopen jaren reeds een grote inspanning is gedaan. Deze verantwoording dient 1 januari 2023 in te gaan. Voor zowel derogatie- als niet derogatiebedrijven zal gelden dat zij jaarlijks voorafgaand aan het groeiseizoen een bemestingsplan moeten opstellen. Per 2024 dient een elektronisch bemestingsregister in werking te zijn waarin de toepassing van meststoffen en productie van mest is opgenomen. Alle bedrijven dienen per 2025 gebruik te maken van dit systeem.

Voorwaarden derogatiebedrijven

De voorwaarden specifiek voor bedrijven die deelnamen aan derogatie zijn vrijwel hetzelfde als de voorwaarden die op basis van de vorige beschikking golden. Dit betekent onder andere dat tenminste 80% van het areaal van derogatiebedrijven uit grasland bestaat, dat een landbouwer geen fosfaat uit kunstmest mag gebruiken, en dat een landbouwer een bemestingsplan moet opstellen en bijhouden. Nieuw is dat de verplichting tot de teelt van gras of bodembedekkers na maïs gaat gelden voor de door nutriënten verontreinigde gebieden (in plaats van voor zand- en lössgrond). Ook de voorwaarden voor het vernietigen van graszode op zand- en lössgrond zijn aangepast.

Uiteraard moeten derogatiebedrijven zich onverkort houden aan de gebruiksnormen voor fosfaat en totaalstikstof zoals deze zijn vastgelegd in de Meststoffenwet.

Bijlage 2 – Geschiedenis derogatieverlening en aanvullende maatregelen

Nitraatrichtlijn en mogelijkheid tot derogatie

De Nitraatrichtlijn heeft tot doel om de waterverontreiniging die wordt veroorzaakt of teweeggebracht door nitraten uit agrarische bronnen te verminderen en verdere verontreiniging te voorkomen. Dit betreft grond- en oppervlaktewater. Lidstaten stellen elke vier jaar een actieprogramma van de Nitraatrichtlijn op waardoor de waterkwaliteit dient te verbeteren, de nitraatconcentratie in het bovenste grondwater onder de 50 mg/l komt, er geen verslechtering van de waterkwaliteit optreedt en een goede landbouwpraktijk wordt bedreven. Hiermee dient ook eutrofiëring van het oppervlaktewater te worden tegengegaan. Daarmee wordt bijgedragen aan het halen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water, waar het de landbouw betreft. Met de Nitraatrichtlijnrapportage rapporteert Nederland over de waterkwaliteit aan de EC.

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22447803

Op grond van de Nitraatrichtlijn dienen lidstaten normen te stellen aan de hoeveelheid stikstof uit meststoffen die mag worden gebruikt. Deze kunnen zij zelf vaststellen en dient gebaseerd te zijn op onttrekking van stikstof door het gewas, alsmede de toevoer van stikstof door bodem en bemesting. Voor gebruik van dierlijke mest geldt een aanvullende norm. In de Nitraatrichtlijn is deze hoogte van de gebruiksnorm voor dierlijke mest vastgesteld op 170 kg stikstof uit dierlijke mest per hectare per jaar. De richtlijn biedt de mogelijkheid om een hogere gebruiksnorm voor dierlijke meststoffen te hanteren, en dit is de zogenoemde 'derogatie'. Een derogatie mag geen afbreuk doen aan de doelstellingen van de Nitraatrichtlijn en dient gemotiveerd te worden aan de hand van objectieve criteria, zoals bijvoorbeeld lange groeiperiodes en gewassen met hoge stikstofopname. Hierbij ziet de EC ook toe op de naleving van de vereisten van de Nitraatrichtlijn door lidstaten.

Ten behoeve van het proces tot derogatieverlening door de EC moet overeenstemming met de EC bereikt worden over de inhoud van een actieprogramma en vindt weging door de EC plaats over aanvullende maatregelen door een lidstaat. Ook voorziet de Nitraatrichtlijn in het doorlopen van een procedure bij het Nitraatcomité, zoals beschreven in een brief aan de Tweede Kamer (Kamerstukken 33037, II, nr. 397). Kort gezegd geeft een lidstaat hierbij een drietal presentaties in Nitraatcomités, waarna de EC (onder voorwaarden) een conceptbeschikking voor derogatie opstelt en waarover vervolgens wordt gestemd door de lidstaten in een opvolgend Nitraatcomité.

De Nitraatrichtlijn en de actieprogramma's vormen een belangrijk kader voor de landbouw in Nederland. En daarbij is het belang van derogatie is niet alleen groot voor de melkveehouderij in Nederland, maar ook voor de gehele agrarische sector (Kamerstukken 33037, II, nrs. 404 en 439). Het gaat hierbij steeds om het vinden van een balans voor de werkbaarheid in de agrarische praktijk versus het recht doen aan het milieu.

Historie derogatieverlening en aanvullende maatregelen

Op basis van actieprogramma's en aanvullende maatregelen in het mestbeleid is aan Nederland vanaf 2006 derogatie verleend. De eerste derogatie van 2006-2009 kende een omvang van 250 kilogram stikstof per hectare per jaar voor

bedrijven waarvan zeventig procent van de tot het bedrijf behorende landbouwgrond werd beteeld met gras.⁶ Als aanvullende voorwaarde is vanaf 1 januari 2006 een stelsel van productierechten voor varkens en pluimvee van kracht (dierrechten die tot doel hebben de productie van dierlijke mest door varkens en pluimvee te beperken). Een voorwaarde vanaf de eerste derogatieverlening is dat de omvang van de mestproductieniveaus in de veehouderij het niveau van 2002 niet mogen overschrijden.

De tweede beschikking vanaf 2010 is onder vrijwel dezelfde voorwaarden verlengd tot 31 december 2013.⁷ In de daaropvolgende derogaties zijn de voorwaarden verder aangescherpt en zijn aanvullende maatregelen gesteld aan het Nederlands mestbeleid. Als gevolg van het feit dat in het zuidelijk zand- en lössgebied de kwaliteit van het grondwater nog niet voldeed aan de norm van de Nitraatrichtlijn en dat in het centrale zandgebied nog teveel overschrijdingen van die norm op individuele meetpunten werden geconstateerd golden in de derde beschikking voor de periode 2014-2018 gewijzigde voorwaarden waaronder een lagere derogatienorm van 230 kg stikstof uit dierlijke mest op zandgronden in de provincies Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Brabant en Limburg. Ook is een verhoging van het areaal grasland van 70% naar 80% doorgevoerd voor alle lidstaten die een derogatie willen verkrijgen.⁸ Als aanvullende maatregel, vanwege de groei van de mestproductie ten opzichte van 2002 na het vervallen van het melkquotum, in Nederland is vanaf 1 januari 2014 een mestverwerkingsplicht ingesteld ten behoeve van het beperken van de druk op de mestmarkt. In aanvullingen hierop is in 2015 de Wet verantwoorde groei melkveehouderij van kracht geworden, gevolgd door de AMvB verantwoorde groei melkveehouderij in 2016, die in 2018 is vastgelegd in de Meststoffenwet, waarmee aanvullend grenzen zijn gesteld aan de groei van mestproductie op bedrijven die gerealiseerd mag worden door mestverwerking.

De daaropvolgende verleende beschikking voor 2018-2019 is voor twee in plaats van vier jaren aan Nederland verleend door de geconstateerde fraude met opslag, gebruik, vervoer en verwerken van mest eind 2017.⁹ Als voorwaarde voor verlenging van deze derogatie gold de indiening en implementatie van een versterkte handavingsstrategie mest, die in september 2018 aan de Europese Commissie is overlegd (Kamerstukken II, 33037, nr. 282). Als aanvullende voorwaarden is sinds 1 januari 2018 het stelsel van productierechten voor melkvee van kracht (fosfaatrechten). Aanvullend is het wettelijk vastleggen van de mestproductieplafonds van 2002 inclusief een handavingssystematiek bij overschrijding van deze plafonds bepaald.

Voor de periode 2020-2021 is op 17 juli 2020 derogatie aan Nederland verleend.¹⁰ Toen zijn wederom aanvullende voorwaarden gesteld door diverse ontwikkelingen die van invloed waren op de waterkwaliteit. Dit betreft onder andere de lokale droogte in 2017 en de landelijke droogte in 2018. Daarnaast hebben de gevolgen van de nationale stikstofproblematiek op het milieu en de

---

⁶ 2005/880/EG, 8 december 2005

⁷ 2010/65/EU, 5 februari 2010

⁸ 2014/291/EU, 16 mei 2014

⁹ 2018/820/EC, 31 mei 2018

¹⁰ 2020/1073/EC, 17 juli 2020

waterkwaliteit geleid tot de opname van aanvullende voorwaarden in relatie tot de stikstofproblematiek (Kamerstukken II, 33037, nr. 369).

In deze afgelopen periode is gebleken dat de Europese Commissie meer dan eerder de bredere context van de milieusituatie in Nederland betreft bij haar afweging. Punten van zorg die de Europese Commissie onder meer naar voren brengt zijn de negatieve ontwikkeling van de waterkwaliteit in de afgelopen jaren (Kamerstuk [33037, nr. 369](#)) en de stikstofproblematiek. Hieruit is gebleken dat derogatie geen gegeven is, zoals ook eerder aangegeven is (Kamerstukken II, 2021/22, 33037, nrs. 397 en 439).

Samengevat kenmerkt de historie van derogatieverlening zich door steeds aanvullende voorwaarden met het oog op het bereiken van de doelen van de Nitraatrichtlijn. Het is met name sinds 2014 nodig geweest stevige ingrepen in de landbouw in Nederland te moeten doen ten behoeve van het milieu met steeds veranderende eisen en ingrijpende gevolgen voor individuele boeren.

Transitieregeling derogatie (stuk voor MR 2 september)

1. Wat is het probleem

- De conceptderogatiebeschikking van de EC over derogatie bevat een afbouwpad voor de derogatie de jaren 2023-2025.
- Het wegvallen van derogatie betekent dat de plaatsingsruimte van 250 kg N/ha naar 170 kg N/ha uit dierlijke mest op land gaat, de melkveehouder die gebruikmaakt van derogatie houdt daarom mest over, heeft extra mestafzetkosten en gaat wellicht meer kunstmest gebruiken.
- De afbouw gaat stapsgewijs (zie tabel in de conceptbrief), waardoor de kosten in de jaren 2023-2025 per jaar toenemen.
- De ministerraad heeft op 26 augustus besloten te onderzoeken of er financiële compensatie kan komen voor de afbouw van de derogatie t.b.v. de een brief aan de TK over derogatie die niet leidt tot meer schade in de maatschappij en in het licht van de bredere transitie van de landbouw. Daartoe zijn de volgende contouren van een tegemoetkomingsregeling uitgewerkt, waarvan is voorzien deze in de brief aan de Kamer over de conceptderogatiebeschikking aan te kondigen.

2. Doel transitie-tegemoetkomingsregeling

- De boodschap van afbouw derogatie komt voor de bedrijven die hieraan deelnemen aan de vooravond van een ingrijpende en noodzakelijke verduurzamingstransitie in het kader van het NPLG. Door het afbouwpad en uiteindelijk verlies van derogatie in 2026 wordt van deze ondernemers al eerder keuzes in hun bedrijfsvoering gevraagd. Het kabinet wil deze bedrijven met behulp van een tijdelijke transitietegemoetkoming helpen de transitie in het kader van het NPLG vanuit een krachtige positie te maken.
- Onderdeel van de voorwaarden voor gebruiken van derogatie is een verplichting van 80% grasland op eigen land. Dit is belangrijk voor de waterkwaliteit, en past in de benodigde langetermijntransitie van de landbouw. Door bedrijven te stimuleren gebruik te blijven maken van de derogatie via deze regeling wordt tot aan 2026 het areaal grasland in Nederland op peil gehouden.
- Vanaf 2023 zal in het kader van grondgebondenheid het areaal grasland wettelijk worden geborgd. Deze regeling biedt een oplossing tot 2026, er wordt nog uitgewerkt hoe het areaal in de periode 2026-2032 geborgd kan worden.

3. Inhoud transitie-tegemoetkomingsregeling

a. Doelgroep

- Deelnemers aan derogatie in 2021 (dit zijn met name melkveehouders).
- Het gaat om 16.428 derogatiebedrijven, Er is 754.954 hectare landbouwgrond in gebruik bij deze derogatiebedrijven. Hiervan is 664.438 hectare grasland.
- In de BWO's is besproken of andere groepen die gevolgen ondervinden van het verlies van de derogatie in aanmerkingen moeten komen. De extra mesttoevoer zal invloed hebben op de mestmarkt en prijzen, dit zal o.m. ook gevolgen hebben voor varkenshouders. In de derogatiebeschikking zitten ook andere voorwaarden die breder invloed zullen hebben, zoals voor akkerbouwers. Voor deze groepen geldt niet dat zij via de derogatievoorwaarden bijdragen aan het areaal grasland. Verder zijn de kosten die zij maken zijn niet goed in beeld te brengen en de regeling zou erg breed en complex worden. **Advies aan het BWO is om definitief bovenstaande scope van de regeling aan de MR voor te stellen. Indien hier niet voor wordt gekozen betekent dit uiteraard iets voor de kosten (en de dekking die daarvoor gevonden moet worden).**

b. Tijdsduur

- De transitietegemoetkoming zal gelden in de jaren 2023, 2024 en 2025.
- Omdat in 2022 nog de volledige derogatie geldt, en het mestuitrijseizoen pas in februari start, is er tot 1 januari 2023 de tijd om de regeling verder uit te werken.

c. Kosten

- Inclusief uitvoeringskosten zal het bedrag voor de gehele looptijd van drie jaar 130.276.360 euro bedragen.
- In bijgaande tabel zijn de kosten uitgesplitst.

d. Uitvoering

- Er is gekozen voor een subsidieregeling met een forfaitaire vergoeding per 10kgN/ha mestplaatsingsruimte.
- Een bedrijfsspecifieke regeling is erg complex en moeilijk uitvoerbaar en niet snel open te stellen.

e. *Kaders*

De regeling zal worden gebaseerd op de EU de-minimisverordening landbouw. Regelingen op andere gronden zijn niet mogelijk vanwege staatssteunaspecten. Er geldt dat er een toets zal moeten plaatsvinden bij Het is verstandig de EC hiervan in kennis te stellen, zodra de regeling gereed is.

Het maximale subsidiebedrag voor alle regelingen onder de landbouw de-minimis per landbouwonderneming is € 20.000 over een periode van drie belastingjaren. Het nationale plafond is € 352.512.625.

Onder deze specifieke plafonds vallen subsidies specifiek voor landbouw die op basis van de landbouw de-minimis worden verleend. Dus niet algemene geen regelingen onder de algemene of visserij de-minimis of subsidieregelingen die op een andere basis dan landbouw de-minimis zijn verleend. We hebben 1 regeling in beeld waarbij samenloop is, namelijk de subsidie Melkvee van Zeldzame Rassen (ca. 100 bedrijven), waarin het ook om landbouw de-minimis gaat, waar deelnemers waarschijnlijk al aan het plafond van 20.000 euro zullen komen. Deze bedrijven zullen een keuze moeten maken tussen de regelingen.

Met de voorgestelde bedragen voor de transitietegemoetkoming kan tot aan een areaal van 125 ha worden vergoed binnen het plafond van 20.000 euro. Er zijn 431 derogatiebedrijven die meer dan 125 ha hebben, en waarvoor zal gelden dat zij voor het areaal boven deze 125 ha vanwege het de-minimusplafond geen vergoeding zullen kunnen ontvangen.

Daarnaast geldt er ook een plafond voor bedrijven van 200.000 euro voor alle ontvangen steun onder de algemene de-minimusverordening (dus niet specifiek voor andere activiteiten dan landbouw). Een landbouwonderneming met nevenactiviteiten kan op basis van die algemene verordening voor die nevenactiviteiten steun ontvangen. Voor dergelijke landbouwers – die dus steun krijgen op basis van de landbouw de minimisverordening en de algemene de-minimisverordening – geldt dat de steun mag cumuleren tot het hoogste steunbedrag van beide verordeningen. Dus ten hoogste tot 200.000 (= maximum steunbedrag per ondernemer in de algemene de-minimisverordening). Deze cumulatiegrens van 200.000 euro zal naar verwachting weinig beperkingen meebrengen voor landbouwers die gebruik willen maken van de transitierегeling.

4. Timing brief derogatie

- Stemming over de conceptderogatiebeschikking is voorzien voor het geplande Nitraatcomité van 15 september aanstaande.
- Vooruitlopend daarop zal de Europese Commissie de stukken voor het Nitraatcomité, waaronder de beschikking voor NL, delen met de lidstaten. De EC is de conceptbeschikking momenteel aan het afronden en het is niet exact te zeggen wanneer deze zal worden gedeeld.
- Dit zal in ieder geval een week voor het Nitraatcomité gebeuren, is de verwachting (dus uiterlijk 8 september)
- Na verzending aan de Lidstaten zullen sommigen de stukken aan hun parlementen sturen, de kans dat stukken (bewust of onbewust) openbaar worden is daarmee aanzienlijk.
- Het is voor boeren belangrijk om snel duidelijkheid te hebben over de derogatie in 2022. Zij wachten hierop al lang en het mestuitrijdseizoen eindigt op 31 augustus 2022.
- Aan de TK is toegezegd om de conceptbeschikking, zodra deze door de EC met de andere LS is gedeeld, aan de Kamer te sturen.
- **Daarom wordt geadviseerd de brief te versturen nadat de conceptbeschikking door de EC is verstuurd aan de lidstaten en niet te wachten tot na het Nitraatcomité.**

5. Timing regeling en afstemming Europese Commissie

- De Europese Commissie heeft de conceptbeschikking op de agenda van het Nitraatcomité van 15 september geplaatst.

- Het is gebruikelijk dat LNV de correspondentie met de Tweede Kamer over de derogatie vooraf met EC-ENVI deelt op ambtelijk niveau.
- Om te voorkomen dat de EC verrast wordt door de aankondiging van een transitieregeling wordt geadviseerd om de EC te informeren (de inhoud van) de brief voorafgaand aan verzending aan de Tweede Kamer proactief met de EC te en de PV-EU hier nadrukkelijk te betrekken.
- De EC-ENVI is in de afgelopen onderhandelingen zeer kritisch geweest op de inspanningen van Nederland in het kader van waterkwaliteit en de oplossing die de transitie van de landbouw hiervoor zal bieden. Het is daarom de verwachting dat de EC—ENVI ook kritisch zal zijn op een regeling die het afbouwpad van de derogatie mitigeert. De wijze waarop eerder over derogatie met de Tweede Kamer is gecommuniceerd heeft tot wrevel bij de EC/ENVI geleid. Hiermee wordt het risico gelopen dat de conceptderogatiebeschikking van de agenda kan worden gehaald door de EC. Wij weten dat dit in het verleden in ieder geval één keer bij een andere lidstaat is gebeurd.
- Ook andere trajecten met de EC, zowel op landbouw/visserij-gebied als in andere dossiers kunnen door kritiek op deze regeling beïnvloed worden.
- Alternatief zou kunnen zijn de regeling nu uit de brief te laten en later, bijvoorbeeld tijdens de parlementaire behandeling, in te brengen.
- **Aan het BWO de vraag een besluit te nemen over het al dan niet opnemen van het voornemen om vóór verzending van de brief contact te zoeken met EC.**

6. Dekking

- **Laatste stand van zaken** Voor de augustusbrief is op dit moment de volgende zin voorzien: *In het kader van de gesprekken die gevoerd worden met de Europese Commissie over de derogatie reserveert het kabinet middelen uit de reeksen stalmaatregelen op de aanvullende post en mestverdunding bij LNV. Afhankelijk van de uitkomsten van de gesprekken volgt een uitwerking van een mogelijke regeling en het exacte bedrag.*

7. Kwantificering stikstofreductie

- De afbouw van de derogatie heeft waarschijnlijk een milieukundig positief effect op ammoniakemissies. Volgens de Commissie van Deskundigen Meststoffenwet zal geen derogatie naar verwachting leiden tot verlaging van het eiwitgehalte in het rantsoen, meer bemesting van bouwland ten opzichte van grasland, en minder emissies door toepassing van kunstmest ten opzichte van dierlijke mest, maar wel meer emissies ten gevolge van mestverwerking. De precieze reductie in ammoniakemissie kan niet op voorhand (regionaal) gekwantificeerd worden. Deze is immers afhankelijk van een groot aantal factoren waaronder de weersomstandigheden en andere factoren die op voorhand niet te bepalen zijn. Denk daarbij aan het type kunstmest dat gebruikt wordt in de plaats van dierlijke mest, de uiteindelijke afname in het areaal grasland of de windsnelheid en temperatuur. Per saldo zal het vervangen van drijfmest door kunstmest op melkveebedrijven en het vervangen van kunstmest door drijfmest op akkerbouwbedrijven leiden tot minder ammoniakemissie.
- **Aan het BWO de vraag om deze passage al dan niet op te nemen in deze Kamerbrief omdat daarmee enerzijds de indruk gewekt kan worden dat het reduceren van stikstof voor Nederland een rol hebben gespeeld in de onderhandelingen met de EC over derogatie, maar deze daarentegen wel de mogelijk positieve uitkomst voor de stikstofopgave benoemt.**

BIJLAGE**In de onderstaande tabellen treft u een eerste berekening van de kosten voor de doelgroep derogatie-melkveehouders aan.**

Het benodigde budget is **€ 130.081.960** en bestaat uit:

- Compensatie mestafzetkosten wordt in ingeschat op **121.581.960** euro, Dit betreft compensatie voor bedrijven met een derogatievergunning in 2021 (tabel 1a) en compensatie voor bedrijven met een derogatievergunning in 2021 met percelen in een natura 2000 gebied en grondwaterbeschermingsgebieden (tabel 1 b)
- Uitvoeringskosten en extra kosten voor de handhaving zijn **8.500.000** euro

Tabel 1a Bedrijven met een derogatievergunning in 2021 (exclusief derogatiebedrijven met percelen in een natura 2000 gebied).

De mestafzetkosten per hectare zijn gerelateerd aan de vermindering van de gebruiksruijnte in een bepaald jaar. Er is gerekend met 20 euro mestafzetkosten per hectare bij een vermindering van de gebruiksruijnte van 10 kg N per hectare, 40 euro per hectare bij een vermindering van 20 kg N per hectare en 100 euro per hectare bij een vermindering van 50 kg N per hectare

Jaar	Aantal derogatie deelnemers	Oppervlakte landbouwgrond [ha]	Mestafzetkosten per ha	Mestafzetkosten	Gemiddelde kosten per bedrijf
2023	15.357	676.611 ¹	20 euro	€ 13.532.220	€ 881,18
2024	15.111	668.108	40 euro	€ 26.724.320	€ 1768,53
2025	14.869	659.707	100 euro	€ 65.970.700	€ 4436,79
TOTAAL				€ 106.227.240	

Bij de berekening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- In de vorige derogatiebeschikking is er een onderscheid in de gebruiksnormen die gelden voor polluted areas (230 kg N) en andere gebieden (250 kg N).
- Afname gebruiksruijnte dierlijke mest:
  - In 2023 afname van 10 kg stikstof per hectare voor alle gebieden
  - In 2024 afname van 20 kg stikstof per hectare voor alle gebieden
  - In 2025 afname van 40 kg stikstof per hectare voor bedrijven in polluted areas en 50 kg stikstof per hectare voor bedrijven in andere gebieden.
- Bij de berekening is geen onderscheid gemaakt tussen bedrijven in polluted areas [230 kg N] en bedrijven in de andere gebieden [250 kg N].
- Er is in 2025 voor alle bedrijven uitgegaan van een afname in de gebruiksruijnte van 50 kg stikstof per hectare. De daadwerkelijk benodigde compensatie in 2025 kan daardoor iets lager uitvallen.
- Voor het aantal deelnemers en het aantal hectare is rekening gehouden met een afname van het aantal deelnemers en aantal hectares waarvoor derogatie aangevraagd wordt².
- Per 1 januari 2023 moeten er extra nutrients polluted areas aangewezen worden, waarvoor een lagere derogatienorm gaat gelden. Voor de bedrijven die zich bevinden in deze aangewezen polluted areas geldt dan een norm van 220 kg N in 2023, respectievelijk een norm van 210 kg N in 2024, respectievelijk een norm van 190 kg N in 2025. Dit betekent een extra terugval voor deze bedrijven in 2023 van 10/30 kg N, in 2024 van 20/40 kg N per hectare en in 2025 van 40/60 kg N per hectare. Het aantal bedrijven en aantal hectares waarvoor dit geldt is op dit moment nog niet te kwantificeren. Het compensatiebedrag en het benodigde

¹ Totaal percelen derogatiebedrijven gecorrigeerd met 31.989 hectare die in natura 2000 gebied of grondwaterbeschermingsgebied legt .

² In eerste jaar is gerekend met een afname van 5 % en in de opvolgende jaren met afname van 1 % per jaar.

budget kan hierdoor mogelijk hoger uitvallen. Het exacte bedrag kan pas eind dit jaar worden bepaald.

Tabel 1b Bedrijven met een derogatievergunning in 2021 met percelen in een natura 2000 gebied

Deze bedrijven moeten voor de percelen die gelegen zijn in natura 2000 gebieden en de grondwaterbeschermingsgebieden gelijk rekenen met 170 kg stikstof uit dierlijke mest per hectare. Er is uitgegaan van 160 euro mestafzetkosten per hectare per jaar omdat de gebruikruimte met 80 kg stikstof per hectare verminderd.

Jaar	Aantal deelnemers	Oppervlakte landbouwgrond [ha]	Mestafzetkosten Per ha	Mestafzetkosten	Gemiddelde kosten per bedrijf
2023	3054	31.989	160 euro	€5.118.240	€1675,91
2024	3054	31.989	160 euro	€5.118.240	€1675,91
2025	3054	31.989	160 euro	€5.118.240	€1675,91
TOTAAL				€15.354.720	

Bij de berekening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- 1913 derogatiebedrijven hebben percelen die gelegen zijn in natura 2000 gebieden.
- 1123 derogatiebedrijven hebben percelen die gelegen zijn in grondwaterbeschermingsgebieden.
- In deze natura 2000 gebieden en grondwaterbeschermingsgebieden ligt 31.989 hectare.

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>
Verzonden: maandag 27 juni 2022 13:25
Aan: 5.1.2.E
Onderwerp: RE: BWO woensdag a.s. de 29ste a.s.

Hoi 5.1.2.E

Je had de vraag al langs zien komen in de cc. zag ik 😊

Gr, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
Verzonden: maandag 27 juni 2022 12:02
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
Onderwerp: RE: BWO woensdag a.s. de 29ste a.s.

Hoi 5.1.2.E

Ik begreep van de collega's van PAV dat het moment van het BWO-derogatie nog niet helemaal vaststaat, maar je kunt voor de inhoud terecht bij 5.1.2.E van team mest.

Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
Verzonden: maandag 27 juni 2022 11:48
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
Onderwerp: RE: BWO woensdag a.s. de 29ste a.s.

Hoi 5.1.2.E

Ik kan hier helaas niet meer informatie over geven. Ik ga er vanuit dat collega's van PAV zich bezighouden met dit BWO. Ik moet bekennen dat ik niet weet wie bij PAV hiermee bezig is @5.1.2.E heb je enig idee?

Groet,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>
Verzonden: maandag 27 juni 2022 11:01
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
Onderwerp: FW: BWO woensdag a.s. de 29ste a.s.

Hoi allen,

Zie dat ^{5.1.2.E} afwezig is en dat ik jullie kan benaderen. A.s. woensdag is een BWO-derogatie gepland waar onze M VRO voor is uitgenodigd. Ik neem aan dat het over de nitraatrichtlijn gaat? Ik ben op zoek naar de inhoud voor komend BWO i.v.m. de voorbereiding. Graag even reactie.

Gr, ^{5.1.2.E}

^{5.1.2.E}

^{5.1.2.E}

Cluster B.

Stikstof

.....
Directie Ruimte en Leefomgeving
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Z-toren, 18e verdieping
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

.....
M ^{5.1.2.E}

E ^{5.1.2.E} [@minbzk.nl](mailto:)

Werkdagen: maandag t/m vrijdag

Van: ^{5.1.2.E}

Verzonden: maandag 27 juni 2022 10:53

Aan: ^{5.1.2.E} <^{5.1.2.E} [@minlnv.nl](mailto:)>

Onderwerp: BWO woensdag a.s. de 29ste a.s.

Ha ^{5.1.2.E}

Jij weet vast wel waar komend BWO woensdag a.s. over gaat ☺ Ik denk over de nitraatrichtlijn...? Wellicht is vorige week hierover het e.e.a. gewisseld in het coördinatoren overleg maar was daar niet bij van wege een corona besmetting.

Groetjes, ^{5.1.2.E}

Van: MinisterLNV <^{5.1.2.E} [@minlnv.nl](mailto:)>

Verzonden: vrijdag 24 juni 2022 13:39

Aan: MinisterLNV <^{5.1.2.E} [@minlnv.nl](mailto:)>; ^{5.1.2.E} <^{5.1.2.E} [@minbzk.nl](mailto:)>; ^{5.1.2.E}

<^{5.1.2.E} [@minienw.nl](mailto:)>; ^{5.1.2.E} <^{5.1.2.E} [@minezk.nl](mailto:)>; ^{5.1.2.E}

<^{5.1.2.E} [@minlnv.nl](mailto:)>

CC: ^{5.1.2.E} <^{5.1.2.E} [@minlnv.nl](mailto:)>

Onderwerp: bevestiging BWO Derogatie met MLNV, MNenS, MI&W, MKE, MVRO woensdag 29 juni 09.00 - 09.45 uur (middels Webex)

Allen,

Dank voor jullie reacties en ondanks dat niet alle uitgenodigde bewindspersonen aanwezig kunnen zijn, zetten wij het BWO Derogatie nu definitief vast op **woensdag 29 juni 09.00 – 09.45 uur**.

Bekend is dat zowel MVRO als MI&W niet aanwezig kunnen zijn. Wij ontvangen graag de mailadressen van de hoogambtelijke vervanging zodat wij de Webex uitnodigingen direct aan de juiste personen kunnen sturen.

Tevens vernemen wij graag het mailadres van de ambtelijke ondersteuning. Per bewindspersoon is 1 ambtenaar toegestaan.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

5.1.2.E

Secretariaat Minister Henk Staghouwer
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag

Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

E-mail: 5.1.2.E [@minlnv.nl](mailto:5.1.2.E@minlnv.nl)

Telefoon: 5.1.2.E

Mobiel: 5.1.2.E

Uitnodigingen kunnen gestuurd worden naar

5.1.2.E [@minlnv.nl](mailto:5.1.2.E@minlnv.nl)

5.1.2.E

5.1.2.E
Cluster B.

Stikstof

.....
Directie Ruimte en Leefomgeving
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Z-toren, 18e verdieping

Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag
.....

M 5.1.2.E

E 5.1.2.E [@minbzk.nl](mailto:5.1.2.E@minbzk.nl)

Werkdagen: maandag t/m vrijdag

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>
Verzonden: donderdag 7 juli 2022 14:38
Aan: 5.1.2.E
CC: 5.1.2.E
Onderwerp: Nitraatrichtlijn en derogatie morgen in MR

Hoi 5.1.2.E

Zou jij kort de stand van zaken rondom de derogatie voor mij op de mail kunnen zetten, als jij die weet natuurlijk? Dit als voorbereiding voor de MR morgen. Ik begreep namelijk dat morgen een mondelinge terugkoppeling plaatsvindt door jullie minister.

Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
Verzonden: dinsdag 28 juni 2022 09:33
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>
CC: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
Onderwerp: RE: BWO woensdag a.s. de 29ste a.s.

Hoi 5.1.2.E

Hierbij de notitie voor het BWO van morgenochtend.
Mocht je vragen hebben, bel vooral!

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>
Verzonden: maandag 27 juni 2022 13:25
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
Onderwerp: RE: BWO woensdag a.s. de 29ste a.s.

Hoi 5.1.2.E

Je had de vraag al langs zien komen in de cc. zag ik 😊

Gr, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
Verzonden: maandag 27 juni 2022 12:02
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
Onderwerp: RE: BWO woensdag a.s. de 29ste a.s.

Hoi 5.1.2.E

Ik begreep van de collega's van PAV dat het moment van het BWO-derogatie nog niet helemaal vaststaat, maar je kunt voor de inhoud terecht bij ^{5.1.2.E} van team mest.

Groet, ^{5.1.2.E}

Van: ^{5.1.2.E} <^{5.1.2.E} @minlnv.nl>

Verzonden: maandag 27 juni 2022 11:48

Aan: ^{5.1.2.E} <^{5.1.2.E} @minbzk.nl>; ^{5.1.2.E} <^{5.1.2.E} @minlnv.nl>;
^{5.1.2.E} <^{5.1.2.E} @minlnv.nl>

Onderwerp: RE: BWO woensdag a.s. de 29ste a.s.

Hoi ^{5.1.2.E}

Ik kan hier helaas niet meer informatie over geven. Ik ga er vanuit dat collega's van PAV zich bezighouden met dit BWO. Ik moet bekennen dat ik niet weet wie bij PAV hiermee bezig is @^{5.1.2.E} heb je enig idee?

Groet,

^{5.1.2.E}

Van: ^{5.1.2.E} <^{5.1.2.E} @minbzk.nl>

Verzonden: maandag 27 juni 2022 11:01

Aan: ^{5.1.2.E} <^{5.1.2.E} @minlnv.nl>; ^{5.1.2.E} <^{5.1.2.E} @minlnv.nl>;
^{5.1.2.E} <^{5.1.2.E} @minlnv.nl>

Onderwerp: FW: BWO woensdag a.s. de 29ste a.s.

Hoi allen,

Zie dat ^{5.1.2.E} afwezig is en dat ik jullie kan benaderen. A.s. woensdag is een BWO-derogatie gepland waar onze M VRO voor is uitgenodigd. Ik neem aan dat het over de nitraatrichtlijn gaat? Ik ben op zoek naar de inhoud voor komend BWO i.v.m. de voorbereiding. Graag even reactie.

Gr, ^{5.1.2.E}

^{5.1.2.E}

^{5.1.2.E}

Cluster B.

Stikstof

.....
Directie Ruimte en Leefomgeving
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Z-toren, 18e verdieping
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

.....
M ^{5.1.2.E}

E ^{5.1.2.E} @minbzk.nl

Werkdagen: maandag t/m vrijdag

Van: 5.1.2.E

Verzonden: maandag 27 juni 2022 10:53

Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E <[@minlnv.nl](mailto:5.1.2.E)>>

Onderwerp: BWO woensdag a.s. de 29ste a.s.

Ha 5.1.2.E

Jij weet vast wel waar komend BWO woensdag a.s. over gaat ☺ Ik denk over de nitraatrichtlijn...? Wellicht is vorige week hierover het e.e.a. gewisseld in het coördinatoren overleg maar was daar niet bij van wege een corona besmetting.

Groetjes, 5.1.2.E

Van: MinisterLNV <5.1.2.E <[@minlnv.nl](mailto:5.1.2.E)>>

Verzonden: vrijdag 24 juni 2022 13:39

Aan: MinisterLNV <5.1.2.E <[@minlnv.nl](mailto:5.1.2.E)>>; 5.1.2.E <5.1.2.E <[@minbzk.nl](mailto:5.1.2.E)>>; 5.1.2.E

<5.1.2.E <[@minienw.nl](mailto:5.1.2.E)>>; 5.1.2.E <5.1.2.E <[@minezk.nl](mailto:5.1.2.E)>>; 5.1.2.E

<5.1.2.E <[@minlnv.nl](mailto:5.1.2.E)>>

CC: 5.1.2.E <5.1.2.E <[@minlnv.nl](mailto:5.1.2.E)>>

Onderwerp: bevestiging BWO Derogatie met MLNV, MNenS, MI&W, MKE, MVRO woensdag 29 juni 09.00 - 09.45 uur (middels Webex)

Allen,

Dank voor jullie reacties en ondanks dat niet alle uitgenodigde bewindspersonen aanwezig kunnen zijn, zetten wij het BWO Derogatie nu definitief vast op **woensdag 29 juni 09.00 – 09.45 uur**.

Bekend is dat zowel MVRO als MI&W niet aanwezig kunnen zijn. Wij ontvangen graag de mailadressen van de hoogambtelijke vervanging zodat wij de Webex uitnodigingen direct aan de juiste personen kunnen sturen.

Tevens vernemen wij graag het mailadres van de ambtelijke ondersteuning. Per bewindspersoon is 1 ambtenaar toegestaan.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

5.1.2.E

Secretariaat Minister Henk Staghouwer
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag

Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

E-mail: 5.1.2.E <[@minlnv.nl](mailto:5.1.2.E)>

Telefoon: 5.1.2.E

Mobiel: 5.1.2.E

Uitnodigingen kunnen gestuurd worden naar

5.1.2.E <[@minlnv.nl](mailto:5.1.2.E)>

5.1.2.E

5.1.2.E

Stikstof

Cluster B.

.....
Directie Ruimte en Leefomgeving
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Z-toren, 18e verdieping
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

.....
M 5.1.2.E

E 5.1.2.E

@minbzk.nl

Werkdagen: maandag t/m vrijdag

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>
Verzonden: donderdag 7 juli 2022 15:47
Aan: 5.1.2.E
Onderwerp: RE: Nitraatrichtlijn en derogatie morgen in MR

Ok, prima. Fijn!

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
Verzonden: donderdag 7 juli 2022 15:46
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>
CC: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
Onderwerp: RE: Nitraatrichtlijn en derogatie morgen in MR

Hoi 5.1.2.E

Ik ben het stuk nog aan het maken en de ontwikkelingen zijn nu nog gaande, dus als ik wat kan delen doe ik dat!

Groet,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>
Verzonden: donderdag 7 juli 2022 14:38
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E @minlnv.nl
Onderwerp: Nitraatrichtlijn en derogatie morgen in MR

Hoi 5.1.2.E

Zou jij kort de stand van zaken rondom de derogatie voor mij op de mail kunnen zetten, als jij die weet natuurlijk? Dit als voorbereiding voor de MR morgen. Ik begreep namelijk dat morgen een mondelinge terugkoppeling plaatsvindt door jullie minister.

Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
Verzonden: dinsdag 28 juni 2022 09:33
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>
CC: 5.1.2.E <5.1.2.E@minlnv.nl>
Onderwerp: RE: BWO woensdag a.s. de 29ste a.s.

Hoi 5.1.2.E

Hierbij de notitie voor het BWO van morgenochtend.
Mocht je vragen hebben, bel vooral!

Groet,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E <1@minbzk.nl>>

Verzonden: maandag 27 juni 2022 13:25

Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E >

Onderwerp: RE: BWO woensdag a.s. de 29ste a.s.

Hoi 5.1.2.E

Je had de vraag al langs zien komen in de cc. zag ik ☺

Gr, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E <1@minlnv.nl>>

Verzonden: maandag 27 juni 2022 12:02

Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E <1@minlnv.nl>>; 5.1.2.E

<5.1.2.E <1@minbzk.nl>>; 5.1.2.E <5.1.2.E <1@minlnv.nl>>

CC: 5.1.2.E <5.1.2.E <1@minlnv.nl>>

Onderwerp: RE: BWO woensdag a.s. de 29ste a.s.

Hoi 5.1.2.E

Ik begreep van de collega's van PAV dat het moment van het BWO-derogatie nog niet helemaal vaststaat, maar je kunt voor de inhoud terecht bij 5.1.2.E van team mest.

Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E <@minlnv.nl>>

Verzonden: maandag 27 juni 2022 11:48

Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E <@minbzk.nl>>; 5.1.2.E <5.1.2.E <@minlnv.nl>>

5.1.2.E <5.1.2.E <@minlnv.nl>>

Onderwerp: RE: BWO woensdag a.s. de 29ste a.s.

Hoi 5.1.2.E

Ik kan hier helaas niet meer informatie over geven. Ik ga er vanuit dat collega's van PAV zich bezighouden met dit BWO. Ik moet bekennen dat ik niet weet wie bij PAV hiermee bezig is @ 5.1.2.E heb je enig idee?

Groet,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E <@minbzk.nl>>

Verzonden: maandag 27 juni 2022 11:01

Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E <@minlnv.nl>>; 5.1.2.E <5.1.2.E <@minlnv.nl>>

5.1.2.E <5.1.2.E <@minlnv.nl>>

Onderwerp: FW: BWO woensdag a.s. de 29ste a.s.

Hoi allen,

Zie dat ^{5.1.2.E} afwezig is en dat ik jullie kan benaderen. A.s. woensdag is een BWO-derogatie gepland waar onze M VRO voor is uitgenodigd. Ik neem aan dat het over de nitraatrichtlijn gaat? Ik ben op zoek naar de inhoud voor komend BWO i.v.m. de voorbereiding. Graag even reactie.

Gr, ^{5.1.2.E}

^{5.1.2.E}

^{5.1.2.E}

Cluster B.

Stikstof

.....
Directie Ruimte en Leefomgeving
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Z-toren, 18e verdieping
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

.....
M ^{5.1.2.E}

E ^{5.1.2.E} [@minbzk.nl](mailto: @minbzk.nl)

Werkdagen: maandag t/m vrijdag

Van: ^{5.1.2.E}

Verzonden: maandag 27 juni 2022 10:53

Aan: ^{5.1.2.E} <^{5.1.2.E} [|@minlnv.nl](mailto: |@minlnv.nl)>

Onderwerp: BWO woensdag a.s. de 29ste a.s.

Ha ^{5.1.2.E}

Jij weet vast wel waar komend BWO woensdag a.s. over gaat ☺ Ik denk over de nitraatrichtlijn...? Wellicht is vorige week hierover het e.e.a. gewisseld in het coördinatoren overleg maar was daar niet bij van wege een corona besmetting.

^{5.1.2.E}

Van: MinisterLNV <^{5.1.2.E} [@minlnv.nl](mailto: @minlnv.nl)>

Verzonden: vrijdag 24 juni 2022 13:39

Aan: MinisterLNV <^{5.1.2.E} [/@minlnv.nl](mailto: /@minlnv.nl)>; ^{5.1.2.E} <^{5.1.2.E} [@minbzk.nl](mailto: @minbzk.nl)>; ^{5.1.2.E}

<^{5.1.2.E} [@minienw.nl](mailto: @minienw.nl)>; ^{5.1.2.E} <^{5.1.2.E} [@minezk.nl](mailto: @minezk.nl)>; ^{5.1.2.E}

<^{5.1.2.E} [@minlnv.nl](mailto: @minlnv.nl)>

CC: ^{5.1.2.E} <^{5.1.2.E} [@minlnv.nl](mailto: @minlnv.nl)>

Onderwerp: bevestiging BWO Derogatie met MLNV, MNenS, MI&W, MKE, MVRO woensdag 29 juni 09.00 - 09.45 uur (middels Webex)

Allen,

Dank voor jullie reacties en ondanks dat niet alle uitgenodigde bewindspersonen aanwezig kunnen zijn, zetten wij het BWO Derogatie nu definitief vast op **woensdag 29 juni 09.00 – 09.45 uur**.

Bekend is dat zowel MVRO als MI&W niet aanwezig kunnen zijn. Wij ontvangen graag de mailadressen van de hoogambtelijke vervanging zodat wij de Webex uitnodigingen direct aan de juiste personen kunnen sturen.

Tevens vernemen wij graag het mailadres van de ambtelijke ondersteuning. Per bewindspersoon is 1 ambtenaar toegestaan.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

5.1.2.E

Secretariaat Minister Henk Staghouwer
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag

Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

E-mail: 5.1.2.E [@minlnv.nl](mailto:5.1.2.E@minlnv.nl)

Telefoon: 5.1.2.E

Mobiel: 5.1.2.E

Uitnodigingen kunnen gestuurd worden naar

5.1.2.E [@minlnv.nl](mailto:5.1.2.E@minlnv.nl)

5.1.2.E

5.1.2.E
Cluster B.

Stikstof

.....
Directie Ruimte en Leefomgeving
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Z-toren, 18e verdieping

Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag
.....

M 5.1.2.E

E 5.1.2.E [@minbzk.nl](mailto:5.1.2.E@minbzk.nl)

Werkdagen: maandag t/m vrijdag

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Bijlage 2 - Inventarislijst								
Documentnr.	Datum	tijd	Soort document	Onderwerp	Beroordeling	Woo	Afzender	Ontvanger
1	24-5-2022	11:57	E-mail	RE Dossier voor 31 mei - aanleveren informatie over delegatie	Deels openbaar		EZK/LNV	LNV/IenW/BZK/BuZa
2	25-5-2022	17:39	E-mail	RE acties tbv voorbereiding BWO Brussel aanleveren informatie per omgaande - SPOED	Deels openbaar		EZK/LNV	LNV/IenW/BZK/BuZa
2.a	25-5-2022	17:39	Bijlage	sheets EZK klimaat_energietransitie t.b.v. EZK-bezoek DG Envir			EZK/LNV	LNV/IenW/BZK/BuZa
3	27-6-2022	13:12	E-mail	bwo derogatie	Deels openbaar		EZK	LNV

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: dinsdag 24 mei 2022 11:57
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E); ' 5.1.2.E ' ; 5.1.2.E (5.1.2.E);
 ' 5.1.2.E @minienw.nl'; 5.1.2.E ; 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E); BRE-LNV; 5.1.2.E 5.1.2.E
 (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); Secretariaat DG Stikstof; 5.1.2.E
 (5.1.2.E)
Onderwerp: RE: Dossier voor 31 mei - aanleveren informatie over delegatie

Hoi,
 Ik zal doorsturen naar secr MKE/BBR.
 Vraag me af wat aanvullende programma MN&S wordt. Als 5.1.2.E daarbij zit dan overwegen
 samen met MKE.
 Verder sluit ik niet uit dat morgen in voorbereidend BWO wordt heroverwogen om wel met z'n vieren
 te gaan.

Gr 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: dinsdag 24 mei 2022 11:51
Aan: ' 5.1.2.E ' <5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>;
 ' 5.1.2.E @minienw.nl' <5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E
 5.1.2.E @minbzk.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E
 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minezk.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>;
 BRE-LNV <5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.e (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E)
 <5.1.2.E @minlnv.nl>; Secretariaat DG Stikstof <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E
 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>

Onderwerp: RE: Dossier voor 31 mei - aanleveren informatie over delegatie

Ha 5.1.2.E dank!

Ik heb het secretariaat bij DG Len S gevraagd om deze informatie bij je aan te leveren voor M Nens
 (en evt. M LNV).

@ 5.1.2.E kun je de informatie (laten) aanleveren bij 5.1.2.E voor M LNV?

@ 5.1.2.E jij voor M VRO?

@ 5.1.2.E jij voor M IenW?

@ 5.1.2.E / 5.1.2.E jullie voor M KenE?

Mag dus rechtstreeks naar 5.1.2.E

Dank!

Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E @minbuza.nl>
Verzonden: maandag 23 mei 2022 21:43
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
 <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; BRE-LNV <5.1.2.E @minbuza.nl>;
 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: Dossier voor 31 mei

Beste 5.1.2.E

De dossiervorming ligt als het goed is bij EIA. Vanuit de PV zijn we bezig met een aanvullend programma voor 5.1.2.E Voor de andere ministers ligt dat bij hun ambtenaren in Den Haag (al dan niet via hun eigen mensen op de PV). Dit geldt ook voor eventuele hotelreserveringen (voor MSenN al gedaan).

Wat wij wél zsm nodig hebben om iedereen bij de Commissie aan te melden is:

- volledige delegatielijst (namen, e-mailadressen, paspoortnummers)
- nummerborden, merk en kleur van de dienstauto's

Groet,

5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E

.....
Permanent Representation of the Kingdom
of the Netherlands to the European Union
Embassy of the Kingdom of the Netherlands
in Belgium
4-10 Avenue de Cortenbergh | 1040 Brussels | Belgium
.....

M + 5.1.2.E
E 5.1.2.E [@minbuza.nl](mailto:5.1.2.E@minbuza.nl)
Twitter: 5.1.2.E

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: woensdag 25 mei 2022 17:39
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E ; 5.1.2.E (5.1.2.E);
 5.1.2.E @minienw.nl'; 5.1.2.E ; 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E);
 5.1.2.E ; 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E
 (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); Secretariaat DG Stikstof
Onderwerp: RE: acties tbv voorbereiding BWO Brussel: aanleveren informatie per
 omgaande - SPOED
Bijlagen: sheets EZK klimaat_energietransitie t.b.v. EZK-bezoek DG Envir.pptx

Hier de concept sheets van EZK

Gr 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>
Verzonden: woensdag 25 mei 2022 11:11
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E @minbzk.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
 <5.1.2.E @minezk.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>;
 5.1.2.E @minienw.nl' <5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minbuza.nl>;
 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>;
 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>;
 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>;
 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minInv.nl>; Secretariaat DG Stikstof
 <5.1.2.E @minInv.nl>
Onderwerp: acties tbv voorbereiding BWO Brussel: aanleveren informatie per omgaande - SPOED
Urgentie: Hoog

Ha allemaal,

Zojuist uit de terugkoppeling van het BWP-overleg van vanochtend t.b.v. voorbereiding Brussel:

- De bespreking was goed.
- Insteek is Brussel mee te nemen en vanuit "nederige positie" Brussel vragen mee te denken/helpen.
- Alle vier de BWP gaan.
- Duidelijke knip tussen derogatie en dit traject richting Brussel. Niet zelf beginnen over bouwvrijstelling en derogatie, kan wel in gesprek aan de orde komen.
- Er is nog onduidelijkheid of er ook een gesprek met 5.1.2.E is. @ 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E evt.
 5.1.2.E kunnen jullie daar helderheid over geven richting de bwp?

Voor wat betreft de acties voortvloeiend uit het gesprek:

Algemeen

Vraag naar woordenlijsten terminologie in het Engels voor M Nens: @ 5.1.2.E / 5.1.2.E 5.1.2.E hebben jullie informatie die we daarvoor kunnen gebruiken?

Sheets

- De bewindspersonen willen aan de hand van enkele sheets (max 2/3 per BWP) Brussel meenemen.
- Opzet:

- M NenS: algemeen beleid plus waar staan we wat doen we nu allemaal al (quick scan, wet, etc) (DG LenS: 5.1.2.E iom team parlementair, evt. strategie) vervolgens:
  - M KenE: energietransitie, invullen iom eigen M (@ 5.1.2.E)
  - M VRO: invullen iom eigen M (@ 5.1.2.E)
  - M IenW: geen eigen sheets (@ 5.1.2.E)
- Praktisch:
- In het Engels
  - Wens vanuit BWO: liefst aan de hand van infographics indien mogelijk, anders PP, niet te veel tekst.
  - Willen jullie de sheets aan mij sturen zsm vandaag, zodat ik de boel aan elkaar kan zetten in 1 document? Dossier moet vandaag klaar zijn richting tas M.
  - Voorbereiding: apparatuur om presentatie powerpoint te tonen klaarzetten en powerpoint en hand-outs (@ 5.1.2.E kunnen jullie dat regelen?)

Bespreeknotitie

- Vanuit Vro komt er geen aanvulling meer op de bespreeknotitie, gaat via de slides. Vanuit EZK is ook nog een aantal voorstellen meegegeven, daar kijk ik nog naar, idem punt IenW van 5.1.2.E in de bijlage.
- Ik zal de aangepaste notitie nog rondsturen.

Overig

- Praktische zaken: delegatie en dienstautogegevens etc: graag aanleveren bij 5.1.2.E zie eerdere mail gisteren, voor zover nog niet gebeurd.
- Mocht er vanuit 5.1.2.E / 5.1.2.E / 5.1.2.E nog meer info nodig zijn, dan horen jullie per omgaande.

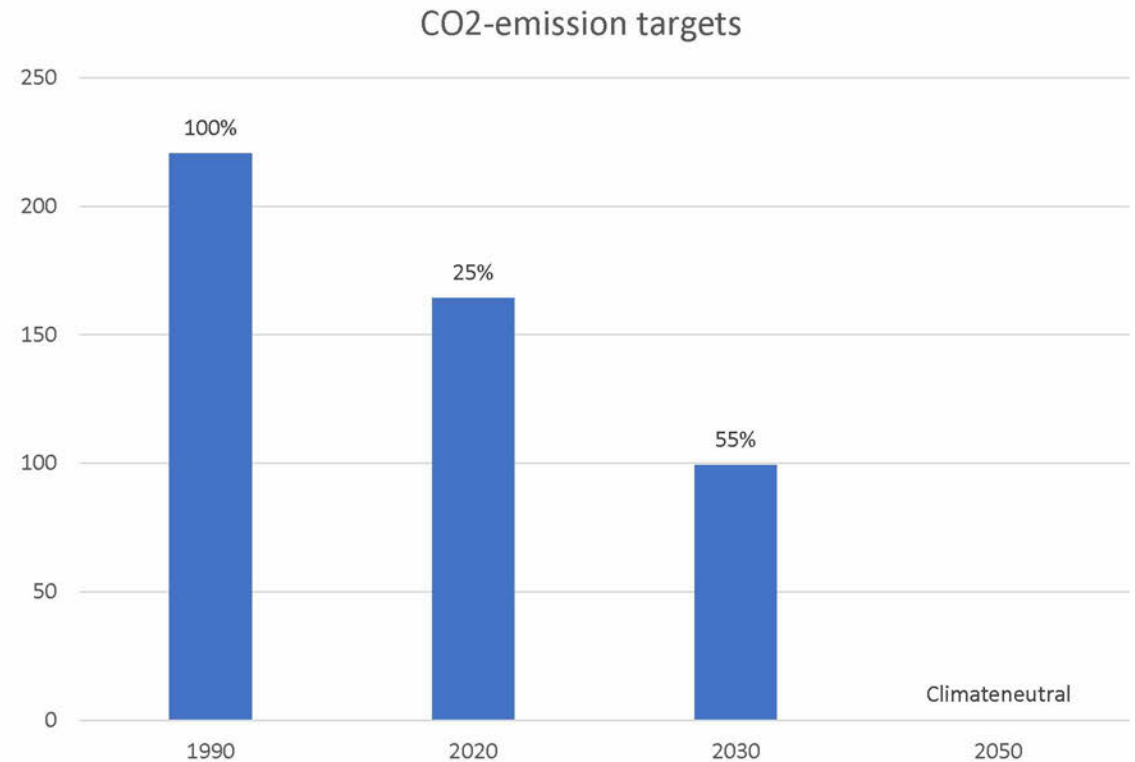
Mochten er nog andere zaken/vragen zijn, laat vooral weten!

Groet, 5.1.2.E

Nitrogen reduction through ambitious climate policy

Ambitious climate target of at least 55% in 2030 and net zero in 2050:

- Transport
  - Growth of electric vehicles (EV)
- Industry
  - Electrification and energyefficiency
- Energy
  - Closure of coal fired powerplans
  - Increase in solar-PV, wind and nuclear energy

Project overview energy transition

- Energy projects of national interest (RCR) currently in procedure (yellow)

Acute projects (decision summer '22) are:

4,7 GW offshore wind

380kV high voltage link Zuid-west Oost

380kV high voltage station Tilburg

CCS project Porthos

gas storage Ternaard

- **MIEK: Energy-infra (31 projects) preconditional for decarbonisation of industry until 2030**

RePowerEU

- Most of these energy projects only have small and temporary nitrogen depositions
- The realisation of these projects is now uncertain but necessary for achieving climate goals and nitrogen reduction in the end
- We need faster permitting also for independency
- RePowerEU plan offers opportunities
- Is it an option to qualify energy transition projects with temporary small depositions as nature restoration / nitrogen reduction measure?

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: maandag 27 juni 2022 13:12
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: bwo derogatie

Hoi 5.1.2.E

Spraken elkaar vorige week. Inmiddels is er een datum geprikt voor het bwo.
Is er al een notitie voor het bwo derogatie dat je kan delen?
Handig voor de interdep. collega's met oog op voorbereiding.

Gr 5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
DG Klimaat en Energie / Directie Warmte & Ondergrond
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

Tel: 5.1.2.E / 5.1.2.E